

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Marcela Oubrechtová

Vliv médií na volný čas dětí (mladšího školního věku)

Olomouc 2015

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, a že jsem použila jen uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne 20. 4. 2015

Marcela Oubrechtová

Děkuji Mgr. Pavlu Neumeisterovi, Ph.D. za jeho podněty a rady, které mi jako vedoucí mé diplomové práce poskytoval při jejím zpracování. Také děkuji učitelům a žákům základních škol, v nichž jsem prováděla výzkumné šetření.

Dále bych ráda poděkovala garantce našeho oboru Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph.D. za to, že při nás vždy během studií stála a byla nám oporou. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat svému partnerovi a rodině za podporu, kterou mi po dobu studií věnovali.

ANOTACE (ANNOTATION)

Jméno a příjmení: (Name)	Bc. Marcela Oubrechtová
Katedra: (Assigning department)	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce: (Supervisor)	Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.
Rok obhajoby: (Acad. Yr.)	2015

Název práce: (Title)	Vliv médií na volný čas dětí (mladšího školního věku)
Title in English:	The Influence of Media on Leisure Time (Younger School Age Children)
Anotace práce: (Annotation)	Diplomová práce se zaměřuje na charakterizování a analyzování využívání médií ve volném čase u dětí mladšího školního věku. Obsahuje charakteristiku problematiky médií, vlivu médií na děti z různých úhlů pohledu či působící rizika v tomto věkovém období, včetně nezbytného výchovně-vzdělávacího působení pedagogů volného času na děti. Nedílnou součástí diplomové práce představuje výzkumné šetření, zabývající se ovlivňováním médií každodenního trávení volného času dětí.
Klíčová slova: (Keywords)	média, dítě, volný čas, mladší školní věk
Annotation in English:	This thesis focuses on the characterization and analysis of media use at younger school age children in their free time. It contains characteristics of media issues, the impact of media on children during their free time from different angles or operating risk in this age group, including the necessary effect of education by free time specialists. An integral part of the thesis presents the research dealing with the influence of the media everyday leisure activities for children.
Keywords in English:	media, child, leisure time, younger school age children
Přílohy vázané v práci: (Appendices bound in thesis)	Příloha číslo 1: Tabulky a grafy Příloha číslo 2: Dotazník Příloha číslo 3: Tabulka kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát
Rozsah práce: (Full text of the thesis)	100 l., 9 l. příloh
Jazyk práce: (Language)	CZ

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	11
1.1 Média	11
1.1.1 Původ slova médium	11
1.1.2 Uživatelská definice	11
1.1.3 Vědecká definice.....	12
1.2 Volný čas	12
1.3 Dítě.....	13
1.4 Mladší školní věk.....	13
2 OSOBNOST DÍTĚTE MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	15
2.1 Vývojová specifika mladšího školního věku	15
2.2 Vývojová perioda z pohledu uznávaných osobností.....	17
2.3 Piagetova teorie morálního vývoje	19
3 MÉDIA.....	22
3.1 Dělení médií.....	23
3.2 Mediální prostředky	24
3.2.1 Řeč.....	25
3.2.2 Časopis	26
3.2.3 Kniha	27
3.2.4 Rádio	27
3.2.5 Televize	29
3.2.6 Film	30
3.2.7 Reklama.....	31
3.2.8 Internet	32
3.3 Multimediální technické prostředky	33
3.3.1 Počítač.....	33
3.3.2 Chytrý telefon.....	34
3.3.3 Tablet.....	35

4	VLIV A PROBLÉMY MÉDIÍ	37
4.1	Sociální teorie ve vztahu k médiím.....	37
4.1.1	Kritické teorie.....	38
4.1.2	Deterministická teorie	38
4.1.3	Interpretativní teorie.....	39
4.2	Vliv médií na děti.....	39
4.2.1	Dítě a televize.....	39
4.2.2	Dítě a počítač.....	40
4.2.3	Dítě a chytré telefony	41
4.2.4	Dítě a internet.....	42
4.2.5	Dítě a hry.....	45
5	VOLNÝ ČAS DĚTÍ.....	46
5.1	Volný čas	46
5.2	Funkce volného času.....	47
5.3	Výchova ve volném čase	48
5.4	Volný čas z různých pohledů	49
5.5	Pedagogika volného času	50
	PRAKTICKÁ ČÁST	52
6	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	53
6.1	Cíle a otázky výzkumného šetření	53
6.2	Stanovené hypotézy	54
6.3	Metody výzkumného šetření.....	54
6.4	Realizace výzkumného šetření.....	55
6.5	Charakteristika výzkumného souboru.....	56
6.6	Analýza dotazníků výzkumného šetření	59
6.7	Metody ověření stanovených hypotéz	79
7	DISKUZE.....	85
	ZÁVĚR.....	91
	SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK	93

POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	95
SEZNAM PŘÍLOH.....	100

ÚVOD

Média jsou běžnou součástí našich životů, většina z nás je bere jako samozřejmost. Bez médií si náš život dokáže představit už jen málokdo. S nástupem moderních počítačů a s tím souvisejícím dalším výrazným rozvojem elektrotechniky, prodělala oblast médií obrovské změny. Fungování lidské společnosti se výrazně urychlilo a v mnoha ohledech také usnadnilo. Tento technologický pokrok i mimo jiné znamenal zaujmout odlišné přístupy rodičů, pedagogů i odborníků na volný čas k dětem mladšího školního věku. Média přinášejí dětem mnoho užitečného, ale mohou pro ně přinášet také celou řadou nebezpečí či hrozeb. Nenahraditelný význam pro duševní růst dítěte či mladého člověka má volný čas, pobyt ve skupině vrstevníků, komunikace s nimi, zapojení do společné činnosti, hry, interakce, společné překonávání překážek a sdílených radostí i starostí. Tato skupina vytváří jedinečné podněty, které vedou v této fázi života k rozvíjení důležitých sociálních dovedností, které formují pozitivně jeho osobnost. Na vývoj dítěte mají vliv především tři základní oblasti: prostředí rodiny, školy a volný čas. V dnešní době právě role volného času vystupuje do popředí, neboť oba zbývající instituty nejsou schopny z mnoha různých důvodů dostatečně zajistit to, co dítě získává během volnočasových aktivit. U rodiny je to výsledkem zkracování času, který rodiče dítěti věnují. U školy je to nedostatkem podnětů, které vedou komunikaci a aktivitě. Činnost organizací řízenými odborníky zabývající se volným časem dětí, zahrnuje širokou škálu aktivit v době po skončení vyučování nebo o prázdninách. Jedná se o aktivity od kroužků, zájmových činností v domech dětí a mládeže, přes sportovní kluby až například po tábory v přírodě. Jedinci se dostává ohlasů na jeho chování, ať už pozitivních, či negativních a má možnost se srovnávat s ostatními. Může se setkat s netradičními sporty, různými druhy dovednostních aktivit, může se pohybovat v přírodě za pomoci nejnovějších přístrojů, například naučit se používat navigaci, vytvořit si na počítači plán hry, vyhledat si na internetu potřebné informace a celou řadou dalších užitečných dovedností. Pro správný psychologický vývoj každého dítěte je zapotřebí, aby byly všechny tři role zachovány (vliv rodiny, vliv školy a vliv volného času), probíhaly vyváženě a vzájemně se doplňovaly.

Toto téma jsem si zvolila proto, že podle mého názoru v dnešní době tráví děti příliš velkou část svého volného času pasivním přijímáním, ať už z televize, internetu či počítače. Nemalá část dětí ani moc nechce trávit volný čas někde v zájmovém kroužku, sportovním oddíle, ...Právě kvůli nadměrnému používání nejrůznějších médií (hraní her na počítači, sledování televize...) dochází u dětí k útlumu zájmu o jiný způsob trávení volného času. Na tuto myšlenku mě přivedlo zejména mé zaměstnání, jelikož se při své práci ve škole dnes

a denně setkávám s dětmi, které už ani nebaví poslouchat čtenou pohádku, protože se na ni raději podívají v televizi. Pasivní přijímání je pro ně snazší, než zapojit vlastní fantazii. Na co se hlavní část dětí těší po škole?... na to, že se podívají na svůj oblíbený seriál, nebo že se sejdou na Facebooku s kamarády. Většinou se netěší na to, že půjdou s kamarády na zájmový kroužek, hrát fotbal, volejbal, či si prostě jen jít hrát ven, jako tomu bylo, když jsem byla malá já.

Hlavní cíl této diplomové práce je charakterizovat a analyzovat využívání médií dětmi mladšího školního věku v jejich volném čase. Dále jsou stanoveny dílčí cíle pro teoretickou část. Samotné dílčí cíle jsou vymezit základní pojmy, objasnit osobnost dítěte mladšího školního věku a její vývojová specifika, kategorizovat média, interpretovat vliv a problémy médií a vyjádřit volný čas dětí. Dílčí cíle pro praktickou část jsou stanoveny v praktické části práce.

V teoretické části bude řešeno vymezení základních pojmů, jako jsou média, volný čas, dítě a mladší školní věk. Budou zde uvedeny definice jednotlivých pojmů, a také co jednotlivé termíny zahrnují. Navazující kapitola se zabývá osobností dítěte mladšího školního věku, kde jsou rozebrány hlavní uznávané teorie z vývojové psychologie, specifika dětí zkoumaného věku i důležité momenty v mentálním vývoji mladého jedince. Chronologicky bude následovat problematika médií a jejich vlivy či problémy s nimi souvisejícími. Média jsou širokým pojmem, který bude nezbytné objasnit a blíže upřesnit nejpodstatnější typy médií, jaké existují teorie vztahující se k tomuto tématu a specifikovat vliv médií na předmětnou skupinu dětí. V neposlední řadě bude teoretická část zahrnovat pojednání o volném čase dětí, a to z hlediska vědeckého přístupu k tomuto fenoménu, z hlediska různých pohledů i funkcí (zdravotní, sociální...), a také z hlediska nezastupitelnosti působení výchovně-vzdělávacích odborníků v procesu volnočasových aktivit dětí.

Praktická část bude věnována realizaci výzkumného šetření. Proběhne kvantitativní výzkum formou anonymního dotazníkového šetření na dvou základních školách – Základní škola Týniště nad Orlicí a Základní škola Komenium v Olomouci. Následné analyzování dat bude statisticky zpracováno použitím vytvořených tabulek či grafů. Zároveň bude uskutečněna deskriptivní analýza získaných dat. V úvodní kapitole praktické části budou formulovány cíle výzkumu, výzkumné problémy a hypotézy, vlastní metoda výzkumu, popis zkoumaného vzorku dotazovaných a popis uskutečnění samotného šetření na základních školách. Úplný závěr se bude věnovat vyhodnocení hypotéz uvedených v úvodu popisované kapitoly a shrnutí empirické části.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Na každý pojem může být nahlíženo z různých úhlů pohledu. Pojem je jednotkou procesu přemýšlení, může být vytvářen jen myšlenkovými operacemi respektujícími základní struktury správných forem myšlení, pouze užíváním a ověřováním v těchto operacích může pojem jako obraz podstatných jevů a skutečností vzniknout.¹ V této části práce budou vymezeny základní pojmy, které se budou v průběhu práce vyskytovat.

1.1 Média

Média hrají mezi lidmi v komunikaci důležitou úlohu. Informace jsou mimo jiného tvořeny i komunikačními prostředky neboli médii, které hrají pro společnost důležitou roli. Informační systémy a technologie dvacátého prvního století zásadně mění způsoby sociální interakce, a také původní roli a obsah médií. Častěji se hovoří o medializaci společnosti, kde hrají masová média, jako je tisk, rozhlas, internet; a síťová média, což jsou ostatní média v prostředí internetu, dokonce určující roli. Vše je většinou provázáno neustále důmyslnějším ovlivňováním a přizpůsobováním se politikům i ekonomicky silných mocenských subjektů. Spojování společenských komunikačních technologií médií nabývá všude ve světě neskutečných rozměrů a určuje si svoji daň. Moc je podmíněna vlastnictvím informací a znalostmi účelných komunikačních technik. Příkladáme-li médiím roli účastníka a prostředníka veřejné politiky, musíme samozřejmě počítat i s problémy, které mohou začít.²

1.1.1 Původ slova médium

Slovo pochází z latinského výrazu „prostředek, prostředí, to co zprostředkovává děj. Obecně lze říci to, co existuje uprostřed a vzájemně spojuje dvě anebo více stran. Z pohledu fyziky lze médium pojmut jako označení vlastností látek, které jsou vhodné pro uskutečnění některých dějů, například teplo, vodivost, tlak. Z hlediska komunikace, masové komunikace, nebo mediální komunikace fungují média jako prostředek dorozumívání, sdělování.³

1.1.2 Uživatelská definice

„Pojem médium je v denní praxi užíván jako souhrnný výraz pro technické prostředky či nástroje, které slouží k šíření sdělení.“⁴ Médium je zprostředkující činitel, vše co umožňuje

---

¹ Srov. CHLUP, Otokar a kol. *Pedagogika: příručka pro vysoké školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967, s. 114.

² Srov. RŮŽIČKA, Vlastimil. *Politika a média v konzumní společnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 12-13.

³ Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 139.

⁴ SCHLELLMANN, Bernhard a kol. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 10.

komunikaci, vše co slouží jako prostředek k uchování a přenosu sdělování v určitém místě a čase.

1.1.3 Vědecká definice

I věda klade do popředí zprostředkovatelskou funkci médií. Mnohdy ovšem svědčí o příliš úzkém pojetí médií, nahlíží na ně jen jako na transportní prostředky pro výměnu nejrůznějších sdělení mezi lidmi. Věda ale vidí média i v širším kontextu, a to především jako důležitá společenská zařízení. „*Aby se mohl uskutečnit akt komunikace, je za potřebí média, to je znázornění přenášených řečových znaků. Vlastní podoba média závisí na druhu užitého znakového systému, stejně jako na druhu sociálního systému mezi partnery komunikace.*“⁵ Média mají technologické artefakty jako je kabel, satelit, online systémy; publicistické organizace, stejně jako samo zpravodajství, tedy výsledky volitelné rozhodování redakcí, které jsou šířeny technickými prostředky.⁶

1.2 Volný čas

Pod pojem volný čas si každý z nás představuje různé věci, většinou to jsou věci, činnosti, které rádi děláme a nespojujeme je s prací. Pedagogický slovník si definici volného času vykládá takto: „*Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času*“⁷

Běžně se do volného času zahrnuje odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i pojetí času s těmito činnostmi spojené. Z pohledu volného času je možné rozdělovat lidi, dle toho jakou hodnotu svému volnému času připisují. Někdo se převážně realizuje v práci, protože je i jeho koníčkem a na druhé straně jsou lidé, kteří práci považují za nutné zlo a realizují se hlavně ve svém volném čase. Přehlížení ani extrémní protěžování volného času není správné. Ideální je, pokud člověk má rovnoměrně rozvržený svůj pracovní a volný čas. Obě tyto části dne jsou v životě jedince velmi důležité a měli by v něm mít své pevné místo.⁸

---

⁵ SCHLELLMANN, Bernhard a kol. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 11.

⁶ Srov. SCHLELLMANN, Bernhard a kol. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 11.

⁷ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 341.

⁸ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, s. 15-29.

1.3 Dítě

Slovo dítě je pojem, pod kterým si snad většina populace představí buď batole, či dítě, které se nachází ve vývojovém období mladšího školního věku.

Definice pojmu dítě se v literatuře objevuje spousta. Jednu z nich je možné čerpat z pedagogického slovníku. „*Lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých pojetí je za dítě považován i jedinec před narozením, tj. v prenatálním období vývoje člověka. Dítě a dětství je popisováno a zkoumáno v řadě věd (psychologie, psychiatrie, sociologie, lékařské vědy, aj.). Pedagogika se dítětem zabývá jako subjektem edukace, zejména z těchto hledisek: 1. Vztah mezi vývojem dětí a možnostmi je vzdělávat. Zkoumají se závislosti mezi zráním psychických a tělesných funkcí a rolí žáka, kterou dítě v určitém věku přejímá. 2. Způsoby a obsah vzdělávání ve školním a edukačním prostředí. Hledá se, které formy učení a vyučování, a které jejich obsahy jsou nejvhodnější k tomu, aby byl celkový rozvoj dítěte co nejlépe zajišťován. Mnozí pedagogové kritizují, že školní edukace, tak jak ji vytvořila a provozuje soudobá společnost, nevytváří zcela optimální podmínky pro rozvoj dětí, a proto vznikají alternativní školy a různé formy netradiční edukace. Na druhé straně se konstatuje, že ani rodinné prostředí a širší sociální prostředí dnes neposkytuje některým dětem pozitivní stimuly a vzniká tak fenomén rizikových dětí, resp. rizikových žáků.*“⁹

Základním a formálním vymezením pojmu dítě je vymezení, které je dané jeho věkem. Dále pak základním obsahovým vymezením se rozumí to, co se během dětského věku odehrává, co ho odlišuje od jiných věkových kategorií, ve kterých se člověk během života nachází. Základní charakteristikou jednoho speciálního obsahového znaku dětského věku je dětství, které by si mělo zasloužit naši speciální pozornost, ať už někdo rodičem je, nebo se jím v budoucnu stane. Mezi tři základní předpoklady osobnostního pojetí dítěte patří jeho odkázanost na dospělého jedince, potencionalnost být jedinečný, přinášet něco pro společnost a být směřován směrem, který jedince nasměrují rodiče, prarodiče, škola, ...¹⁰

1.4 Mladší školní věk

Snad každý si pamatuje svůj vstup do školy, nástup do první třídy základní školy, protože od toho dne se danému vývojovému období začíná říkat mladší školní věk, který trvá až do deseti let věku jedince.

---

⁹ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 55-56.

¹⁰ Srov. HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004, s. 87.

Pedagogický slovník definuje mladší školní věk takto: „*Věk, který se dá vymezit jednak časově (přibližně od 6 do 10 let), jednak školní docházkou (od 1. – 4. Ročník ZŠ).*“¹¹

Z pohledu vývojové psychologie je tomu trochu jinak. Mladším školním věkem se označuje většinou období od šesti – sedmi let, kdy dítě začíná povinnou školní docházkou, do jedenácti-dvanácti let, kdy lze pozorovat první známky pohlavního dospívání i s doprovázejícími psychickými projevy.¹²

Psychosomatické vývojové změny nejsou v tomto období bouřlivé ani závažné, vývoj je převážně plynulý ve všech oblastech. Poměrně nápadná je snaživost a ochota spolupracovat, v tomto období si jedinec dokazuje svoji vlastní hodnotu především výkonem, smyslem pro píli a pracovitostí. Výsledkem by mělo být dosažení pocitu kompetence a sebevědomí, oproti pocitům selhání a méněcennosti. Pozitivní zkušenost se školou má během tohoto vývoje dominantní vliv. Jedná se patrně o nejstabilnější období v dětském vývoji, pokud dítě vyrůstá v přiměřeně zdravých podmínkách.¹³

Osobnostně-sociální vývojové změny se projevují náhlými změnami nálad. Jeden den je dítě láska a ochota sama a druhý den protivné a neochotné. Nepředvídatelnými změnami chování zasahuje v domácím prostředí rodiče a ve škole hlavně pedagogické pracovníky. Stává se méně závislé na rodičích, ale stále potřebuje podporu. Má takřka neustálou potřebu se zalíbit dospělým, autoritě. Vyžaduje dodávání jistoty, a aby bylo chváleno. Svět kolem sebe vnímá pouze ze své vlastní perspektivy a domnívá se, že vše se „točí“, jen kolem něho. Při selhání prožívá velké zklamání. Nemá rádo napomínání a prohru. Etické hodnoty mu jsou zcela cizí, nebo o nich má jen omezenou představu. Dokáže rozeznat, kdy je hodné a kdy zlobivé, dokáže si to odvodit od očekávání rodičů, pedagogů.¹⁴

V tomto vývojovém období se objevují počátky zájmů, které nejsou ještě stálé, spíše přechodné. Dítě si teprve dělá obrázek o možnostech aktivit, které mu dnešní společnost nabízí. Pro budoucí vývoj je to však velice důležité. Seberealizace v zájmové činnosti, která je úspěšná, dítě nejen rozvíjí, ale může být i vhodnou kompenzací neúspěchu ve škole. Možnost seberealizace patří v průběhu celého lidského života k nejběžnějším lidským potřebám.¹⁵

---

¹¹ PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, s. 157.

¹² Srov. PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2006, s. 27.

¹³ Srov. ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, s. 93.

¹⁴ Srov. ALLEN, Eileen K. a MAROTZ, Lyn R. *By the Ages*. Delmar Thomson Learning, 2000, s. 127-132.

¹⁵ Srov. ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, s. 99.

2 OSOBNOST DÍTĚTE MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU

Vývojové období mladšího školního věku se zpravidla označuje obdobím od šesti do sedmi let, kdy jedinec vstupuje do školy a plynule přechází do období od jedenácti do dvanácti let, když začínají první projevy pohlavního dospívání a jejich doprovázené psychické projevy.¹⁶

Období, které přichází po předškolním věku, je velmi důležité. Děti se dostávají do fáze vývojové integrace. Dochází k urovnávání a propojování různých vývojových dovedností, a díky této skutečnosti je jedinec schopen plnit stále náročnější a složitější úkoly. Jedinec se chová podle toho, jaká jsou v jeho rodině zavedená pravidla ohledně stravování, užívání televize, počítače, tabletu, ... a potřeby soukromí. Odpovědně zvládá přiměřené úkoly a povinnosti, které jsou mu ukládány jak ze strany rodiny, tak ze strany školy. Lze tedy zkonstatovat, že děti v tomto období mají pod kontrolou sebe i svět, jenž je bezprostředně obklopuje. Děti v tomto období touží po přátelství, chtějí se kamarádit a mít kamarády, zároveň však mezi nimi dochází k hádkám, komandování a v neposlední řadě k vyčleňování. Přátelství se v tomto období snadno uzavírají a stejně tak rychle končí, jen velmi málo vztahů z tohoto období bývá dlouhodobějšího rázu.¹⁷

2.1 Vývojová specifika mladšího školního věku

Tělesné vývojové změny - Dítě průměrně vyroste o třicet centimetrů a váha se průměrně zvýší o deset kilogramů. V průběhu tohoto období vypadávají mléčné zuby a rostou druhé. Náhlé vzestupy energie se střídají s chvílemi dočasné únavy. Na počátku tohoto období jedinec trpí častým nachlazením a je často nemocné se zvyšujícím věkem se imunitní systém zlepšuje. Postupně tvar těla připomíná více dospělého člověka, paže i nohy se prodlužují. Přibližně po osmém roce se u děvčat začínají projevovat hormonální změny, což souvisí s růstem prsou a sekundárního ochlupení, doprovázené častými změnami nálad.

Motorický vývoj - Zvětšuje se síla svalů. Zlepšují se dovednosti hrubé i jemné motoriky, pohyby jsou přesnější a přestávají být zbrklé. Je obratnější zručnější a má lepší koordinaci oka a ruky. Novou motorickou dovednost často cvičí stále dokola, dokud ji nezvládne, posléze se jí přestane věnovat a přechází k jiné pro něho nové činnosti. Kolem osmého roku je výrazně hbitější, rychlejší a silnější a lépe udrží rovnováhu. Okolo jedenáctého roku života se u některých jedinců začíná objevovat lenost. Z počátku s různou

---

¹⁶ Srov. PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2006, s. 32.

¹⁷ Srov. ALLEN, Eileen K. a MAROTZ, Lyn R. *By the Ages*. Delmar Thomson Learning, 2000, s 127-129.

mírou pečlivosti píše písmena a číslovky, postupně nabývá jistoty a ke konci období opisuje se vzrůstající rychlostí a přesností.¹⁸

Kognitivní vývoj - Ve školním období se vnímání stává cílevědomé, přestává být náhodné. Představivost dosahuje vrcholu, dítě se postupně učí rozeznávat realitu od fantazie. K fantaziím se rádo vrací ve hře, při čtení knížek a hraní počítačových her. Toto období se občas nazývá střízlivým realismem, školák je plně zaměřen na skutečnost, jak věci mají být správně. Chce chápat okolní svět doopravdy. Paměť je úzce propojena s vnímáním, převládá paměť úmyslná racionální. Paměť je efektivnější, pokud si děti uvědomují proč se učí, proto je velmi důležitá motivace. Na pozornost je ve škole kladen velký důraz, pozitivně na ni působí střídající se formy práce, pochvala a povzbuzení. Myšlení se posouvá od intuitivního do stádia konkrétních logických operací.¹⁹

Vývoj řeči a jazyka - Dítě si v tomto období rádo povídá, pokládá velké množství otázek. Slovní zásoba se skládá přibližně z deseti až čtrnácti tisíc slov. Naštvaní, rozhořčení ventiluje slovními výlevy, častěji než záchvaty vzteku nebo tělesným násilím. Z počátku období rádo napodobuje slangové vyjadřování, vulgární výrazy mu připadají velmi vtipné. Rádo vypráví vtipy a dává hádanky. Vyjadřování se stává postupem vývoje přesnější a pečlivější, více používá přídavná jména a příslovce. Často se u dětí objevuje slovní přehánění, zveličování skutečností. Osobní zážitky popisuje do velkých podrobností. Rozumí pokynům, které vyžadují postupné plnění více následných úkolů a dokáže se jimi řídit, někdy je zapotřebí dané požadavky zopakovat. Děti si v tomto období rádi píšou dopisy (vzkazy), při psaní zapojují fantazii a velkou část věnují detailním popisům. Obvykle slovně nahlas chválí, nebo kritizují ostatní. Je fascinováno tajnými hesly a šifrovanou řečí, má sklony se je učit. Dokáže myslet a komunikovat v rámci minulosti i budoucnosti.²⁰

Citový a sociální vývoj - V průběhu školní adaptace je velmi podstatná emocionální vyrovnanost a sociální obratnost. Pro toto období je pro dítě typický ústup citové lability a impulzivity. Zvyšuje se schopnost emočního porozumění a postupně se objevuje chápání ambivalentních citů. Jedinec začíná vnímat pestrost citů, jejich kvalitu a vnější projev, začíná rozumět skrývání emocí. Výrazná je neustálá citová ovlivnitelnost. Ve škole často dítě pocítuje trému ve vztahu k dobrému výkonu. Do určité míry je přirozená, jelikož působí povzbudivě, jestli však překročí určitou hranici, může výkony dítěte podlamovat. Období mladšího školního věku je obdobím extroverze, jde o období maximální družnosti.

---

¹⁸ Srov. ALLEN, Eileen K. a MAROTZ, Lyn R. *By the Ages*. Delmar Thomson Learning, 2000, s 129-150.

¹⁹ Srov. PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2006, s. 30.

²⁰ Srov. ALLEN, Eileen K. a MAROTZ, Lyn R. *By the Ages*. Delmar Thomson Learning, 2000, s 129-150.

V socializaci má velký význam rodina, ale hlavně dětská skupina. Zpočátku je dětská skupina málo diferencovaná, až ke konci období se objevují trvalejší vztahy a přátelství. Jedinec se ve skupině učí důležitým sociálním reakcím, mezi které patří pomoc slabšímu, spolupráce, ale zároveň soutěživost a soupeřivost. Dítě se postupně ztotožňuje s rolí žáka a upevňuje si svoji sexuální roli. Velký význam má vzájemný vztah dítě a učitel. Díky citovému prožívání a socializaci se rozvíjí sebepojetí a sebehodnocení dítěte. Pozitivní sebehodnocení je základem pro duševní vývoj dítěte.²¹

2.2 Vývojová perioda z pohledu uznávaných osobností

Sigmund Freud vychází při členění vývoje dítěte z jeho afektivního prožívání jeho pudového života, od něhož odvozuje dynamické stránky osobnosti. Jeho periodizace obsahuje pět etap, tyto etapy Freud pojímá následovně:

- I. Orální stádium – první rok života
- II. Anální stádium – druhý a třetí rok života
- III. Falické stádium – od tří do šesti let věku dítěte
- IV. Stádium latence – od šestého roku dospívání do dvanácti let
- V. Genetické stádium – od dvanácti do patnácti let

Období mladšímu školního věku je tedy možné přidělit IV. Stádium latence - tomuto stadiu nepřikládal Sigmund Freud velký význam, jelikož podle něj nedochází k manifestnímu vývoji libida, zdánlivě tento vývoj na jistou dobu zcela přestává. Je to období, ve kterém ustupují dětské emoční a sexuální tužby do pozadí. Jedná se o období mladšího školáka, které se soustředí na osvojování poznatků, kulturních hodnot, diferencovaných sociálních rolí. Školní práce a povinnosti společností vyžadované, působící na dítě v tomto věkovém období, posilují jeho superego. Latentní charakter je psychoanalytický termín označující vyřešení Oidipovského komplexu identifikací s rodičem stejného pohlaví, klidnou reaktivitu, utlumenost pohlavního pudu, úsilí o zdatnost a výkonnost i v oblasti poznávání, dodržování sociálních a etických pravidel a snaha navazovat sociální vztahy s vrstevnickou skupinou. Období latence je úsekem mezi dvěma rychlými vývojovými etapami.²²

Jean Piaget uvádí rozdílný přístup duševního vývoje, sledoval pouze kognitivní vývoj, sledoval odpovědi na to, jak dítě chápe matematické, geometrické, fyzikální,

---

²¹ Srov. PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2006, s. 30-31.

²² Srov. FREUD, Sigmund. *Vybrané spisy*. Praha: Avicenum, 1991, s. 12-445.

ale i morální pojmy. Vycházel z předpokladu, že dítě je zdroj myšlení v rámci širšího pojetí inteligence. Činnost okolí mu zprostředkuje kontakt s okolím dvojitým způsobem, jednak působením na okolní předměty – asimilace, v obráceném případě působení prostředí zpětně na dítě – akomodace. Asimilace spočívá v přijímání, osvojování si nových zkušeností. Nové prožitky nemusejí být v souladu s dosavadní úrovní a strukturou poznatků a mysl člověka se proto akomoduje, přizpůsobuje novým prvkům, aby obnovila porušenou stabilitu, lze přirovnat k akomodaci čočky oka na změnu světelných podmínek. Schopnost asimilovat nové poznatky i akomodovat se na ně je současně dána zčásti zráním, zčásti tím, s jakou hojností a kvalitou podnětů se člověk setkává. Piagetova psychologická periodizace je rozdělena do pěti etap vývoje:

- I. Etapa senzomotorická – od narození do dvou let
- II. Etapa symbolického vnímání – od dvou do čtyř let
- III. Etapa sémiotická či symbolická – od čtyř do sedmi let
- IV. Etapa konkrétních myšlenkových operací a meziosobní vztahy – od sedmi do dvanácti let
- V. Etapa pubescence výrokové operace – od dvanácti do patnácti let

Období mladšímu školního věku je tedy možné přiřadit IV. Etapu konkrétních operací - v sedmém roce života většina dětí vykazuje celou řadu změn ve svém uvažování, dospívají k principu uchování - když se mění tvar, nemění se množství, jsou schopny v duchu obracet postup, lépe kategorizují, lépe si uvědomují příčinnost – vytrácí se egocentrismus, dovedou lépe pojmenovat vnější příčiny jevů, lépe usuzují i o tom, jak prožívají a přemýšlejí ostatní lidé. Hledají souvislosti mezi jevy. Myšlení je ale v tomto období konkrétní, kompetentně provádějí operace se symboly konkrétních předmětů a činností, ale nejsou schopny abstrakce - pokud mají například vyřešit sylogismus, věcný obsah výroků je pro ně vždy důležitější než vztahy mezi výroky. Podobně je tomu u systematického uvažování, mají-li řešit problém s několika proměnnými. Dítě již dovede většinou úspěšně řadit předměty podle kvantitativních znaků, ale i podle tvaru.²³

Erik Homburger Erikson byl psychoanalyticky orientovaný, navrhl a popsal osm vývojových stádií, z nichž každé je charakterizováno nějakým typem konfliktu a krize. Přejít z fáze do fáze obvykle doprovází krize. Vyřešení krize a konfliktu přináší pro ego člověka růst, novou sílu. Pokud konflikt vyřešen není, jedinec vzdává stadium s pocitem

---

²³ Srov. PIAGET, Jean. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2014, s. 11-115.

méněcennosti a jeho další vývoj může stagnovat a být narušen. Eriksonův pohled byl mnohem více soustředěn na pojetí běžného vývoje dětí, oproti Freudovi, vývojové krize prezentoval s optimistickými perspektivami. Vytvořil takzvaný epigenetický princip, což znamená, že jedno vývojové stádium závisí na druhém, navazují na sebe nejen chronologicky, ale i hierarchicky. Vývojová stádia dle Eriksona:

- I. Stádium základní důvěry proti nejistotě – do jednoho roku
- II. Stádium autonomie proti pocitům studu – do tří let
- III. Stádium iniciativy proti pocitům viny – od třetího do pátého roku
- IV. Stádium snaživosti proti pocitům méněcennosti – od šesti do dvanácti let
- V. Stádium identity proti pocitům nejistoty své role – od dvanácti do dvaceti let
- VI. Stádium intimity proti pocitům izolace – od dvaceti do třiceti let
- VII. Stádium generativy proti pocitu stagnace – od třiceti do šedesáti let
- VIII. Stádium integrity proti strachu ze smrti – od šedesáti let do smrti

Období mladšího školního věku lze vymezit stádiem IV. Snaživost proti pocitům méněcennosti. Období snaživosti souvisí s docházkou do základní školy. Dítě něco tvoří, přijímá neosobní principy, nepohybuje se už tolik ve světě představ a hry, ale mělo by mít cit pro účelnost, věnovat se více úkolům a rozvíjení dovedností. V tomto období je dítě ohroženo pocitem nedostatečnosti a méněcennosti, zoufá si někdy nad svou výkonností, pokládá se za odsouzené k průměrnosti. Stádium je ale velmi důležité tím, že v něm člověk získává vztah k práci a ke spolupráci. Může se stát, že si jej jedinec dostatečně nevytvoří a bude cítit méněcennost a reagovat rezignací, nebo se naopak výsledek své činnosti pokládá za jediné kritérium hodnoty člověka a svého života. Výhodou je mohoucnost, schopnost a dovednost zralého úkolového zaměření.²⁴

2.3 Piagetova teorie morálního vývoje

Tak, jak se děti odlišují od dospělých v kognitivním a osobnostním vývoji, liší se i v úrovni morálního usuzování. Piaget určil dvě základní stádia morálního vývoje:

- stádium heteronomie (děti ve věku 6 – 11 let)
- stádium autonomie (děti ve věku 11 – 12 let)

---

²⁴ Srov. ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002, s. 225-245.

Heteronomie

Projevuje se od pěti do devíti let dětí. Období morálního realismu, pravidla a zákony děti chápou jako neměnné, je třeba je striktně dodržovat. To přispívá k prvnímu typu morální a logické kontroly. Tato kontrola je však sama o sobě nedostatečná. Proto existuje pojem imanentní spravedlnost, což znamená, že po prohřešku následuje automaticky trest. Příkazy a pravidla pocházejí od dospělých a jsou vnímána jako správná, protože plynou od autorit. Jakékoli jednání, které není v souladu s pravidly, je považováno za špatné. Nejsou připouštěny žádné polehčující okolnosti, které by umožňovaly modifikaci pravidla. Kognitivní egocentrismus, což znamená, že dítě zaměňuje externí za interní a naopak. Podobně jako když dítě věří čemukoli, co se mu dostane do mysli, místo toho aby informaci považovalo za hypotézu k ověření. Dítě věří všemu co je mu řečené ze strany rodičů, aniž by vnímalo nejistotu a nepravdu v dospělém myšlení. Jeho sny, přání a vnitřní myšlenkové pochody jsou pro něho stejně reálné jako židle, stůl nebo pohovka. Kognitivně nemá schopnost rozeznávat fakta od snů. Akceptuje vše, co slyší nebo vidí nekriticky, bez odlišení reálného od fantastického. Nedokáže rozlišovat mezi minulostí a současností. Egocentrické dítě nalézá svoji identitu v podřízení se pravidlům dospělých. Pravidla nejsou ještě osvojena, zvnitřněna. Ještě se nestala vnitřními regulátory chování, zůstávají vnějšími.

Autonomie

Objevuje se u dětí starších deseti let. K autonomii jak ve vztahu k logice, tak ve vztahu k morálce, vede dle Piageta jen spolupráce mezi sobě rovnými vzájemně se respektujícími jedinci. Ve vztahu k logickému myšlení je spolupráce nejprve zdrojem kritiky. Díky tomu, že zavádí vzájemnou kontrolu, dává do pozadí spontánní přesvědčení egocentrismu a slepou víru v autoritu dospělého. Ve vztahu k morálce je spolupráce nejprve zdrojem kritiky. Srovnáním vlastních motivů s pravidly přijatými všemi dohromady je jedinec veden k objektivnímu hodnocení činů a nařízení druhých i dospělých. Osobní hodnocení tak začne převažovat, spolupráce potlačuje egocentrismus a morální realismus a vede ke vzniku svých vlastních norem. Tyto představy se pak stávají zdrojem všech závazků, jenž dosud byly vnucované jako nesrozumitelné příkazy. Klíčovou vývojovou změnou morálního vývoje dítěte je tedy změna orientace respektu od jednostranného k vzájemnému.²⁵

---

²⁵ Srov. KLUSÁK, Miroslav. *Morální vývoj školáků a předškoláků: paradigmatické výzvy dle Jeana Piageta*. Praha: Karolinum, 2014, s. 11-36.

Základní charakteristiky heteronomní a autonomní morálky

Jednostrannost morálního hlediska, oproti uvědomění si různorodosti možných morálních hledisek. Pojímání pravidel jako něčeho nezměnitelného, zvnějšku daného, oproti náhledu, že pravidla se dají po vzájemné dohodě měnit. Chápání trestu jako nevyhnutelného, nutně vyplývajícího ze špatného chování, oproti přirozené koncepci trestu. Posuzování viny podle následků chování, oproti posuzování viny s ohledem na širší okolnosti a především záměr jednající osoby. Vymezování morálně špatného tím, co je autoritou zakázáno nebo trestáno, oproti chápání špatného, jako formy porušení spolupráce. Přijímání trestu bez spojitosti ke druhu porušení normy a akceptace oplácejícího trestání, oproti chápání trestu jako prostředku nápravy důsledků porušení normy. Souhlas s nerovným rozdělováním odměn a trestů autoritou, oproti vyžadování spravedlivé distribuce odměn a trestů pro všechny zúčastněné. Definování povinnosti jako poslušnosti vůči autoritě, oproti chápání povinnosti jako normy vnitřního závazku vůči principu rovnosti a péče o blaho druhých.²⁶

---

²⁶ Srov. KLUSÁK, Miroslav. *Morální vývoj školáků a předškoláků: paradigmatické výzvy dle Jeana Piageta*. Praha: Karolinum, 2014, s. 11-36.

3 MÉDIA

Svět v němž žijeme je přeplněn podněty, které k nám přicházejí z médií. Mají různou podobu – noviny, časopisy, rozhlas, televize, hudební a rozhlasové nahrávky, filmy,... To vše se stalo běžnou součástí našich životů. Média produkují obrovské množství obsahů od zpráv po zábavu a je stále náročnější zjistit co je zpráva, zábava a co pouze nesmyslná výplň času, která má pouze zaujmout naši pozornost, a to jen a pouze kvůli reklamě. Vlastně média sama nás v jednom kuse ujišťují, že nám nabízejí pouze to, co sami chceme. Tak proč nám média předkládají něco, co přijímáme, akceptujeme, co jsme sami učinili běžnou součástí našich životů, ale sami bychom při zdravé mysli nezvolili? Nebo zvolili? A co je ještě „zajímavější“ smutnější, to jak na nás mediální obsahy působí.²⁷

Všechno co nám média nabízejí, to vyplývá z jejich historicky podmíněné společenské a politické role, z faktu že média jsou dynamická, výnosná, ale zároveň rizikové odvětví. Proto se stalo, že jsou v demokratické společnosti „nezávislá“ a současně na druhou stranu produkují často mnohdy nekultivovanou zábavu. Zjevně otevírají možnost úniku z každodenního života do jeho fiktivní mediální konstrukce, poupravují obraz politického dění do podoby neprostupných teorií, nebo naproti tomu svéhlavému blouznění nesvéprávných jedinců. Co média prezentují v podobě nové zprávy, není zdaleka vždy novinka, mají totiž tendenci se opakovat. Důvody pro opakování jsou mnohé – minimalizovat náklady, oslovit příjemce něčím co je mu známé, co lehce a bez námahy pochopí, co bez problémů včlení do svého každodenního života jako těžko odmyslitelnou součást. Ať větší či menší část médií je financována z reklamy, logicky tedy nemůže odporovat blahu inzerentů.

Výsledkem výše zmíněných protipólných okolností je tvorba, jejíž pravidelnosti a motivy není snadné zjistit. Projevuje se zákonitostmi uspořádání mediálních obsahů, v jejich načasování i uspořádání a v neposlední řadě i v očekávání s médii spojených a v představách o jejich působení. Média se podílejí na každodenní podobě života, dávají mu řád a inspirují nás k řadě ritualizovaných úkonů, na něž se pak upínáme. Média nabízejí motivy pro přemýšlení o světě, o budoucnosti, o vlastním životě. Jsou významným tvůrcem naplňování volného času.²⁸ „*Média jsou dnes rozhodujícím nositelem „symbolické moci“, to je institucí, jež sděluje, jaké významy mají slova, obrazy, gesta nebo činy, které se používají*

---

²⁷Srov. MIČIENKA, Marek a kol. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 7.

²⁸ Tamtéž, s. 7-8.

v sociální praxi. Sama přitom nenastavují sobě jako nositeli symbolické moci kritické zrcadlo.“²⁹

Studium komunikačních médií se stává u modernizujících se společností významným tématem, napomáhá při poznávání těchto společenství chápat stav, podobu a proměny kultur již reálně nelze bez podrobného studia jejich médií.³⁰

Váha jakou média mají je tak obrovská a produkce neprůhledná, že „žít s médii“ stále více potřebuje zvláštní přípravu. Proto je stále důležitější součástí výbavy jedince způsobilost média využívat ve svůj prospěch a současně se umět bránit jejich případným negativním dopadům. Proto je stále častější součástí všeobecného vzdělávání po celém světě mediální výchova, která se již objevuje jako součást výuky i na českých školách.³¹

3.1 Dělení médií

Existuje celá řada klasifikace médií, protože každý odborník, vzdělavatel na tuto problematiku nahlíží z vlastního úhlu pohledu. Může tedy být pro laika velice náročné se v dělení médií zorientovat. V následujícím textu budou některé klasifikace blíže objasněny.

Jeden ze základních principů dělení médií je na **horká** a **chladná**. „*Horké médium je extenzí jediného smyslu pomocí „vysoké definice“. Vysoká definice je stav naplněnosti daty. Fotografie je vizuálně „vysokodefiniční“. Karikatura je „nízkodefiniční“, prostě proto, že je v ní velmi málo vizuálních informací. Telefon je chladné, nízkodefiniční médium, protože ucho dostává jen skromné množství informací. A řeč je chladné médium, protože posluchač toho dostává tak málo a tolik toho musí doplnit. Na druhé straně horká média nemusí být posluchači v takové míře zaplňována či doplňována. Pro horká média je tedy charakteristická nízká participace, zatímco chladná média vedou posluchače k vysoké míře participace a doplnění.*“³²

Další možností je **technické kritérium**, to dělí média podle toho, do jaké míry jsou používány při komunikaci technické prostředky. Další kritérium je **podle úlohy v komunikačním procesu**, zda se jedná o přenosová a transportní média (lidská řeč, telefon, rozhlas, televize, internet), nebo o média sloužící k ukládání a zachovávání dat (rukopisy; tiskoviny; obrazy; fotografie; filmy; zvukové, obrazové a multimediální CD; online systémy, databanky). Mezi další řadíme klasifikaci **podle stupně zveřejnění**, řídí se podle počtu osob, které mají být osloveny (interpersonální komunikace, komunikace v malé skupině,

---

²⁹ MIČIENKA, Marek a kol. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 8.

³⁰ Srov. JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbora. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 13-15.

³¹ Srov. MIČIENKA, Marek a kol. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 8.

³² McLUHAN, Marshall. *Understanding media: The extension of man*. California: Gingko Press, 2013, s. 36.

komunikace v organizaci, masová komunikace). Dále to může být klasifikace **podle počtu užitých mediálních prvků** z hlediska počtu užitých mediálních prvků (monomédia, duální média a multimédia).³³

Jiné členění pro změnu dělí **média** na **stará a nová**. U starých je nabídka již neměnná, patří do nich noviny, časopisy - lze je přečíst; rozhlas, televize – lze je vyslechnout, podívat se nebo i vypnout. Nová média umožňují větší aktivitu při volbě: internetové stránky umožňují subjektivní předvolbu témat, o které se jedinec zajímá, nebo stahování hudby, filmů. Digitální televize dává prostor si za úplatu zvolit, což by se dalo nazvat „vysíláním na objednávku“. Začít vydávat noviny nebo časopis, eventuálně si založit vlastní televizní stanici je finančně a organizačně velice náročná záležitost. Naproti tomu založit si internetové stránky, či internetovou rozhlasovou stanici/televizi a začlenit se do mediální nabídky, která je k dispozici lidem všude na světě, kde je internetové připojení. Nedomyšleným následkem je enormní nárůst internetových stránek, že pro obyčejného člověka je velice náročné se mezi nimi neztratit. Nabídka mnohonásobně převyšuje zájem a nejdůležitější se stává čas příjemců.³⁴

Posledním dělením je dělení, které je u většiny lidí považováno za obecně známé. Rozděluje se do třech částí. První z nich je členění **podle typu společenských vztahů**: interpersonální média – pošta, e-mail, telefon, Skype; masová média – noviny, časopisy, knihy, film, televize,... Druhé dělení je **podle způsobu šíření**: tištěná média – noviny, knihy, časopisy; elektronická média – rozhlas, video, zvukový záznam, televize, internet, ... Třetím a posledním je rozdělení **podle způsobu financování**: komerční média – jsou v soukromých rukou a jsou financovány převážně z reklamy; veřejnoprávní média - získávají prostředky z koncesionářských poplatků a menší podíl z reklamy.

3.2 Mediální prostředky

V mediálním světě jsou média důležitým článkem mezi komunikátorem a adresátem. „*Jsou to prostředky masové komunikace, které přenášejí informace v různých formách a za různým účelem.*“³⁵ V následující části budou jednotlivá média více přiblížena, jak z historického pohledu, tak ze současnosti. Budou zde uvedena ty, co se nejvíce objevují v našem každodenním životě a ovlivňují pozitivně i negativně rozhodování dětí i dospělých.

---

³³ Srov. SCHLELLMANN, Bernhard a kol. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 12-15.

³⁴ Srov. MIČIENKA, Marek a kol. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 18.

³⁵ REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 139.

3.2.1 Řeč

Řeč je převládajícím prostředkem komunikace. Jestliže probíhá mezilidská komunikace, jedná se zpravidla o komunikaci jazykovou. Jazyk je dorozumivací prostředek, který je pro člověka charakteristický a je zdaleka nejrozvinutější.³⁶ „*Jazyk je ústředním prvkem kultury a přirozeným základem řeči. Tvoří ho slova a pojmy, respektive jejich kombinace ve větách a výrocích. Řečový projev je konkrétním projevem používání jazyka.*“³⁷

Médium řeči ve smyslu verbální komunikace nelze zkoumat odděleně. Významnou roli hrají i neverbální části komunikace mezi které patří:

- Haptika – dotyky, například podání ruky
- Proxemika – vzdálenosti mezi komunikujícími, ty se rozdělují do takzvaných proxemických zón podle Edwarda Twinchell Halla: intimní zóna - vzdálenost komunikujících je do 60 cm; osobní zóna - vzdálenost komunikujících je od 60 cm do 1,2 m; společenská zóna - vzdálenost komunikujících je od 1,2 m do 2 m (až 3,6 m); veřejná zóna - vzdálenost komunikujících je od 3,6 m do 7,6 m (i více). Uvedené vzdálenosti jsou pouze orientační a u každého člověka jsou individuální.
- Posturika – držení celého těla (založené ruce, ruce v bok,...)
- Mimika – pohyby obličeje, výraz tváře
- Gestika – pohyby rukou
- Vizika – oční kontakt je velice důležitý pro udržení rozhovoru, upřený pohled naopak může druhého znervóznit
- Fyzické aspekty – vnější vzhled, to jak se oblékáme je většinou záměrné (kulturní akce, sportovní akce, procházka,...)

Neverbální komunikace je důležitá tím, že doplňuje, potvrzuje a podtrhuje verbální vyjadřování. Napomáhá lepšímu zprostředkování mluveného slova. Stává se, že řeč a neverbální komunikace jsou v rozporu s tím, jak působí navenek. Například: Někdo přesvědčuje druhého, jaký je jeho nejlepší kamarád, ale v čase kdy to sděluje, se od něj vzdálí s rukama založenýma na prsou.³⁸

---

³⁶ Srov. SCHLELLMANN, Bernhard a kol. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 34.

³⁷ Kolektiv autorů. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna, 2000, s. 26-27.

³⁸ Srov. Schlellmann, Bernhard a kol. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 36.

3.2.2 Časopis

Periodické tištěné médium, vychází v delších intervalech než noviny, maximálně jednou týdně a minimálně dvakrát do roka. Vyznačuje se vnitřní jednotou, která je daná zaměřením na obsah. Časopis ovlivňuje na rozdíl od novin zpravidla homogennější okruh čtenářů. V porovnání s novinami nejsou časopisy tak úzce omezené na aktuálnost, také témata jednotlivých časopisů nemají takový záběr, jaký mívají noviny.

Journal des Scavants bývá označován jako první časopis vůbec z roku 1665 v Paříži, jehož vydavatelem byl Dennis de Sallo. První časopisy se především zabývaly vědeckými otázkami a byly určené specifickému publiku. V osmnáctém století přichází k rozkvětu časopisecká produkce a časopisy se začínají dělit na vědecké, literární, divadelní, filozofické, politické, časopisy pro děti, ženy, ... V českých zemích se mezi první časopis řadí časopis psaný v němčině, byl to měsíčník Die neue Literatur z roku 1771, ale vycházely i v českém jazyce například Učitel lidu – měsíčník k poučení a zábavě lidu. Novým přínosem pro časopiseckou tvorbu se staly ve dvacátých letech dvacátého století ve Spojených státech amerických zpravodajské časopisy, které po druhé světové válce začaly vznikat ve všech demokratických zemích. Jsou univerzálnější, přinášejí širší zpravodajské souvislosti k hlavním politickým, ekonomickým a kulturním událostem týdne.³⁹

Časopisy se dají chápat jako takzvaná meziforma mezi novinami a knihou, jsou aktuálnější než knihy, ale ne tak jako noviny. Dají se členit do několika odvětví a to:

- Společenské časopisy: Čtyřlístek, Méd'a Pusík, Mateřídouška, Sluníčko, Kačer Donald, Spider-man, Luštění pro děti, ...
- Odborné časopisy – 21. Století Junior, Dinosauři, Lissy
- Zákaznické časopisy – Můj vláček (České dráhy), Čiperka (Coop)⁴⁰

Obsah i podoba časopisů je ovlivněna rychle se rozvíjejícími technologiemi. Především digitální technologie mění charakter práce žurnalisty. Osobní svědectví už skoro vymizelo. Novináři se stále více věnují třídění informací a spolu s editory přejímají profesní hodnoty, které spějí k pojímání práce jako marketingu. Jde jim více o schopnost zaujmout pozornost co nejvíce dětí a rodičů. Čtenář v dnešní době nutně potřebuje pohodlnou četbu (prohlížení) časopisu, což je úkolem editorů.⁴¹

---

³⁹ Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 32-33.

⁴⁰ Srov. SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 42.

⁴¹ Srov. MACHALA, Lubomír a kol. *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 96.

3.2.3 Kniha

Na počátku dějin moderního umění byla kniha. Původně byla kniha pouze prostředek k reprodukci, kopírování stejného souboru textů, které byly do té doby opisovány ručně. Lze tedy hovořit o revoluci ve společnosti v níž kniha sehrála neodmyslitelnou úlohu.⁴² Někdo by mohl tvrdit, že kniha není médium, ale její publicistický význam spočívá v tom, že zprostředkovává v nejširší míře vědění, vzdělání, kulturu a zábavu. Kniha tedy jako médium je jedním z nejstarších prostředků pro uchovávání informací. Informace se do ní ukládají pomocí písmových znaků. Vnější podoba knihy jakou ji známe dnes, je výsledkem vývoje v několika stupních:

- Stěny jeskyní.
- Klínové písmo Sumerů.
- Papyrusové svitky.
- Středověké rukopisné zákoníky na pergamenu vyrobené ze zvířecí kůže.
- Vynález knihtisku Johannem Gutenbergem okolo roku 1440 s pohyblivými písmeny – tím byl dán podnět k masovému šíření knih.
- Mechanizace knižní výroby díky vynálezu sázecího stroje Ottmarem Mergenthalerem roku 1884
- Zrychlení výroby pomocí rotačního tisku.
- Digitalizace všech procesů nyní

Ekonomický význam knih ukazuje hodnota knižní produkce. Nakladatelství v České republice je okolo třech tisíc. Počet vydaných knih za rok se mění, což můžeme pozorovat v tabulce (Příloha číslo 1.1).

I přes obrovskou konkurenci novin, časopisů a elektronických médií kniha neztratila svou důležitost. Je snad nepředstavitelnou skutečností, že by se dítě učilo číst z elektronické čtečky, či počítače. Má své klady a zůstává pro člověka nadále důležitým zdrojem a uchovavatelem vědění, zábavy a je schopná ustát změny, které se v průběhu let, co kniha existuje, dějí.⁴³

3.2.4 Rádio

Rádio je prostředek pro systematické šíření slovesných a hudebních programů všeho druhu za pomoci elektromagnetických vln bezdrátově nebo pomocí drátů, a to pro neomezené

---

⁴² Srov. MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál. 1999, s. 33.

⁴³ Srov. SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 44.

množství rozptýlených posluchačů, kteří vlastní rozhlasový přijímač, program přijímají, ať sami, či ve skupině. Rozhlasová komunikace se tak liší od soukromého radiového vysílání, kdy dochází ke spojení mezi určitými přijímajícími stanicemi.

Rádio jako technický vynález navazovalo na rozvoj bezdrátových spojovacích prostředků, jako byl telegraf a telefon. Nejdůležitější technickým předpokladem bylo objevení elektromagnetických vln Henrichem Hertzem v roce 1888. První přenos hlasů a hudby se povedl v době vánoční v roce 1906 Američanům Reginaldu A. Fessendovi a Lee D. Forrestovi. David Sarnoff o deset let později přišel s myšlenkou použít rádio jako domácí skříňku. V průběhu první světové války došlo k jeho technickému rozvoji. Od dvacátých let dvacátého století začaly vnikat sítě rozhlasových stanic ve Spojených státech amerických stanice s názvy NBC, CBS a NPR. V Československu takzvaný soudobý rozhlas. Krátce po vzniku veřejného rozhlasového vysílání na velké vzdálenosti. Zahraniční vysílání se brzy stalo součástí rozhlasového vysílání, záměrné vysílání jedné země pro obyvatele jiných zemí. Po druhé světové válce došlo ke zkrácení pořadů, nárůstu vysílání reprodukováné hudby a zaměření se na aktuální zprávy a zprávy o počasí či dopravní situaci. Technický rozvoj měl za příčinu vzniku kabelové a satelitní vysílání. Postupem času došlo ke zrušení monopolu státního vysílání ve prospěch vzniku komerčních stanic.⁴⁴

Ve světě je běžný takzvaný duální vysílací systém, v němž jsou veřejnoprávní rozhlasové stanice i soukromí provozovatelé rádií. V české republice je to podobné.

- Veřejnoprávní rozhlas:
Není státní, ale veřejnou institucí, je financován z měsíčních rozhlasových poplatků, který momentálně činí čtyřicet pět korun a z menší části je financován z reklamy. Veřejnoprávní rozhlas je svobodnou institucí, která svým programem plní společenskou zakázku. (Radiožurnál, Praha, Vltava, Český rozhlas 6, Český rozhlas 7, Český rozhlas Hradec Králové, Český rozhlas Olomouc, ...)
- Soukromí provozovatelé rozhlasu:
Soukromí provozovatelé pokrývají především komerční rádia. Ty jsou financovány jenom z reklamy. Jejich program by měl být vytvořen, tak aby nabídl reklamě co nejzajímavější platformu. Platforma bude tím zajímavější, čím více posluchačů

---

⁴⁴ Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 217-219.

si program získá. (Frekvence 1, Rádio Impuls, Rádio Černá hora, Evropa 2, Rádio Proglas).⁴⁵

Společnost Radioprojekt se zabývá na území České republiky průzkumem poslechovosti rádií, jak celoplošně vysílajících, tak regionálních. Při nedávných průzkumech poslechovosti rádií tato společnost v období 1.7. 2014 - 17.12. 2014 zjistila zajímavé údaje, které můžeme vidět v Příloze 1.2 a Příloha 1.3.

3.2.5 Televize

„Elektronický systém přenosu pohyblivých obrazů spojených se zvukem, a to vzduchem z pozemních vysílačů, ze stacionárních družic nebo pomocí kabelových rozvodů, vždy pomocí zařízení, jež je schopno konvertovat obraz a zvuk v elektrické vlny a opět je rekonvertovat do viditelného světelného proudu reprodukcijícího vyslaný obraz a slyšitelných vln reprodukcijících zvuk.“⁴⁶

Televize je jeden z oborů mediálního průmyslu, který se zabývá výrobou a distribucí televizního vysílání. Na území Evropy je možné odlišit televizi soukromou, televizi veřejné služby a televizi státní. Soukromé televize jsou většinou financovány z prodeje vysílacího času inzerentům a doplňkových činností, kterou může být reklama. Naproti tomu televize veřejné služby či státní jsou financovány z televizních poplatků a doplňkových činností.⁴⁷

Programové vysílání televize lze rozdělit do několika kategorií:

- Informační pořady:
  - zprávy, počasí, magazíny, dokumenty, reportáže, regionální informace, servis, televizní rádce, sport.
- Zábavné pořady:
  - science fiction, seriály, filmy, televizní inscenace, kreslené filmy, moderované pořady, talkshow, soutěže, estrády, pořady pro děti, hudební pořady.
- Kulturní a vzdělávací pořady:
  - kultura, věda a technika, divadlo, koncerty, pořady o historii.
- Reklama

Asociace televizních organizací pravidelně statisticky vyhodnocuje sledovanost českých televizí. V Příloze 1.4 je vidět graf, který znázorňuje sledovanost českých televizí

---

⁴⁵ Srov. SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 45-50.

⁴⁶ REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 259.

⁴⁷ Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 260-263.

za uplynulý rok 2014, kde na prvním místě sledovanosti lze vidět soukromou televizní stanici Nova, na druhém místě Českou televizi a na třetím televizní stanici Prima. Ostatní stanice zaujímají už jen menšinový podíl.

Sledovanost televize bývá nejvyšší večer. V průběhu dne se televize stává stejně jako rádio kulisovým médiem. V průběhu reklamních spotů se u většiny diváků objevuje takzvaný *Zapping*, neustálé přepínání programů dokud reklama neskončí.⁴⁸

V některých případech plní televize roli prarodičů či chůvy. Určitým způsobem tak nahrazuje rodičovskou úlohu. Televize pro děti nabízí širokou škálu informací, z nichž některé mohou být vhodné (možnost odreagování, pobavení) a některé naopak škodlivé. Existuje řada názorů, které se přiklání k tomu, že vyšší sledovanost televize způsobuje u dětí zhoršení výsledků ve škole. Tyto názory ovšem nikdy doposud nebyly vědecky potvrzeny ani vyvráceny.⁴⁹

3.2.6 Film

*„Film, jímž navijíme skutečný svět na cívku, kterou pak rozvíjíme jako kouzelný koberec fantazie, je nádherným spojením staré mechanické technologie a nového elektronického světa.“*⁵⁰ Tato definice by se dala nazvat pozitivní definicí filmu, Marshall McLuhan ve své knize o filmu píše velice vznešeně, až s úctou.

Historičtí předchůdci filmu sahají až k počátkům vědy. Nejvíce se o vznik základní technologie filmu zasloužili lidé, kteří řešili určité technologické problémy s filmem nesouvisející. Lidé, kteří se stali zakladateli filmu, měli malý zájem na tom, aby vzniklo médium, pomocí něhož by se lidé mohli bavit. Mnohem více je zajímalo objasnění fyzikálních principů lomu světla, neurologických základů lidského vidění, nebo jak je vnímána iluze pohybu. V podstatě tedy o film vůbec nešlo. Film zasahoval do přímého komerčního předvádění reklam jen okrajově. Ač se film někdy zabývá politickými tématy, je jen výjimečně používán pro otevřenou obhajobu politických ideologií. Proč se ve Spojených státech stal film hlavním komunikačním médiem, určený hlavně pro zábavu a ne k poučování, a proč placené vstupné bylo hlavním zdrojem financí pro kinematografii. Na tyto otázky nelze odpovědět.⁵¹

---

⁴⁸ Srov. SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 51-57.

⁴⁹ Srov. MIČIENKA, Marek. a. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 43.

⁵⁰ McLUHAN, Marshall. *Understanding media: The extension of man*. California: Gingko Press, 2013, s. 296.

⁵¹ Srov. DEFLEUR, Melvin L. a kol. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996, s. 76-77.

Film v širším slova smyslu zahrnuje celou řadu společenských činností s ním spojených, pod názvem filmový průmysl se skrývá průmysl kulturní a průmysl mechanický.⁵²

Zhodnocování filmu z finančního hlediska lze znázornit na modelu vodopádu:

1. stupeň - kino
2. stupeň – videokazety, DVD
3. stupeň – Pay TV (v českých podmínkách HBO)
4. stupeň – vysílání ve veřejnoprávní či soukromé televizi
5. stupeň – merchandising - obsahuje celou řadu aktivit, které dělají jak výrobci, tak prodejci anebo reklamní agentury, jde o jeden ze základních nástrojů marketingové oblasti, která má sloužit na podporu prodeje.⁵³

Unie filmových distributorů se zabývá pravidelnými statistikami, týkajícími se filmového průmyslu. Je velice zajímavé se podívat na základní údaje týkající se filmového trhu v České republice. Udávají informace o tom, kolik filmů bylo na českých plátcích přehráno, kolik diváků je shlédlo, kolik peněz se za tato představení získalo a dokonce můžeme vidět i průměrnou cenu vstupného. Vše je zobrazeno v Příloze 1.5.

3.2.7 Reklama

Autoři reklam jsou pod neustálým tlakem, aby se co nejvíce přizpůsobili motivaci a přáním publika. Zatímco význam produktu klesá, úloha publika stoupá. Důkazem toho je například reklama na korzety, ve které se tvrdí, že to co na sobě ucítíte, není korzet. Reklama by v sobě měla zahrnovat realitu publika. Výrobek a reakce diváků jsou jediným komplexním modelem. V reklamě se neustále objevuje trend k předvedení produktu, který bude nedílnou součástí všedního dne každého z nás. Komerční umělci mají neuvěřitelný talent vytvářet z reklamy ikonu.⁵⁴

Původ slova reklama pochází z latinského *reclamare*, což znamená znovu prodat. Reklama je, když jeden subjekt nabízí svůj výrobek, službu nebo ideu veřejnosti s cílem přimět ke změně postojů, či nákupního chování. Tento proces se děje především prostřednictvím médií a její majitel za označené místo, či vysílací čas, většinou platí úměrně tomu, na jak hodně viditelném místě, či jakém vysílacím čase je reklama předkládána.

První novinové reklamy byly zaznamenány od poloviny sedmnáctého století. Reklamní agentury začaly vznikat od roku 1800, začátky velkého rozvoje jsou spojeny

---

⁵² Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 64-65.

⁵³ Srov. SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 58-59.

⁵⁴ Srov. MCLUHAN, Marshall. *Understanding media: The extension of man*. California: Gingko Press, 2013, s. 239.

s masovým rozšířením rozhlasu a televize. Pro poslední období vývoje reklamy je charakteristický především rozšíření reklamy na internetu.

Reklama ale plní i další společenské funkce, je zdrojem informací, zdrojem určitého druhu zábavy, prostředkem přenášení a utužování kulturních hodnot, morálních norem a jedním z mnoha nástrojů socializace. Záleží ale na každém příjemci reklamy, jakou z těchto funkcí reklamně přisoudí. Pervazivní charakter sdělení reklamy je vždy na prvním místě. Reklama může být objektem zkoumání teorie vlivu inzerentů na mediální obsah.

Z typologického hlediska lze určovat druhy reklam podle:

- Obsahu reklamního sdělení – reklama služeb, produktová reklama, ...
- Dle zadavatele – komerční, nekomerční, politická, ...
- Dle druhu média, kde je reklama prezentována – televizní, filmová, ...
- Dle regionu v němž reklama působí – lokální, regionální, národní, mezinárodní
- Účelu reklamního sdělení zadavatele – zaváděcí, připomínková, utlumovací
- Způsobu apelu na příjemce – zacílená na emotivní, či kognitivní faktory, ...⁵⁵

V reklamě se často objevují stereotypy, reklama často pracuje s mýtem přírody jako zdrojem bezpečí, zdraví a klidu. Stereotypy a mýty často navozují pocit sdílené hodnoty jako jsou rodina, zdraví a láska. Jejich úkolem je vzbudit emoce a stát se argumentem v procesu přesvědčování příjemce reklamy. Obrazně řečeno si příjemce nekupuje například polévku nebo omáčku, ale příjemnou, milou babičku, což značí sounáležitost s přírodou a jistotou rodiny. Díky užití stereotypů v reklamě se ušetří placený vysílací čas. Při délce reklamy třicet vteřin lze díky stereotypu ušetřit čas a dobrat se přímo ke konkrétnímu sdělení, předvádění produktu.⁵⁶

3.2.8 Internet

Celosvětová počítačová síť je utvořena z řady menších a větších počítačových sítí, které k výměně a přenosu dat používají protokol TCP/IP – Transmission Control Protocol over Internet Protocol. Internet je hierarchicky organizován, menší sítě jsou součástí větších sítí, největší operátoři zajišťují celkové propojení. Internet i přes to zůstává decentralizovaný, protože i sítě na stejné hierarchické úrovni jsou vzájemně propojené. Internet zajišťuje jenom doručování datových balíčků mezi jednotlivými počítači. Je to síť, která zajišťuje komunikaci mezi počítači, ne mezi lidmi. Potom až nad internetem fungují služby vytvořené pro lidi, jako je elektronická pošta, či World Wide Web. Tyto služby se dají považovat za formy

---

⁵⁵ Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 209-211.

⁵⁶ Srov. MIČIENKA, Marek a kol. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s. 98.

mediální komunikace. Internet je prostředníkem, který existenci jednotlivých médií umožňuje a svými vlastnostmi je vymezuje.⁵⁷

Internet se rozšířil po rozsáhlé linii, načež vpředu jsou hlavně služby jako je e-mail a Word Wide Web, která zahrnuje bezcílné surfování po internetu; stahování dat, cestovní informace, vlakové/autobusové jízdní řády, letecké spoje; informace o počítačích o nových softwarech; aktuální zpravodajství; jednotlivé stránky organizací; diskusní fóra, chat; informace o počasí; internetbanking; počítačové hry po síti; nakupování; inzeráty; rádio; televize; telefonování – například Skype; internetové kamery a to je jen malá část, toho co se na internetu dá dělat.

Vývoj internetu má souvislost se spojováním informační ekonomiky. Nazývá se to konvergence TIME. Přičemž T je telekomunikace, I je informační technika, M jsou média, E je z anglického slova entertainment = zábava. Díky digitalizaci dat se propojují všechna odvětví, která jsou spojena s informacemi. Vzniká tedy jedno nové odvětví, kde jsou všechna data velmi úzce propojena.⁵⁸

3.3 Multimediální technické prostředky

V dnešní době, zvláště u mladší populace se vytrácí význam klasických zdrojů informací a zábavy. Do popředí vstupují počítače, ať už pevné, či notebooky. Ty slouží ke sledování filmů, čtení novin, sledování televizních zpráv, hraní her, komunikaci s okolím a k mnoho dalším činnostem, které se s těmito vymoženostmi dnešní doby dají dělat. Pak tu máme tablety, v poslední době asi nejvíce oblíbené u dětí. Je to vlastně takový malý počítač, který svede takřka vše co normální počítač nebo notebook. Je ovšem mnohem lehčí a vejde se do školní aktovky, případně batohu. Poslední věcí, která ve školní aktovce jistě nesmí chybět, je chytrý mobilní telefon. Ten se u dětí stává takřka povinnou školní výbavou, už od druhé třídy, v první ho mají jen ty „nej“. Kam se poděl význam knížek, novin a televize, či klasických stolních her, byl odsunut někam do pozadí a jen zřídka je jedno z těchto médií využíváno dětmi. V této podkapitole bude vše podstatné o těchto moderních zdrojích médií více objasněno.

3.3.1 Počítač

Pod pojmem počítač si mnoho lidí představí buď stolní počítač, nebo v dnešní době spíše převažující, díky snadné manipulaci, notebook. Reálně má počítač mnohem širší pole

---

⁵⁷ Srov. REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, s.r.o., 2004, s. 93-94.

⁵⁸ Srov. SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, s. 283 – 321.

působnosti. Počítače řídí činnosti nejrůznějších zařízení a vidíme je všude kolem nás – v autech, mobilních telefonech, mikrovlnných troubách, automatických pračkách, průmyslových strojích neboli robotech, letadlech, digitálních fotoaparátech, tabletech, CD a DVD přehrávačích, záchodových splachovadlech, klikách od dveří (zámcích na karty), v dětských hračkách, ...

Počítač je z pohledu informatiky elektronické zařízení a výpočetní technika, které zpracovává data pomocí předem vytvořeného programu, vzorců. Současný počítač se skládá z hardware, které představuje fyzické části počítače - procesor, klávesnice, monitor, ... a ze softwaru - operační systém a programy v počítači. Počítač je většinou ovládán člověkem, který poskytuje počítači data ke zpracování prostřednictvím jeho vstupních zařízení. Počítač výsledky prezentuje pomocí výstupních zařízení. V současné době jsou počítače využívány skoro ve všech oborech lidské společnosti a zasahují téměř do všech lidských činností i do obyčejného života. Předpokládá se, že jejich vliv se bude nadále stupňovat a budou lidem dávat komfortnější služby. Počítače jsou stále více propojovány pomocí počítačových sítí a využívají již výše zmiňovanou celosvětovou síť Internet.

Zvyšující se počítačové zabezpečení a práva v celosvětovém propojení povedou k nárůstu v tlaku na spolehlivé počítače. To povede k omezování práv uživatelů počítačů a mobilních zařízení.⁵⁹

3.3.2 Chytrý telefon

Je mobilní telefon, který používá pokročilé operační systémy a aplikace, jež umožní instalaci nebo úpravy programů. Takovými operačními systémy jsou například: iOS, Android, Windows Phone, BlackBerry OS, ...

Světové prodeje chytrých telefonů poprvé předčily prodeje klasických „hloupých“ mobilních telefonů na počátku roku 2013. Chytré telefony v současnosti vládnu trhu s mobilními telefony ve vyspělých zemích, ale v rozvojových zemích se „hloupé“ telefony stále úspěšně prodávají.

Výhodou takzvaných smartphonů je fakt, že je k dispozici velké množství aplikací, od her po kancelářské balíčky, prohlížeče a jiné šikovné aplikace. Nejvíce aplikací je k dispozici pro operační systémy iOS a Android. Mezi velké nevýhody chytrých telefonů patří malá výdrž baterií, která se ale stále zlepšuje. Zařízení jsou v tomto ohledu stále pod úrovní běžných telefonů kvůli velikosti displeje, který spotřebovává hodně energie.

---

⁵⁹ Srov. VRÁTIL, Zdeněk. *Postavte si PC*, Praha: Grada, 2005, s. 15-123.

Rozměry často bývají kompromisem mezi tím, co lze vyrobit a co lze používat. Další nevýhodou představuje například nebezpečí zavírování telefonu. Mobilní operační systémy jsou stejně jako počítače náchylné na viry, protože je možné vytvářet a instalovat vlastní aplikace. S postupným rozšiřováním chytrých telefonů bude toto riziko růst.⁶⁰

Přes výše uvedená rizika se stal chytrý telefon velkým pomocníkem mnoha lidí. Lidé si zvládnou při cestě v tramvaji vyřídit důležité e-maily, komunikaci s kamarády, nebo při cestě autem jim telefon pomocí GPS (navigace) pomůže najít správnou cestu. V telefonu je prakticky možné mít cokoli, na co si jen člověk může vzpomenout – mapování trasy, hlukoměr, vlhkoměr, programy pro úpravu fotografií, funkce zrcadla, či baterky, ... U dětí se telefon bohužel již od první třídy stává nejoblíbenější hračkou, děti ho začínají upřednostňovat před klasickými oblíbenými hračkami, jako je Lego, panenky Barbie, Domino, domeček pro panenky, stolní hry, ... V uvozovkách se všemi hračkami si totiž v pozměněné podobě mohou děti hrát i v telefonu, což je trochu smutné. Může to mít i za následek zhoršení funkcí zraku, jemné i hrubé motoriky. Ježdění prstem po displeji chytrého telefonu, klasické hračky a hry nahradit nemůže.

3.3.3 Tablet

Tablet je označení pro přenosný počítač ve tvaru desky s vestavěnou dotykovou obrazovkou, která se používá jako hlavní metoda ovládní. Místo hardwarové klávesnice se často používá virtuální klávesnice na obrazovce nebo psaní pomocí stylusu. Během dvacátého století vznikaly různé představy o zařízeních s těmito vlastnostmi. Předchůdcem tabletu a notebooku byla koncepce z roku 1968. Pojem tablet se vztahuje na různou formu zařízení, která se liší umístěním obrazovky ve vztahu ke klávesnici. Běžná je forma nazývaná břidlicová tabulka, která neobsahuje integrovanou klávesnici, ta je však většinou připojena bezdrátovým spojem nebo připojením pomocí USB kabelu.

Běžnou součástí mezi PC tablety je dotykové ovládní. To umožňuje uživateli používat třeba virtuální klávesnici a procházet snadno a intuitivně virtuálním prostředím na obrazovce. Zpracování operačních systémů musí více reagovat na doteky, teplotu, pozici těla, ... než na klávesnici nebo u myši. Ačkoli se tablet liší od obvyklých počítačů a notebooků, je konkurencí pro běžné notebooky, a to hlavně díky vícedotykovému ovládní, které mnohdy napodobuje skutečné objekty tak, jak se reálně chovají. Hardware pro rozpoznání dotyků, snímače dotyku mají obvykle jednu ze dvou forem:

---

⁶⁰ Srov. Hospodářské noviny. *Našli jste pod stromečkem chytrý telefon? Máme pro vás pár tipů* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <<http://tech.ihned.cz/c1-63298440-mobil-smartphone-pod-stromeckem-navod-2014>>.

- Odporové dotykové obrazovky - jsou pasivní a můžou reagovat na jakýkoliv druh tlaku na obrazovce. Umožňují vysokou přesnost, ale vyžaduje to přesné nastavení. Vzhledem k vysoké rozlišovací funkci, je často používán pro odporové displeje stylus (dotykové pero) nebo nehet.
- Kapacitní dotykové obrazovky - mají tendenci být méně přesné. Jsou citlivější odporové displeje, protože vyžadují vodivý materiál pro používání, jako jsou prsty, které nejsou tak přesné oproti stylusu.⁶¹

Tablet se postupem času začal využívat při školní výuce. Pomocí tabletu je možné vyučovat až dvě třetiny předmětů. Výhodou je, že díky tomu odpadá nošení těžkých učebnic. Tablety také mohou být použity jako nástroj sloužící k ověřování znalostí a dovedností žáků. Ovšem současně je prokázáno, že tablety odnaučují učit se, protože utlumují kritické myšlení, hlubší chápání smyslu informace a porozumění kontextu. Naopak posilují a rozvíjí způsoby práce a jednání spoléhající na okamžitý přístup k informacím, bez použití vlastní paměti a vlastního přemýšlení. Školy by měly užívat tablety s mírou, vymezit si hranice používání a zabránit tomu, aby děti na tabletech hrály hry a brouzdaly po internetu bez spojitosti s výukou.

Zatím jsou tablety využívány experimentálně jen v některých školách, zda se stanou pevnou součástí výuky jako učebnice, závisí na srovnání výsledků žáků s tablety a jejich protějšků vybavených učebnicemi a sešity, a dále na finančních možnostech jednotlivých škol.⁶²

---

⁶¹ Srov. Technet.cz. *Tablety: zbytečné hračky, nebo užitečný luxus? Dva roky zkušeností* [online]. 2015 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://technet.idnes.cz/tablety-zbytecne-hracky-nebo-uzitecny-luxus-dva-roky-zkusenosti-p9f-/tec_technika.aspx?c=A111205_153027_tec_technika_pka>.

⁶² Srov. Česká televize. *Co zabalit do školy? Svačinu, bačkůrky, ale hlavně tablet* [online]. 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/202127-co-zabalit-do-skoly-svacinu-backurky-ale-hlavne-tablet/>>.

4 VLIV A PROBLÉMY MÉDIÍ

Momentální stav a tolik diskutovaná objektivita médií úzce souvisí s nastavením hodnot společnosti a odráží její poznání. Dá se tedy říci, že společnost dává podněty médiím a naopak.⁶³ Zájem odborné i laické veřejnosti o fungování médií, usilování zákonodárců o usměrňování mediální komunikace, snažení se politiků proniknout do médií a lobbistů o ovlivňování médií nebo boj lidí proti nadměrnému násilí a samoúčelnému zobrazování sexu v médiích. To vyplývá z přesvědčení, že média mají velký dopad na jednotlivce i na celou společnost.

Média ovlivňují chování, postoje, názory jedinců, zároveň však mohou vzdělávat, rozšiřovat obzory, pomáhat v politickém rozhodování, ovlivňovat životní styl lidí. Záleží ale na tom, kdo je zprostředkovatelem médií, jestli je vše děláno s dobrým úmyslem, či s úmyslem naplnit si své potřeby a pouze ovlivňovat lidi v ten či onen prospěch. Což může děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu chování, uvádět v omyl, lze i posilovat a oslabovat stabilitu společnosti. Dále lze podporovat nebo opačně brzdit změny všeho druhu, jak technologické, tak strukturální. Zájem odborníků z řady společenských oborů i představitelů nejrůznějších skupin o média je dán předpokladem, že média působí na jednotlivce i společnost, že mají významný vliv.⁶⁴

Představ o tom, co vše lze chápat jako důsledek počínání médií, je spousta. V posuzování vlivu médií hrají velkou roli tři faktory. Prvním je stav společnosti samé, což záleží na úrovni vzdělanosti, uspořádání času, převládajícím způsobu komunikace,... Druhým faktorem je rozvoj médií, zvláště technická oblast. Posledním významným faktorem je rozvoj poznání společnosti a jejího uvažování. Představy o vlivu médií se mění v závislosti na rozvoji sociologického a psychologického poznání a dále v závislosti na proměnných technik zkoumání společnosti.⁶⁵

4.1 Sociální teorie ve vztahu k médiím

Sociální teorie si v souvislosti s médii kladou otázku, jaký je podíl médií na podobě společnosti a jak ovlivňují socializaci. Jednotlivé směry lze od sebe rozlišit podle toho, jak k odpovědi na tuto otázku nahlíží. Hlavně podle toho zda na média nahlíží spíše kriticky jako projev sociální nerovnosti nebo jako na faktor, kterým společnost hodnotí média jako součást sociálního a kulturního prostředí.

---

⁶³ Srov. RŮŽIČKA, Vlastimil. *Politika a média v konzumní společnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 89-90.

⁶⁴ Srov. JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbora. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 321-328.

⁶⁵ Srov. JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbora. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, s. 151-154.

4.1.1 Kritické teorie

Vycházejí z předpokladu, že masová média se stala v moderních společnostech silnou sociální silou, která manipulativně ovlivňuje celou společnost. Není to dáno podstatou médií, ale společností, která jim umožnila vzniknout. Média organizovaná velkými společnostmi, v našich podmínkách například společnost Mafra, disponují velkou politickou mocí, kterou mohou ovlivňovat politická rozhodování. Dalším významným vlivem na společnost je, že způsob mediální, televizní produkce, je nastaven tak, že skutečně může ovlivňovat politickou situaci. Obraz – televize má jednu výhodu, může vyvolat, ukázat a přesvědčit o tom, co prezentuje. Může dát podnět ke vzniku myšlenek, představ, ale i uskupení lidí.

Tato teorie nabízí představu, že moderní společnost se posouvá z jedné vývojové fáze, ve které bylo důležité řešit růst produkce bohatství a jeho rozdělování, do fáze ve které vývoj narazil na své meze a začala vznikat nepřehlédnutelná rizika ohrožující člověka. Řešení rizik je možné, ale musíme o nich jako společnost vědět.

Média nemají obecně velké cíle, ale jsou v područí trhu reklamy, konzumu, i když sílí neschopnost médií promluvit, nedostatek kontaktu i hloupost, ale funkce zůstává. Médii řízená veřejnost tuto funkci vykonává v souvislosti s politickými rozhodnutími.

4.1.2 Deterministická teorie

Pojímá média hlavně jako komunikační technologii a vliv médií je téměř fatální. Média tím jaká jsou a jakou mají logiku tvorby, určují buď přímo uspořádání a budoucnost společnosti nebo minimálně směřují vývoj společnosti určitým směrem.

Vysílání a zobrazování médií – televize, filmu, internetu se stalo něčím, co prostupuje každodenním životem, stává se důležitějším to, co je v médiích modelováno, než to co je mimo mediální svět prožíváno. Společenská realita člověka v moderní společnosti se skládá z modelací a odkazů na modelace a tato síť vztahů a odkazů dává vznik hyperrealitě, ve které neexistuje pevný bod, k němuž by bylo možné se obrátit. Vzájemné modelace vedou k povrchnosti, hodnotové nejistotě a nestabilitě, k nejistému sociálnímu prostoru, v němž člověk žije, ke ztrátě schopnosti rozlišovat, co je lež a co není.

Enormní rozvoj síťových médií v poslední době vedl ke vzkříšení zájmu o McLuhana a jeho představ o vlivu komunikačních technologií na společnost, který kdyby žil, tak by mu bylo sto čtyři let.

4.1.3 Interpretativní teorie

Vyjadřuje se ke vlivu médií na společnost dvojsmyslně a odtahuje se od sociální úrovně k perspektivě jedince a jeho každodenního života. Není kritická, vnímá média jako kulturní prostředí svého druhu a vliv médií na společnost jako reálně malý a tvrdí, že hlavním aktérem je přijímatel, jemuž dává možnost být aktivní. Lidé zastávající tuto teorii, se zabývají studiem mediálního publika a jeho činností v rodinném prostředí a politickou stránku mediální komunikace přehlížejí. Z tohoto důvodu se tato teorie vyhýbá úvahám vlivu médií na společnost jako celek.

Kritické, deterministické i kulturní teorie mají jedno společné, ve světě kvalitativních sítí, družicových přenosů, kosmopolitních mediálních produktů a nadnárodních mediálních koncernů, vnímají nástup těchto médií jako kvalitativní posun.⁶⁶

4.2 Vliv médií na děti

Média jako běžná součást kultury předkládají modely chování a hodnoty, které jsou pro danou společnost zásadní, a to jak z pohledu pozitivního, tak i negativního. Dítě, které je pod vlivem médií vnímá obsahy prezentované v médiích jinak, než dospělý jedinec. Což vysvětluje fakt, že u dítěte mladšího školního věku se projevuje realistický přístup ke světu. Díky televizi, filmu, videu jsou pro děti děje více realistické, než u děje, který si dítě čte samo, nebo mu je předčítán. Dítě nacházející se v tomto vývojovém období ještě tedy není schopno kritického myšlení, nechápe ironii, ani upravené příběhy. Lákavými se pro děti stávají příběhy, osoby podobné jejich vlastním prožitkům a zkušenostem, ať je pro jedince reálná/ý či nikoli. Poměrně zajímavé je, že upoutávající dětskou pozornost se pro děti jeví negativní postavy, které neprezentují pravidla a znázorňují nevhodné, až zakázané chování.⁶⁷

4.2.1 Dítě a televize

Specifikem pro používání televize v rodině je její funkce, u které se rodina schází společně a společně sleduje film, seriál, pořad, ... V rodině, kde televizi nemají, tato funkce mizí. V některých rodinách pak televize plní organizační funkci, program rodiny se přizpůsobuje například podle toho, že v neděli po obědě dávají pohádku a proto se návštěva

---

⁶⁶ Srov. JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbora. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 338-342.

⁶⁷ Srov. KOŘÍNKOVÁ, Kateřina a kol. *Děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, 15-21.

u babičky odehraje, až po skončení pohádky a ne hned po obědě, jak by tomu bylo, kdyby šli v sobotu.⁶⁸

V případě častého sledování televize dochází u dětí k tomu, že postupně ztrácejí blízké vztahy k vrstevníkům. Zvláště u dětí je volní úsilí vázáno pouze na objekt a jejich závislosti. Jejich emoční vztahy vyhasínají, začínají se u nich objevovat častější konflikty s okolím. Po delším čase se začínají chovat nemotivovaně, hierarchie hodnot vykazuje zvláštní egoistické uspořádání, jelikož z jejich chování je čitelné, že zevní vlivy u nich hrají největší roli. Některé děti vlivem seriálů začnou postupem času žít životem svých hrdinů z televize, co se děje v běžném životě se jim stává cizím a nezajímavým.

Nadměrné sledování televize má i důsledky psychologické, které se socializací úzce souvisí. U dětí klesá schopnost empatie, vcítit se do druhých. Po zhlédnutí některých filmových scén se mění i prožívání, například při sledování agresivních scén se nabuzuje agresivní chování, poměrně novým poznatkem je narušení paměťových stop, které nemohou být v důsledku prožitků traumatických situací některých agresivních a stres navozujících scén přeneseny a zakódovány do dlouhodobé paměti. Bylo prokázáno, že při zažívání stresových situací, při akčních filmech, filmech s agresivními záběry, ... se v mozku vyplavují excitační aminokyseliny, které ničí mozkové neurony, nervové buňky, které tvoří mozkovou tkáň. U malých dětí v takovém případě dochází v důsledku popsaném k poklesu inteligenčního koeficientu, horší se nejen kvalita paměťových funkcí, ale i pozornosti.

Sociální a psychologické aspekty úzce souvisejí s biologickými aspekty. Sledování napínavého filmu nebo filmu, ve kterém se objevuje násilí, vyvolává u dětí i noční můry, budí se ze snu, případně si i situaci vybavují při hře s vrstevníky. Bylo zjištěno, že tato nabuzenost zvyšuje výskyt agresivity. Biologické aspekty se také projevují nedostatkem pohybu, který způsobuje ochablost kosterního svalstva, vadné držení těla, díky tomu trpí páteř a mícha a důsledkem toho jsou časté bolesti hlavy. Souběžně je neúměrně zatěžován zrak a vzniká tak vyšší pravděpodobnost očních onemocnění.⁶⁹

4.2.2 Dítě a počítač

Moderní technologie ovlivňují a budou ovlivňovat jak kognitivní vývoj ontogenetický, tak fylogenetický. Podobně je možné se inspirovat Piagetem, dle něj přístup dítěte k jakékoli nové příležitosti projevu přináší přestrukturování nových aktivit a rozvíjí nové

---

⁶⁸ Srov. Masarykova Univerzita. *Byl jednou jeden tablet a digitální technologie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-8]. Dostupné z: <http://irtis.fss.muni.cz/wp-content/uploads/2015/02/0-8__National_report_final_CZ.pdf>.

⁶⁹ Srov. POKORNÝ, Vratislav a kol. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2003, s. 136-137.

senzomotorické dovednosti. Lze konstatovat, že nové technologie mohou přinést rozvoj nových mentálních znázornění, speciálně u dětí, jež hned od narození jsou vrženy do víru plného digitálních technologií. Schopnosti, které děti pomocí digitálních technologií rozvíjí, zahrnují především kapacitu pro hledání informací a řešení problémů, myšlení a formální reprezentace, rozvoj modelů poznání, myšlení a učení.

Mezi základní schopnosti, které děti rozvíjejí při používání počítače je zkoumání, vyjádření a výměna. Lze je charakterizovat následovně:

- Zkoumání – přirozená dětská tendence k objevování a učení, která vede k samostatnému rozvíjení flexibility a obrazovosti učení.
- Vyjádření – je schopnost, která využívá širokou škálu prostředků, díky nimž jedinec vytváří nové ideje a sdílí je s ostatními.
- Výměna – sdílení vlastních nápadů s ostatními, a to v prostředí, kde dítě může pracovat, ptát se a odpovídat.

V současné době se s těmito schopnostmi rozvíjí sociální dovednosti dítěte, které mu umožňují efektivní interakci s ostatními uživateli počítačů.

V souvislosti s rozvojem moderních mediálních technologií se rozvíjí schopnost multitasking. Multitasking je dovednost soustředit se v jeden okamžik na několik úkolů. Tato schopnost se u dětí vyvíjí díky zdroji mnoha podnětů působících současně. Schopnost multitaskingu umožňuje rychleji se orientovat v komplexních situacích a vyšší flexibilitu ve změnách pozornosti. Multitaskingové chování – psaní úkolů, poslouchání hudby a chatování s kamarády současně v jednu dobu je dnes v celku běžné a nezdá se, že by dětem působilo větší problémy. Pokud by měly děti dělit pozornost mezi tím, co se děje na televizní obrazovce a svou hračkou, bude doba, kterou věnují hraní kratší a pozornost věnovaná hře a jejímu cíli menší. Z pohledu vývojové psychologie má hra nezastupitelnou roli v životě dítěte. Z tohoto pohledu je možné narušení vývoje v rámci redukce epizod hry a její funkce.

Počítač je prostředím, kde mohou děti objevovat svět samostatně, získávat informace z různých zdrojů, vyjadřovat své vlastní názory a diskutovat je s ostatními, podobně jako získávat okamžitou zpětnou vazbu na své názory a výtvoř.⁷⁰

4.2.3 Dítě a chytré telefony

Lze říci, že děti mají stále více ve své oblíbě chytré mobilní telefony, přenosné přístroje, které umožňují zábavu, komunikaci a připojení k internetu. Dle studie Sesame Workshop z roku dva tisíce deset, se počet dětí vlastnících mobilní telefon od roku dva tisíce

---

⁷⁰ Srov. KOŘÍNKOVÁ, Kateřina a kol. *Děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, 15-25.

pět zdvojnásobil. Bylo zjištěno, že 2 % čtyřletých dětí dostaly od svých rodičů vlastní mobilní telefon. Ve skupině osmiletých dětí to je již 31 %. Další studie říká, že 30 % dětí ve věku od dvou do pěti let umí používat smartphone. Spousta dětí sice chytrý telefon nevlastní, ale má umožněný přístup u jiných příslušníků rodiny. V oblíbenosti chytrých telefonů u dětí hraje velkou roli zábavnost, ale na druhé straně pravděpodobně i potřeba napodobovat dospělé.

Ve svém článku „Can Smartphones Make Kids Smarter? Hoffman píše, že přístroje, které vlastní dospělí vždy byly a budou oblíbenou dětskou hračkou. Úměrně tomu, čím funkčnější jsou chytré telefony používané rodiči, tím oblíbenější a zábavnější jsou pro děti. V internetovém obchodě Apple je mezi dvaceti nejoblíbenějšími aplikacemi třináct určených dětem. Jsou i návrhy, že chytré telefony by mohly být další formou, cestou výchovy a vzdělávání. Které jsou zdůvodněny těmito výhodami:

- umožňuje čtení čehokoli a kdykoli
- poměrně nízká cena, díky které je chytrý telefon přístupný takřka všem i ekonomicky slabším
- aplikace rozvíjejí dovednosti kooperace a komunikace
- možnost osobního nastavení funkcí přímo pro konkrétního uživatele

Předpokládá se, že by se chytré telefony mohly stát užitečným nástrojem pro učení obecně a postupem času i legitimním nástrojem vzdělávání.⁷¹

4.2.4 Dítě a internet

Na užívání internetu dětmi mladšího školního věku lze nahlížet ze dvou stran. Ta první je aktivní využívání a na druhé straně stojí pasivní vystavení tomuto médiu. Děti dnešní doby jsou již od narození vystaveny novým technologiím. Je prokázáno, že dvouroční jedinec je schopen díky vývoji jemné motoriky si sám zapnout televizi, či manipulovat s klávesnicí a dalšími komponenty počítače. Lze tedy konstatovat, že dítě od dvou let je schopno na bazální úrovni aktivního užívání médií. Generace dnešních dětí tedy vyrůstá v přímém kontaktu s internetem.⁷² Findal ze společnosti World Internet Institute provedl výzkum na dětech ve Švédsku. Jehož výsledkem byla zjištění, že 21 % dětí používá internet již ve třech letech, v pěti letech to je už polovina dětí a mezi devítiletými bylo obtížné najít jedince, který by internet nepoužíval. Předpokládá se ale, že dítě tráví čas na internetu

---

⁷¹ Srov. KOŘÍNKOVÁ, Kateřina a kol. *Děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s. 15-18.

⁷² Tamtéž, s. 18-26.

pod dohledem dospělé osoby. Hypotéza v souvislosti s užíváním internetu rodičem a dítětem se nezdařila potvrdit.

S rozvojem technologií a vývojem obecně bylo zjištěno, že věk jedince, který užívá internet se postupem času snižuje. V roce 2002 polovina desetiletých dětí používala internet, v roce 2005 to byla polovina osmiletých dětí a v roce 2008 to již byla polovina pětiletých, ...

V roce 2010 vydal americký Sensual Workshop studii, která se rovněž zabývala užíváním internetu dětí. I výsledky této studie potvrzují, že věk dítěte, které začne používat internet se snižuje a doba užívání internetu online prodlužuje. Získaná data udávají, že kolem třetího roku života je online 25 % dětí, v pěti to je polovina. V osmi letech tráví děti průměrně dvacet osm minut denně na internetu. V deseti letech se jedná o čtyřicet šest minut.

Z výše popsaného u neuvedených studií vyplývá, že od osmi let dochází k velkému posunu schopností a dovedností spojených s užíváním internetu. Roste škála aktivit, kterou je dítě schopno na internetu dělat. Tato změna je způsobena z několika důvodů. Děti v tomto věku zvládnou na dobré úrovni číst a psát, roste kapacita paměti a roste čas, po který se je schopný jedinec soustředit, logické myšlení se zdokonaluje, jemná motorika dosahuje poměrně vysoké úrovně, což usnadňuje manipulaci i s drobnými ovladači. A proto se v tomto věku dětem otvírá celý nový svět WWW, dítě dokáže vyhledávat informace, posílat zprávy kamarádům, používat sociální sítě. Zkráceně lze říci, že se dítě v tomto věku dostává do fáze, ve které nepotřebuje pomoc a podporu při aktivním užívání internetu.⁷³

Online rizika

Nejlepší ochranou proti online rizikům je otevřenost, povědomí a vzdělávání. Je důležité, aby rodiče se svými o jejich online životě mluvili. Rodiče by měli naučit své děti používat internet pozitivně a zodpovědně a stanovovat jim hranice.⁷⁴

Existuje pouze malé množství doporučení ohledně bezpečného internetu pro děti, která by říkala, jak zajistit aby kontakt s moderními zařízeními byl bezpečný. Existuje obecná shoda, že děti do dvou let by se kontaktu a jakékoli komunikace jakéhokoli moderního vizuálního média měly vyhnout. Čas, který stráví děti starších dvou let na internetu, by za den neměl přesahovat dvě hodiny. Pomoci si lze i podle dosažené úrovně schopností a dovedností daného jedince v daném věku.

---

⁷³ Srov. KOŘÍNKOVÁ, Kateřina a kol. *Děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s. 20-26.

⁷⁴ Srov. ECKERTOVÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádcé zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013, s. 81.

Dalším pomocníkem v tom co je a není vhodné může být kritérium – obsah, souvislost a dítě z anglických výrazů content, context, child. K jednotlivým slovům se vztahují otázky, které umožňují zhodnotit médium:

- Content – Jaká je hlavní myšlenka aplikace? Jaký má aplikace vzhled? Jestli uvádí zdroje, ze kterých čerpá? Je založena na nějakém bádání? Je vhodná věku mého dítěte? Z jakého zdroje pochází?
- Context – Kdo je při používání aplikace ve spojení? Učí se díky aplikaci něco užitečného, co se může hodit i v jiných situacích? Vypráví dítě o tom, co dělá a jak danou aplikaci, či program používá?
- Child – Kolik mediální stimulace je pro dítě vhodné? Jaký typ média dítěti dodává nejvíce zábavy a vyvolává největší zájem? Které médium ho nejvíce láká? O co dítě přichází, pokud věnuje čas onu médiu?⁷⁵

Jedním z rizik, co dětem na internetu hrozí je **krádež identity**, za účelem jejich využití, nejčastěji pro finanční prospěch. Pachatelé používají pro shromažďování údajů různé metody, od údajů zveřejněných online až po využívání technik **spamování**.

Dětský **grooming** je také jedním z rizik, jsou to veškeré činnosti prováděné vědomě za účelem spřátelení se a navázání citového vztahu s dětmi. Dětský grooming slouží k nalákání dětí k nezákonným praktikám, jako je zneužívání dětí a dětská pornografie.

Cyberbullying, neboli **kyberšikana** je další z internetových negativ. Je to způsob využívání technologie k vědomému poškozování, rozrušení, obtěžování a uvádění do rozpaků jiného dítěte. Ke kyberšikaně může docházet v jakékoli formě od sprostých textů a obrázkových zpráv přes kruté názory zveřejněné prostřednictvím blogů, sociálních sítí, až po webové stránky vytvořené za účelem zavražďování. Kyberšikana může být škodlivější, než běžná šikana, jelikož se jedná o napadení oběti v domácím a osobním prostředí, a má početnější publikum. Vnímaná anonymita kyberšikany, díky které se děti mohou zapojovat, jako organizátoři nebo nezúčastnění diváci do činností, které by je v reálném světě ani nenapadly.⁷⁶

Bylo by dobré, aby rodiče a pedagogové o těchto problémech s dětmi mluvily. Díky tomu se děti nemusí bát, cítí oporu a mají povědomí o tom, co jim hrozí. Přínosy a nebezpečí, které internet a moderní média přinášejí pro děti, nejsou dosud dostatečně zmapovány. Na druhé straně je i spousta pozitiv, které nám moderní média přinášejí.

---

⁷⁵ Srov. KOŘÍNKOVÁ, Kateřina a kol. *Děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, s. 15-26.

⁷⁶ Srov. Safer internet. *Online rizika* [online]. 2015 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.org/c/document_library/get_file?uuid=2c265e28-f1ee-4739-bc7e-69ddb8cc60f0&groupId=10137>.

V případě dětí mladšího školního věku je do velké míry na rodičích, škole či pedagogích i jiných odbornících volného času, jak hodně dovolí média připustit do života mladých jedinců a zda je nechají více pomáhat, či ubližovat.

4.2.5 Dítě a hry

Hraní her může zlepšovat pozornost, vizuální představivost a paměť. Metakognitivní dovednosti vyžadují a posilují různorodé online aktivity. Oproti tomu růst rychlosti kognitivních procesů posilují videohry. Hraní her sebou nese i komerční nebezpečí, kdy děti se snadno dostanou k možnosti zakoupení zboží, nebo se odkaz ze hry může snažit o získání osobních údajů. Jsou i hry, které nutí děti za určité výhody ve hře zaplatit.⁷⁷

Získávání nových zkušeností ve hrou vytvořeném světě sebou nese i různá rizika:

Jedinec se zde podílí na násilí mnohem aktivněji, než například ve filmu. Důsledkem toho může být nácvik a prožitek násilí, změny v chování a jednání dětí, například růst verbální a fyzické agresivity, nebo i pohotovosti v agresivním jednání, které může mít původ v hraní počítačových her. Dále pak v oblasti životního stylu dětí, mohou se měnit jejich postoje, hodnoty a v neposlední řadě zájmy. Následkem může být i jednostrannost v zaměření, zakrnělost v sociálním zrání, narušené komunikativní schopnosti, slabé sociální citění, ... V oblasti fyziologické a duševní, jako je deficit pohybu (nápor na páteř, vliv na růst svalů, přetěžování zraku), zkreslení sociálního vývoje (zrání dítěte, schopnost navazovat, udržovat a rozvíjet vztahy s vrstevníky). Někteří hráči si neuvědomují realitu času, což může ovlivňovat prodlužování času stráveného u hraní. Hra vytváří prostředí, do kterého jedinec může utíkat před reálným životem a virtuální iniciace a s nimi související proměny si dítě pak může přenášet do běžného života.

Počítačové hry, video hry, online hry ... patří do samostatně se rozvíjející oblasti speciálních programů, které jsou určeny k zábavě. Nezávisle na tom zda dítě hraje, či nikoli, probíhá proces maturace těla a saturace potřeb.⁷⁸

---

⁷⁷ Srov. Masarykova Univerzita. *Byl jednou jeden tablet a digitální technologie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-8]. Dostupné z: <http://irtis.fss.muni.cz/wp-content/uploads/2015/02/0-8__National_report_final_CZ.pdf>.

⁷⁸ Srov. POKORNÝ, Vratislav a kol. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2003, s. 122-128.

5 VOLNÝ ČAS DĚTÍ

Specifikem u volného času dětí je, že by měl být pedagogicky ovlivňován, jelikož děti ještě nejsou dostatečně zralé, aby si o svém volném čase mohly rozhodovat sami. Rozsah ovlivňování by měl záviset na věku jedince, jeho mentální a sociální vyspělosti a na charakteru výchovy v rodině. Prostředí, kde je možné trávit volný čas, je velice rozdílné – doma, ve škole, venku na ulici, organizace zabývající se náplní volného času, ...

Děti mají poměrně hodně volného času. Jak děti tráví volný čas, by mělo být zájmem celé společnosti. Na prvním místě by samozřejmě měla být péče o volný čas záležitostí rodiny. Rodina bohužel pro tuto funkci trpí v dnešní době jak velkým nedostatkem času, tak materiálním a odborným zajištěním. Také není schůdné, aby rodina nahradila skupinu vrstevníků. Zahraniční i historické zkušenosti potvrzují, že prevence je ve výchově efektivnější, než následné nápravy chyb a převýchova. Proto výchova a péče ve volném čase dětí je do velké míry sociálně patologickou prevencí.⁷⁹

5.1 Volný čas

Volný čas je doba, která nám zůstává po splnění všech povinností. Je to doba svobodné volby. Zahrnuje činnosti, které jedinec vykonává dobrovolně, rád a přinášejí mu radost a uspokojení. Způsob využívání volného času je jedním z podstatných ukazatelů životního stylu. Optimální je, když se povede dát do rovnováhy oblast povinností a oblast volného času. Na formě volného času i způsobu hospodaření s časem se velkou měrou podílí rodina.⁸⁰

Kratochvílová definovala volný čas jako čas volnosti a svobody, který má jednatel mimo své povinnosti, pracovní, studijní a jiné, na sebevyjádření a seberealizaci podle vlastních potřeb a zájmů.⁸¹

Dle charty výchovy pro volný čas, představuje volný čas specifickou oblast lidského života, přinášející člověku zvláštní prospěch – radost ze svobody, prostor pro tvořivost, uspokojení, radost, potěšení a štěstí. Poskytuje příležitost pro širokou řadu možností sebevyjádření a činností, jež v sobě zahrnuje prvky tělesné, duševní, sociální, umělecké i duchovní. Volný čas napomáhá k celkovému zdraví a pohodě. Nabízí řadu příležitostí umožňujících jednotlivcům a skupinám výběr činností a zkušeností, které odpovídají jejich

---

⁷⁹ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, s. 15-16.

⁸⁰ Tamtéž, s. 28-31.

⁸¹ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času : výchova v čase mimo vyučování a v pedagogickej teórii a v praxi*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 15-21.

potřebám, zájmům a hodnotám. Volný čas má pro jedince největší přínos tehdy, když mohou spoluurčovat způsob, kterým ho budou trávit.⁸²

5.2 Funkce volného času

Volný čas je důležitou a významnou součástí života, plní pro jednotlivce a pro společnost důležitou funkci. Funkce volného času jsou vymezovány ve smyslu jeho významu. Volný čas je společenským fenoménem a jako takový je společensky podmíněný. Existují názory na jeho základní funkce, které mluví o významech volného času v současnosti, nebo aktuálně zdůrazňují jednotlivé stránky jeho smyslu. Pro naplnění poslání z hlediska volného času Kratochvílová stanovila tyto hlavní funkce volného času:

Zdravotně – hygienická

Pro dětského jedince je velmi důležité, aby byl přiměřený rozsah volného času v denním režimu s možností odpočinku, uvolnění, rekreace, ale i neorganizovaných sportovních aktivit – na hraní, poslech hudby, setkávání s kamarády, čtení, snění, odpočinek podle vlastních představ i nic nedělání.

Seberealizační

Plní aktivní přístup k uspokojování a rozvíjení svých potřeb, zájmů, individuálních předpokladů, schopností v zájmových činnostech, v aktivitách dle vlastního výběru a volby. Je důležité uvědomit si podstatu individuálních potřeb a zájmů, které jsou vhodné a společensky přijatelné.

Formativně výchovná

Vyjadřuje možnosti vlivu na formování osobnosti jedince, jeho potřeb, schopností, dovedností, tvořivosti, mravních vlastností, pozitivního vztahu k hodnotám a na co mohou být lepší podmínky ve volném čase, než ve škole, či doma. Základním cílem je vytvářet podmínky na seberealizaci a rozvoj osobnosti ve volném čase.

Socializační

Spočívá v navazování kontaktů a vztahů při volnočasových aktivitách, osvojování si vzorů společenského chování, zaujímání společenských rolí a pozic ve skupinách. Dává možnost setkávání se s vrstevníky stejných zájmů, osvojování si společenských norem, vzorů

---

⁸² Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, s. 32-33.

chování, rolí v daných skupinách, získávání zkušeností, možnost sociálního učení v přirozených životních situacích.

Preventivní

Zaměřuje se na nabídku širokého množství volnočasových aktivit, na hodnotné využívání volného času v zájmových i jiných činnostech, ..., které jsou účinnou ochrannou před konzumním způsobem života, před negativními společenskými jevy. Slouží jako prevence sociálně patologických jevů.⁸³

5.3 Výchova ve volném čase

Pedagogický obor, který se zabývá volným časem dětí je pedagogika volného času. Jedná se o společenský obor zabývající se výchovou ve volném čase. Někdy se také při práci s dětmi používá pojem výchova mimo vyučování.

Volný čas dětí má své specifické zvláštnosti, v porovnání s volným časem dospělých se liší svým obsahem, rozsahem, nezbytným pedagogickým ovlivňováním, mírou samostatnosti a závislosti. Děti svůj volný čas tráví na různých místech, někteří doma, jiní ve škole, v zařízeních určených pro výchovu mimo vyučování, veřejná místa. Vzájemný vztah mezi pojmy výchova a volný čas, lze vyjádřit ze třech pohledů:

- Výchova pro volný čas – cílem je utváření, rozvíjení schopností dovedností, motivace a kompetencí pro hodnotné využívání volného času.
- Výchova ve volném čase – bere v potaz i specifické podmínky výchovy, je součástí výchovného působení, v tom úseku lidského života, o které může člověk relativně svobodně rozhodovat.
- Výchova volným časem – aktivity ve volném čase, dané instituce, metody a formy jako nástroj výchovy, naznačuje individuální a institucionální působení, prostřednictvím zařízení, sdružení, médií, ...

Zmíněné tři druhy pojetí vztahu mezi výchovným procesem a volným časem se tedy liší podle toho, zda upřednostňujeme výchovné cíle, podmínky výchovy, či prostředky výchovy.

Místo pojmu výchova ve volném čase se často používá pojem výchova mimo vyučování. Tento pojem poměrně dobře vystihuje, vše co souvisí s výchovou dětí v průběhu docházky do základní a střední školy po skončení vyučování. Pojem výchova

---

⁸³ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času : výchova v čase mimo vyučovania v pedagogickej teórii a v praxi*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, s. 86-90.

mimo vyučování zahrnuje na rozdíl od výchovy ve volném čase, kromě aktivit ve volném čase, dále také odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti a dobrovolnou veřejně prospěšnou činnost. Zahrnuje i oblast dětských povinností jako je sebeobsluha, příprava na vyučování, ... Výchova mimo vyučování by měla probíhat mimo povinné vyučování, převážně ve volném čase, mimo bezprostřední vliv rodiny a je institucionálně zajištěna.⁸⁴

5.4 Volný čas z různých pohledů

Na problematiku volného času je možné nahlížet z různých úhlů ohledů.

Z ekonomického hlediska je důležité kolik daná organizace investuje a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí. Průmysl volného času je ekonomicky samostatným, většinou prosperujícím odvětvím. Bohužel často rezignuje na vzdělávací cíle a zvyšování odbornosti. Při zájmové aktivitě je možné získat nové vědomosti, dovednosti, které lze uplatnit i v zaměstnání. O vyspělosti společnosti svědčí i to, kolik prostředků jsou lidé ochotni investovat do svého volného času. Snižování investic do volného času je důsledkem nepředvídatosti, protože náklady se vrátí v budoucnosti.

Z pohledu sociologického a sociálně-psychologického je třeba dávat pozor, jak činnosti ve volném čase pomáhají k utváření mezilidských vztahů. Proto byl a bude volný čas dětí a mládeže předmětem úvah rodičů, pedagogických pracovníků, psychologů, kriminalistů, sociologů a filozofů. Způsob využívání volného času u dětí je do velké míry dán sociálním prostředím. Rodina neplní dobře svou výchovnou funkci, se většinou ani nezajímá o náplň volného času svých dětí. Škola a výchovná zařízení mohou do jisté míry tuto funkci nahradit, ale ne zcela. Nedostatek pozitivních sociálních vazeb způsobuje, že daní jedinci mají sklony inklinovat k sociálně patologickým jevům. Jedním ze silně působících sociálních vlivů jsou hromadné sdělovací prostředky. Některé výzkumy potvrzují mínění, že děti s výraznými poruchami chování obvykle pocházejí z rodiny, která má špatnou úroveň rodinné výchovy a téměř žádné aktivní využití volného času.

Z politického hlediska záleží na tom, do jaké míry stát zasahuje do volného času občanů. Jaká je školská politika, zda určitá část bude věnována zařízením pro ovlivňování volného času. Nabídka volnočasových aktivit by ve městech a obcích měla tvořit fungující systém institucí a organizací bez privilegování jedné z nich.

Zdravotně hygienický pohled v oblasti volného času především sleduje a zaměřuje se na zdraví tělesný a duševní vývoj jedince. Tento pohled se zabývá režimem dne, křivkou

---

⁸⁴ Srov. HÁJEK, Bedřich a kol. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 67-70.

výkonnosti jedince, hygienou prostředí a hygienou duševního života. Jelikož správné využití volného času se kladně promítá do zdravotního stavu jedince.

Pedagogické a psychologické hledisko bere v úvahu věkové a individuální zvláštnosti. Je důležité zvážit, do jaké míry činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování biologických a psychických potřeb dítěte. Pedagogické ovlivňování volného času dětí by mělo podporovat dětskou aktivitu, prostor pro spontánnost, uspokojovat potřebu nových dojmů, seberealizaci, navozování sociálních kontaktů a poskytovat pocit bezpečí a zpětné vazby. Volný čas dětí má z pedagogického hlediska dva cíle. Jedním z nich je naplňování volného času smysluplnými činnostmi rekreačními i výchovně vzdělávacími. Druhým je výchova k volnému času, která jedince seznámí s množstvím zájmových aktivit, pomůže mu se v nich zorientovat a na základě vlastního rozhodnutí si jedinec zvolí to, co ho baví, čím získá pocit uspokojení a seberealizace. Výsledkem by mělo být spokojené dítě.

Filozofie se volným časem také zabývala, zejména ti filozofové, kteří se zajímali o výchovu, či o filozofickou antropologii.⁸⁵

5.5 Pedagogika volného času

Věda o volném čase a pedagogika volného času zprostředkovává systém aktivit a institucí volného času. Jedná se o poměrně mladou oblast, která se v současnosti rychle vyvíjí a je stále ještě oblastí, která je málo zmapována a poznána.

Věda o volném čase se zabývá zkoumáním vzniku volného času, jeho rozvojem i rozsahem funkcí, dále i podmíněností společenských souvislostí. Řeší infiltraci volného času mezi mladé lidi, pro které je důležitou podmínkou jejich života i perspektivou úspěšného rozvoje. Pedagogika volného času se zabývá pojetím a cíli, obsahem a způsoby výchovného zhodnocování volného času, organizacemi a institucemi, které tyto aktivity dělají nebo pro ně utvářejí podmínky na základě vývoje společnosti, či oboru samotného.

Pedagogické zhodnocování volného času se rozvíjí jako specifická součást systému výchovy a vzdělávání. Na druhé straně pedagogika volného času skýtá východiska pro poznávání a vývoj jeho jednotlivých součástí:

- Kde se uskutečňují? - prostředí, prostor a zařízení, kde se tyto aktivity konají a pro jejichž vznik a vývoj se utvářejí příznivé podmínky.
- Kdo se účastní a kdo zde působí? – účastníci jako zájemci o volnočasové aktivity.

---

⁸⁵ Srov. PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, s. 17-21.

- Co a jak se zde děje? – rysy a tendence výchovného zhodnocování volného času, rozvoj metod a činností, cíle a hodnoty v nich obsažené, které se uplatňují ve výchovné a společenské praxi.
- Oč nadále usilovat? – současnost a výhled výchovného zhodnocování volnočasových aktivit v současných společenských podmínkách.

Mezi důležité předpoklady se řadí získávání, zpracovávání a zobecňování faktů o stavu jeho jednotlivých částí a jeho uplatnění v praktické práci o obsahu volnočasových aktivit a jejich průběžné inovace, o budování nových prostor a zařízení, o způsobech přípravy a výchovy pedagogických pracovníků, o informování veřejnosti a o ekonomickém zajištění. Důležitým úkolem je řešení těchto otázek na mezinárodní úrovni, státními orgány, samosprávami v jednotlivých městech a občany v neposlední řadě.

Pedagogika volného času dětí a mládeže odkrývá nové možnosti, prezentuje alternativní řešení a inspiruje k jejich uskutečňování v praxi. Zároveň důsledně uplatňuje základní charakteristiky volného času, speciálně volitelnost a dobrovolnost účastnit se jednotlivých aktivit. Je důležité, aby společnost přistupovala k volnému času dětí ve všech zmíněných směrech citlivě a promyšleně.⁸⁶

---

⁸⁶ Srov. HÁJEK, Bedřich a kol. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, s. 14-16.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Po stanovení hypotéz a cílů, studiu odborné literatury, vymezení základních pojmů, zpracování poznatků dané problematiky a utřídění získaných informací do teoretické části, se práce dostává k empirické části. V ní bude prostor stanovené hypotézy potvrdit či vyvrátit a odpovědět na výzkumné otázky.

6.1 Cíle a otázky výzkumného šetření

V centru pozornosti výzkumného šetření byly děti mladšího školního věku, studující druhou až pátou třídu základní školy, tedy děti ve věku od sedmi do dvanácti let.

Hlavní cíl této diplomové práce je charakterizovat a analyzovat využívání médií dětmi mladšího školního věku v jejich volném čase. V praktické rovině je cílem zhodnotit a popsat prostřednictvím výzkumného šetření jak děti mladšího školního věku využívají média ve volném čase. Právě z tohoto cíle vyplývají následující dílčí cíle praktické části:

- zjistit zdali děti pravidelně navštěvují zájmový kroužek a prokázat, zdali čtou knížky a v jakém množství
- ověřit jakou děti poslouchají hudbu a jaká k tomu používají média
- popsat co děti sledují v televizi, co dělají na počítači, kolik tomu věnují denně času a jaká je jejich kontrola ze strany rodičů
- objasnit k čemu děti nejčastěji používají mobilní telefon, table, internet a jaká je jejich kontrola ze strany rodičů

Na základě dílčích cílů byly stanoveny základní výzkumné otázky:

- Jak velká část dětí navštěvuje zájmové kroužky a které oblasti zájmů převažují?
- Jaká je čtenost knížek u dnešních dětí?
- Do jaké míry děti poslouchají hudbu určenou přímo dětem?
- Kolik času denně děti tráví sledováním televize a jaké typy pořadů patří mezi nejsledovanější?
- Ubere dětem počítač více času z jejich volného času, než televize a které činnosti patří mezi nejoblíbenější aktivity na počítači?
- K jakým aktivitám děti nejčastěji využívají mobilní telefon?
- Mají děti mladšího školního věku k dispozici tablet, který mohou užívat?
- Existuje rodičovská kontrola v přístupu na internet, a které aktivity na internetu jsou u dětí v tomto věku nejčastější?

Cíle výzkumu budou zrealizovány prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření a bude následovat jejich vyhodnocení spolu s odpověďmi na položené výzkumné otázky. Dotazník bude mít srozumitelnou a graficky přehlednou formu pro všechny věkové kategorie, kterým bude předkládán, pro žáky od druhých do pátých tříd.

6.2 Stanovené hypotézy

Hypotéza je podmíněným výrokem o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými. Hypotézy jsou prognózy o vztazích mezi proměnnými, které tvrdí pokud nastane jev A, nastane jev B. Lze říci, že empirický výzkum ve skutečnosti hypotézu nedokazuje, ale vysvětluje její přijatelnost.⁸⁷

S ohledem na dílčí cíle práce budou stanoveny následující hypotézy:

1. Děti, které pravidelně navštěvují kroužek, tráví u televize méně času než děti, které pravidelně kroužek nenavštěvují.
2. Děti, které pravidelně navštěvují kroužek, tráví u počítače méně času než děti, které pravidelně kroužek nenavštěvují.
3. Chlapci, kteří používají počítač na něm hrají více strategické hry a střílečky než dívky, které používají počítač.
4. Více dětí mladšího školního věku má mobilní telefon než tablet.
5. Děti ve věku 11 a 12 let používají tablet více než děti ve věku 7 a 8 let.

6.3 Metody výzkumného šetření

Vlastní výzkumné šetření proběhne metodou kvantitativního výzkumu, formou anonymního dotazníkového šetření na prvním stupni základních škol. Dotazník zachovává anonymitu respondentů, čímž je zajištěna vysoká vypovídající hodnota.

Pro detailnější analýzu dat bylo zapotřebí o žácích zjistit některá základní demografická data, tuto funkci plnily první tři otázky. Další dotazníkové otázky již byly věnovány volnému času a médiím. Dotazník byl určen pro děti mladšího školního věku, což obnášelo sestavení dotazníku, který bude pro děti srozumitelný a snadno vyplnitelný. Zároveň také přínosný a dobře zpracovatelný pro výzkum samotný. Pro větší motivaci a zároveň pochopení kladených otázek, byly jednotlivé otázky doplněny obrázky, které dětem díky zrakové percepci ulehčovaly vyplňování dotazníku. Protože lze na základě

---

⁸⁷ Srov. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2008, s. 17-18.

zkušeností z praxe konstatovat, že dnešní děti mají obecně představivost na nižší úrovni, než tomu bylo dříve. Pokud u takového druhu práce není obrázek nebo v lepším případě nahrávka, děti okamžitě ztrácejí zájem. Dotazník obsahoval celkem dvacet čtyři otázek. Přičemž některé otázky jsou dichotomické, lze na ně odpovědět pouze ano či ne. Jiné otázky mají povahu otevřených otázek, orientují se na časový údaj. Uzavřené otázky pracují s možnostmi jedno i více nabízených odpovědí. Otázky byly chronologicky řazeny a koncipovány tak, aby byla zachována jejich návaznost na obsah v teoretické části. Poslední dvacátá čtvrtá otázka byla pouze doplňující.

Po získání zodpovězených dotazníků od dětí, bylo zapotřebí provést jejich rozbor a analýzu. Výsledky z dotazníků byly zpracovány do přehledné grafické podoby, srozumitelné i pro případné méně erudované čtenáře diplomové práce.

6.4 Realizace výzkumného šetření

V první fázi byl proveden předvýzkum na menším vzorku respondentů v rámci oddělení družiny na Základní škole Komenium v Olomouci. Zde byla ověřována srozumitelnost a správnost formulace otázek. Nebyly zjištěny žádné obtíže, či problémové otázky s vyplňováním dotazníků dětmi.

Díky pozitivnímu předvýzkumu mohlo být zahájeno vlastní dotazníkové šetření, které probíhalo druhý týden v listopadu 2014 na Základní škole v Týništi nad Orlicí a třetí týden v listopadu 2014 na Základní škole Komenium v Olomouci. Šetření bylo prováděno v rámci druhých až pátých tříd prvního stupně. Vyplňování dotazníků jsem provedla v každé třídě já osobně, po předchozí domluvě s třídním učitelem. Nepřenechávala jsem zodpovědnost vyplňování dotazníků třídním učitelům, protože se domnívám, že záleží i na tom, jakým způsobem a s jakými instrukcemi jsou dětem dotazníky předloženy. Čas potřebný k vyplnění dotazníků s jednou třídou se pohyboval od dvaceti pěti minut až po dobu jedné vyučovací hodiny, což představuje čtyřicet pět minut. Časová náročnost na vyplnění dotazníku se v porovnání s předem stanovenými odhady v podstatě shodovala. Praxe při vyplňování dotazníků ukázala, že pro efektivnější výstup z dotazníkového šetření, je zapotřebí se věnovat otázce po otázce a dávat prostor dětem pro jejich dotazování a vysvětlování co?, jak?, proč?. Společné vyplňování v rámci celé třídy tedy probíhalo méně ekonomicky z časového hlediska, ale efektivněji z hlediska kvalitnějšího vyplnění, a zároveň tak vyšší vypovídající hodnoty. V rámci motivace pro vyplňování jednotlivých dotazníků, čekala po jejich vyplnění na každého žáka drobná odměna.

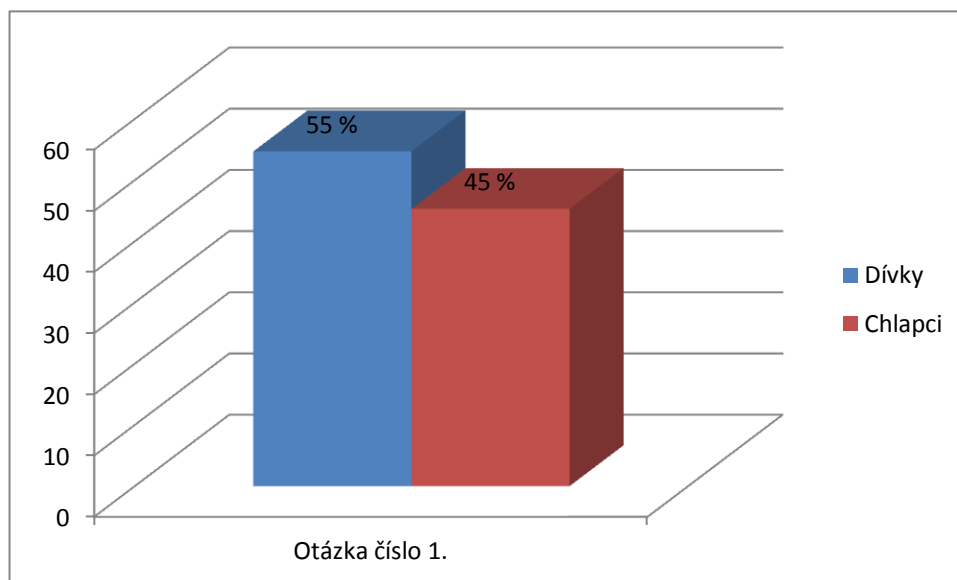
6.5 Charakteristika výzkumného souboru

Do výzkumného souboru byly zvoleny děti prvního stupně Základní školy v Týništi nad Orlicí a Základní školy Komenium v Olomouci, a to z druhé až páté třídy. Věkové spektrum dětí se pohybovalo v rozmezí od sedmi do dvanácti let. Celkem bylo distribuováno 274 dotazníků, přičemž návratnost byla stoprocentní, právě z důvodu zmíněného výše. Z testovaného vzorku dotazovaných bylo 150 respondentů dívek (55 %) a 124 respondentů chlapců (45 %).

Položka číslo 1 – Jsi holka nebo kluk?

Soubor	Počet dětí
Dívky	150
Chlapci	124
Celkem	274

Tabulka číslo 1: Jsi holka nebo kluk? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 1: Položka číslo 1. (Zdroj vlastní)

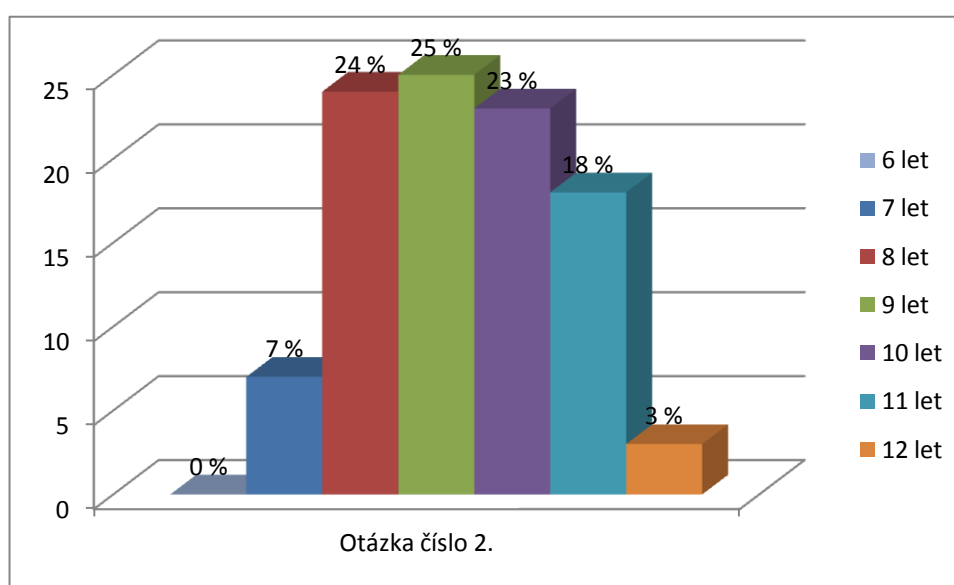
V tabulce číslo 1 a grafu číslo 1 je zaznamenán poměr chlapců a dívek, který byl zastoupen v dotazníkovém šetření. Sděluje nám informaci, že dívek bylo 150, což znamená 55 % z celkového počtu dotazovaných respondentů a chlapců bylo 124, vyjádřeno v procentech byla hodnota 45. Lze tedy konstatovat, že z hlediska zastoupení obou pohlaví se jednalo o poměrně dosti vyrovnanou skupinu.

Položka číslo 2 – Kolik ti je let?

Věk	Počet dětí
6	0
7	18
8	66
9	68
10	64
11	50
12	8
Celkem	274

Tabulka číslo 2: Kolik ti je let? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 2: Položka číslo 2. (Zdroj vlastní)

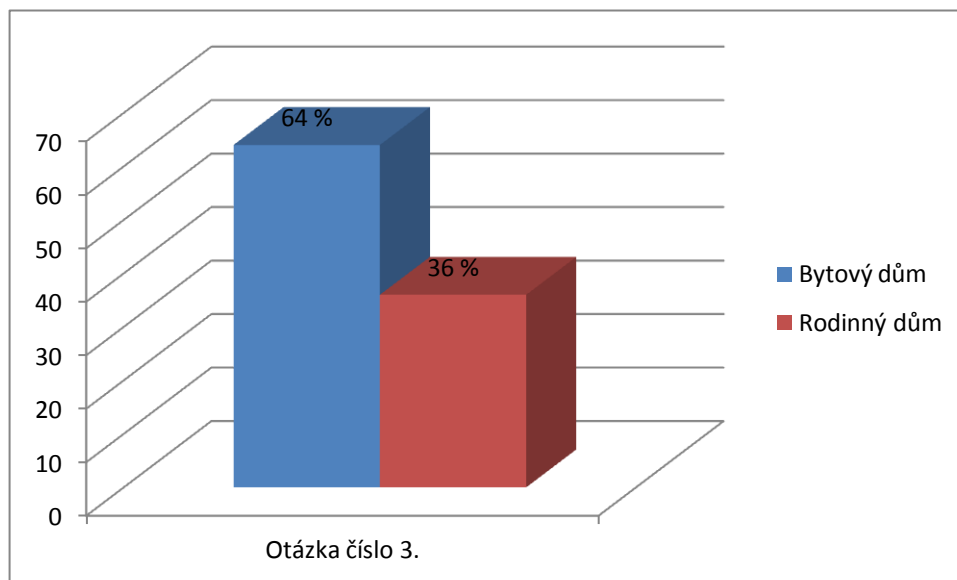
Položka číslo 2 měla za úkol zjistit věkové rozložení zkoumaného vzorku dětí. Tabulka společně s grafem sděluje informaci, že sedmiletých dětí odpovědělo 18 respondentů (7 %), osmiletých dětí odpovědělo 66 respondentů (24 %), devítiletých odpovědělo 68 respondentů (25 %), desetiletých odpovědělo 64 respondentů (23 %), jedenáctiletých odpovídalo 50 respondentů (18 %), dvanáctiletých odpovědělo 8 (pouhá 3% respondentů).

Ze získaných dat lze vyvodit závěr, že od 8 do 11 let byl poměr respondentů vyrovnaný. Žáků sedmiletých a dvanáctiletých bylo nepoměrně málo. Příčinou nízkého zastoupení těchto věkových kategorií je fakt, že u sedmiletých žáků se jedná o nejmladší děti z druhých tříd, kterým v tomto roce již bude osm let. U nejstarší věkové kategorie je příčinou roční odklad nástupu povinné školní docházky, díky tomu tyto děti jsou v páté třídě, nikoliv v šesté třídě, čemuž by odpovídal jejich věk.

Položka číslo 3 – Kde bydlíš?

Způsob bydlení	Počet dětí
Bytový dům	174
Rodinný dům	100
Celkem	274

Tabulka číslo 3: Kde bydlíš? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 3: Položka číslo 3. (Zdroj vlastní)

Cílem této otázky bylo zjistit, zda jedinec bydlí v bytovém či rodinném domě. Zjišťováním zda děti bydlí ve městě či na vesnici, by bylo zbytečné, jelikož se tyto rozdílí v dnešní době mobility a médií stírají. Proto byla zvolena výše zmíněná otázka.

Bylo zjištěno, že 174 dětí bydlí v bytovém domě, v procentech 64 % a zbývajících 100 dětí v rodinném domě, v procentech 36 %. Vyšší procento zastoupení bytového domu může být zapříčiněno dvěma důvody, tím prvním je ekonomická situace a tím druhým je uspěchanost dnešní doby, kdy lidem po práci již nezbývá čas na péči o dům a zahradu.

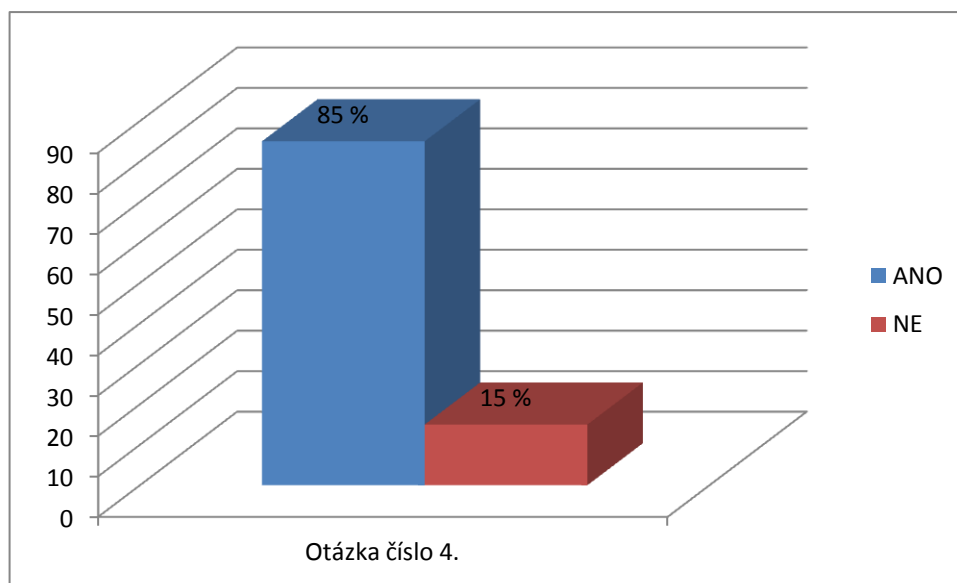
6.6 Analýza dotazníků výzkumného šetření

Na základě anonymního dotazníkového šetření byla zjištěná data zpracována tak, aby byla srozumitelná a přehledná pro každého, kdo by chtěl do této diplomové práce nahlédnout a seznámit se s jejím obsahem a závěry. Ke každé otázce byla vytvořena tabulka se získanými hodnotami. Data byla pak zpracována do grafů a bylo provedeno deskriptivní hodnocení.

Položka číslo 4 – Navštěvuješ pravidelně nějaký kroužek nebo zájmovou činnost?

Možnosti	Počet dětí
Ano	234
Ne	40

Tabulka číslo 4: Navštěvuješ pravidelně nějaký kroužek nebo zájmovou činnost? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 4: Položka číslo 4. (Zdroj vlastní)

Touto otázkou se dotazník dostává od demografických otázek ke konkrétnímu zjišťování dat, která se přímo týkají tématu práce. Jednalo se o otázku čistě dichotomickou. Bylo zjištěno, že 234 dětí (85 %) z celkového vzorku dotazovaných navštěvuje pravidelně zájmovou činnost, či kroužek. Na druhé straně 40 dětí, což znamená 15 %, nenavštěvuje vůbec žádný. U zmíněných 15 % by mohla být příčinou sociální situace rodiny, ale není tomu tak. V obou školách, kde šetření probíhalo, jsou v rámci školy nabízeny zájmové činnosti pro žáky školy zdarma. Jedná se tedy spíše o nezájem, nechut' dětí se nad rámec povinné školní výuky něčemu věnovat. Zároveň je zářející zkušenost, že rodiče těchto dětí neparticipují na tom, aby jejich dítě mělo své zájmy. Přirozeně je mnohem jednodušší své děti

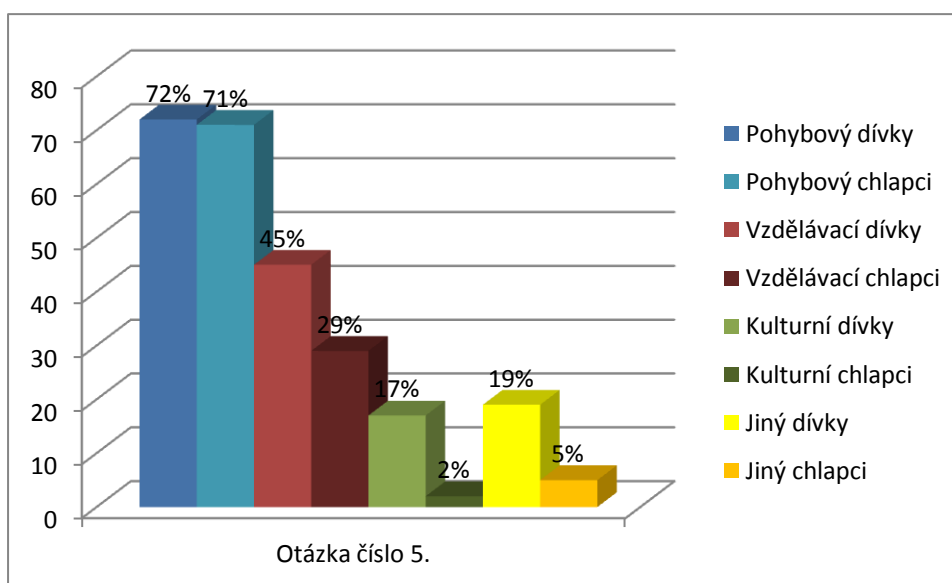
odložit u televize, počítače, či tabletu, mít svůj klid a nestarat se o to, kdy mu bude začínat nebo končit kroužek.

Jestliže vezmeme v úvahu, že 15 % dětí nenavštěvuje žádný zájmový kroužek a některé z těchto dětí ani nechodí do školní družiny, jedná se o poměrně vysoké číslo. Z výzkumného vzorku vyplývá, že ve třídě je průměrně dvacet dětí, a z toho průměrně tři děti nemají vlastní volný čas odborně organizovaný. Tyto děti si organizují svůj volný čas sami, protože rodiče většinou nemají dostatek času a mnohdy i není v jejich možnostech roli odborně stráveného volného času zastoupit. Z pohledu vývoje dítěte je velice důležité, aby se jedinec i ve svém volném čase stýkal s vrstevnickou skupinou a měl část volného času organizovanou, jelikož on sám nedokáže rozlišit, co je pro něho v daném věku vhodné a co ne, proto potřebuje ve svém volném čase odborné vedení. Opět to potvrzuje fakt, že jsou děti čím dál více pasivní a více času tráví přijímáním médií. V důsledku toho lze například pozorovat degenerativní vývojové procesy u dětí mladšího školního věku (vadné držení těla, oslabená imunita, nižší schopnost se soustředit, snížená schopnost představivosti...)

Položka číslo 5 – Pokud jsi odpověděl/a ano v otázce číslo 4., jakého zaměření kroužek/kroužky jsou?

Možnosti	Dívky	Chlapci
Pohybový	108	88
Vzdělávací	68	36
Kulturní	26	2
Jiný	28	6

Tabulka číslo 5: Pokud jsi odpověděl/a ano v otázce číslo 4., jakého zaměření kroužek/kroužky jsou? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 5: Položka číslo 5. (Zdroj vlastní)

Jelikož osobnost chlapců a dívek je velmi odlišná, byly v této otázce vyhodnoceny zvlášť zájmy chlapců a dívek. Ukázalo se, že dívky obecně navštěvují více zájmových činností než chlapci, a to i v pohybových aktivitách.

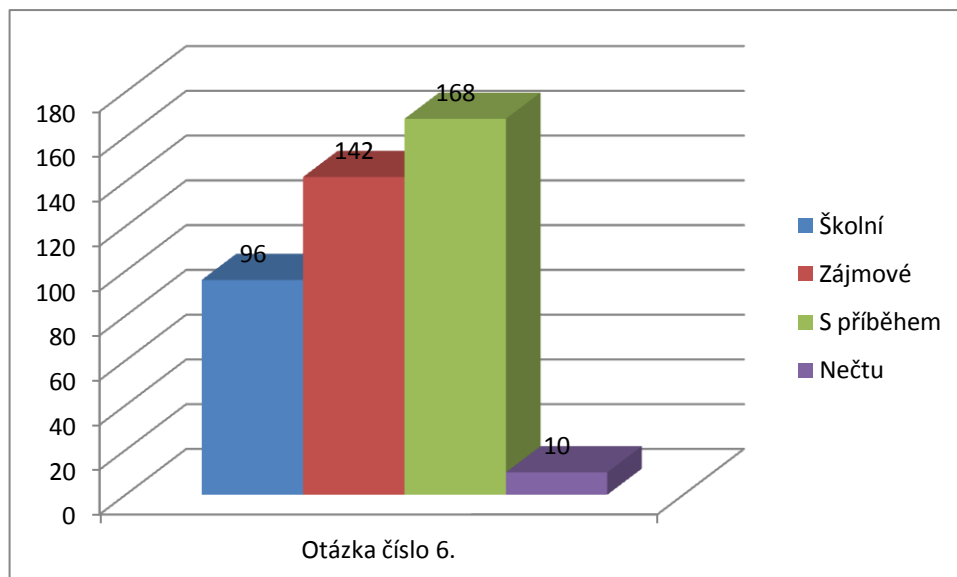
Z celkového počtu 150 dívek se pohybovým aktivitám pravidelně věnuje 108 dívek, což je pouhých 72 %, a to byl do pohybových aktivit započítáván i tanec. U chlapců se jednalo o podobná čísla, z celkového počtu chlapců 124 jen 88 chlapců se věnuje pravidelně pohybové aktivitě, v procentuelním vyjádření 71 %. Podíváme-li se na vzdělávací aktivity, z celkového počtu dívek 68 (45 %) uvedlo, že pravidelně navštěvuje, chlapců označilo vzdělávací aktivitu 36 (29 %). Pokud se jednalo o kulturně zaměřenou činnost, dívek bylo 26 (17 %) a chlapci byli pouze 2, což jsou necelá 2 %. Pokud děti nebyly schopné si vybrat z uvedených druhů činností, volily činnost jinou, kde byly uvedeny příklady jiných činností a zároveň je děti samy mohly doplnit. Mezi nimi se objevoval kroužek modelářský, šachový, rybářský, stolních her. Jinou činnost uvedlo 28 (19 %) dívek a 6 (5 %) chlapců.

U sportovních aktivit se nedá jednoznačně říct, jaká pohybová aktivita se objevovala nejčastěji, ale u vzdělávací činnosti byla nejčetnější angličtina, počítačový kroužek a návštěva základní umělecké školy. Trochu smutnou skutečností byly kulturní aktivity, které u dětí, jak bylo zjištěno nejsou moc oblíbené. Těžko říci, jestli je to například způsobeno uspěchaností dnešní doby nebo malou nabídkou.

Položka číslo 6 – Čteš knížky? Jaké?

Možnosti	Počet dětí
Školní	96
Zájmové	142
S příběhem	168
Nečtu	10

Tabulka číslo 6: Čteš knížky? Jaké? (Zdroj vlastní)

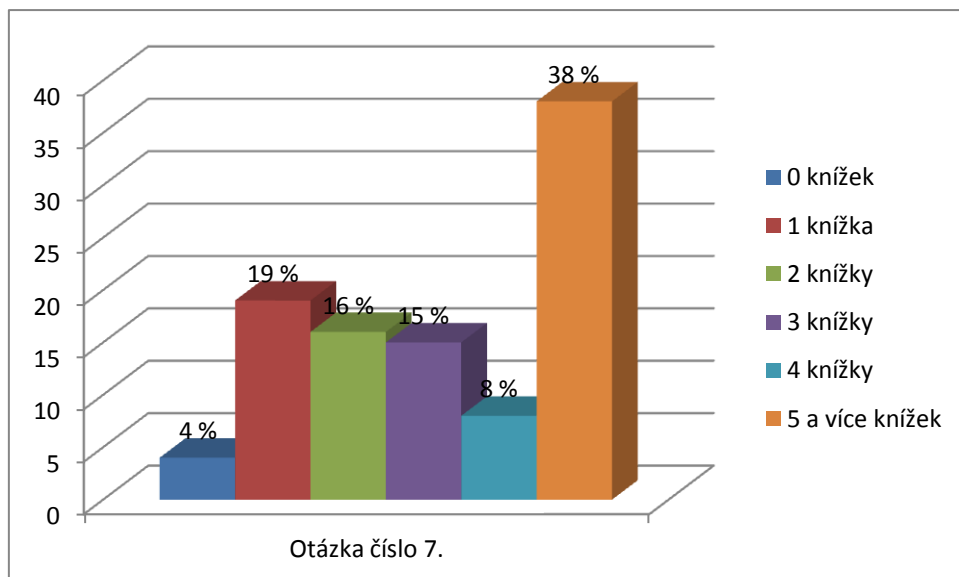
Graf číslo 6: Položka číslo 6 (Zdroj vlastní)

Úkolem této otázky bylo zjistit, zda děti čtou knížky a jakého žánru tyto knížky jsou. Výsledky byly překvapivě pozitivní, protože bylo zjištěno, že jen 10 dětí z celkového počtu 274, knížky nečte vůbec (necelá 4 %). Děti měly možnost označit více správných odpovědí, díky tomu bylo zjištěno, že 96 dětí čte knížky, které se vztahují k tématům probíraných ve škole. Dále pak 142 dětí uvedlo, že se zajímá o knížky, které se týkají jejich zájmů. Nejvíce dětí však označilo variantu, kde byly zobrazené knížky s dějem (romány, dobrodružné, sci-fi, ...), jednalo se o 168 dětí. Z výše uvedených výsledků můžeme vyvodit závěr, že děti ve vztahu ke čtení knížek na tom nejsou tak špatně, jak by se obecně mohlo předpokládat.

Položka číslo 7: Kolik přibližně myslíš, že přečteš knížek za rok?

Počet knih	Počet dětí
0	10
1	52
2	44
3	42
4	22
5 a více	104

Tabulka číslo 7: Kolik si přibližně myslíš, že přečteš knížek za rok? (Zdroj vlastní)

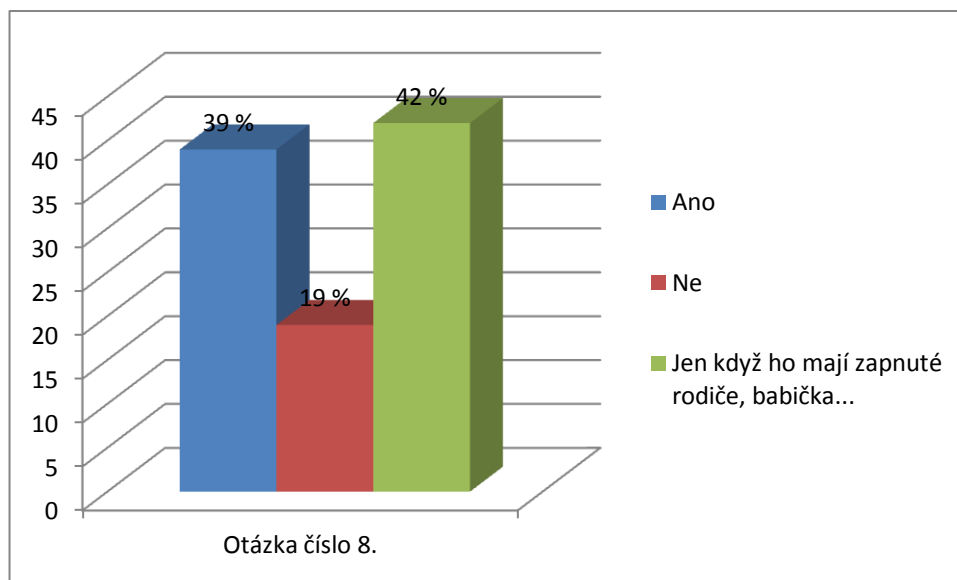
Graf číslo 7: Položka číslo 7 (Zdroj vlastní)

Sedmá otázka navazovala na předchozí otázku. Zjišťovala u dětí, které čtou knížky, kolik knížek přečtou za rok. Ukázalo se, že pouze jednu knihu za rok přečte 52 (19 %) dětí. U počtu dvou knih počet čtenářů začíná klesat na 44 (16 %), pokles pokračuje i u třech knih, kde tuto odpověď uvedlo 42 (15 %). U čtyřech knih je snížení čtenářů ještě markantnější a to na 22 (8 %), což je druhá nejnižší hodnota v této otázce. Velkým překvapením bylo ovšem zjištění u pěti a více knížek, kde tuto odpověď označilo 104 (38 %) dotazovaných. Děti měly možnost, pokud byl počet vyšší jak pět doplnit konkrétní počet knih. Objevila se i čísla přes 20, ale pouze ve dvou případech. Výsledky této otázky jsou poměrně potěšujícím zjištěním toho, že kniha má stále své pevné místo i mezi dětmi. Samozřejmě mezi započtenými knihami se odrážely i elektronické knížky, které děti čtou ze čteček, či tabletů.

Položka číslo 8: Posloucháš někdy rádio?

Možnosti	Počet dětí
Ano	108
Ne	52
Jen když ho mají zapnuté rodiče, babička...	114

Tabulka číslo 8: Posloucháš někdy rádio? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 8: Položka číslo 8 (Zdroj vlastní)

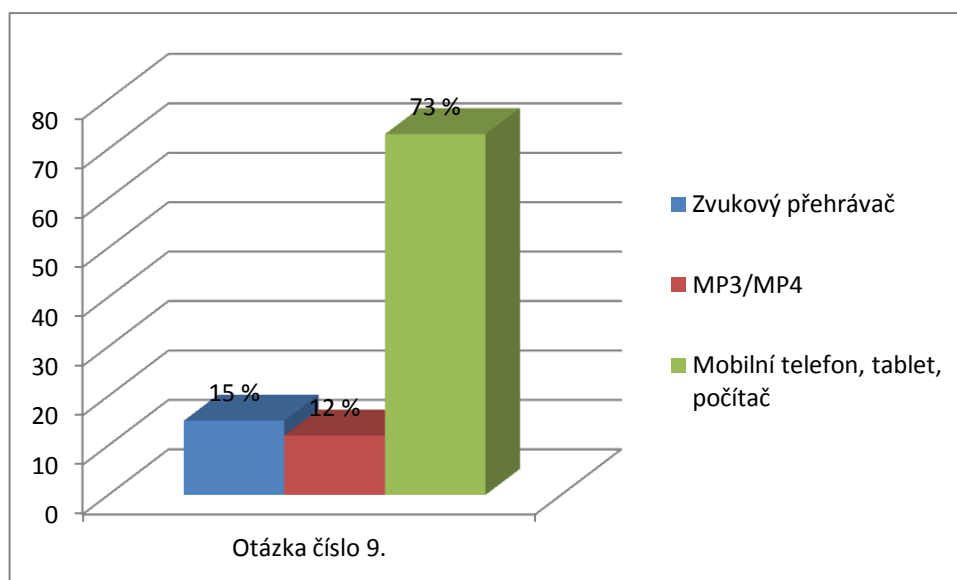
O nejstarším elektronickém médiu rozhlas, by se spousta z nás mohla domnívat, že se bude u dětí jednat spíše o mrtvé médium. Ale opak je skutečností. Tato otázka pro mě byla velkým překvapením, jelikož 81 % uvedlo na tuto otázku kladnou odpověď. Dále se ukázalo, že 52 (19 %) dětí neposlouchá rozhlas vůbec. Největší počet respondentů uvedl odpověď - Rádio poslouchám, jen když ho mají zapnuté rodiče, babička, ... a to konkrétně 114 (42 %) dětí. Ostatní děti potom označily kladnou odpověď, konkrétně se jednalo o 108 (39 %) z celkového počtu. Protože byla možnost s dětmi hovořit a ptát se jich například, kdy nejčastěji poslouchají rádio, odpověď byla převážně v ranních hodinách, než jdou do školy. Některé děti, což byla asi nejkrásnější odpověď, říkaly, že poslouchají v rádiu pohádky s babičkou a dědečkem.

Položka číslo 9: Z jakého zařízení nejčastěji posloucháš hudbu?

Zařízení	Počet dětí
Zvukový přehrávač	40
MP3/MP4	32
Mobilní telefon	202

Tabulka číslo 9: Z jakého zařízení nejčastěji posloucháš hudbu? (Zdroj vlastní)

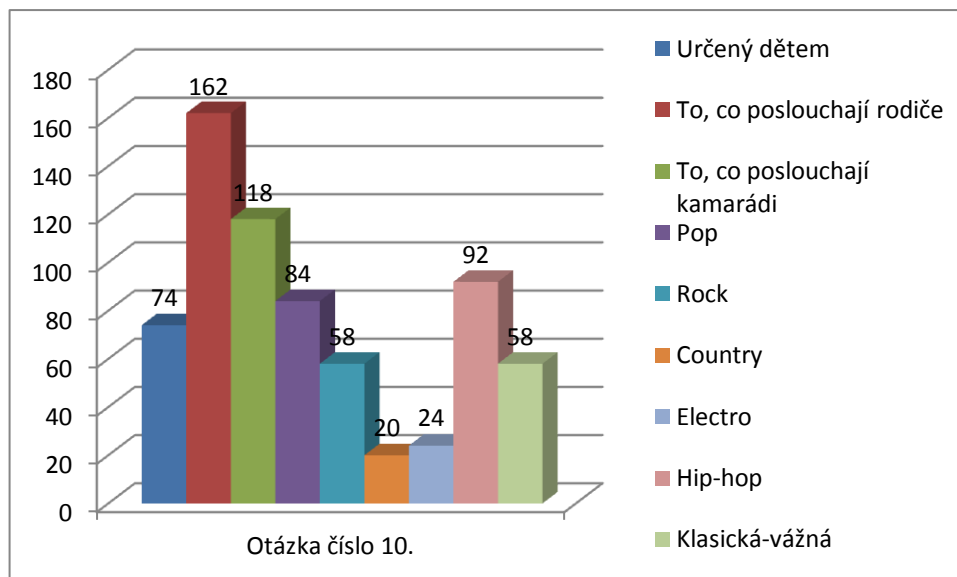
Graf číslo 9: Položka číslo 9 (Zdroj vlastní)

Devátá otázka se týkala zařízení, ze kterého je možné poslouchat hudbu. Děti měly na výběr ze tří možností. Z nabízených variant mohly označit jednu odpověď. První byla zvukový přehrávač, tuto odpověď zaškrtnulo 40 dětí (15 %). Druhou možností byl MP3/MP4 přehrávač, ten už je dle získaných odpovědí také za svých vrcholem oblíbenosti, jelikož tuto odpověď volilo pouze 32 dotazovaných (12 %). Nejúspěšnější variantou byla třetí možnost (mobilní telefon, tablet a počítač), tuto možnost si zvolilo 202 dětí (73 %). Ze získaných dat lze zkonstatovat skutečnost, že zvukový přehrávač a MP3/MP4 už patří k překonaným, a i poslech hudby ovládly moderní technologie a multimediální technické prostředky dnešní doby.

Položka číslo 10: Jaký druh hudby nejčastěji posloucháš?

Druh hudby	Počet dětí
Určený dětem	74
To, co poslouchají rodiče	162
To, co poslouchají kamarádi	118
Pop	84
Rock	58
Country	20
Electro	24
Hip-hop	92
Klasická-vážná	58

Tabulka číslo 10: Jaký druh hudby nejčastěji posloucháš? (Zdroj vlastní)

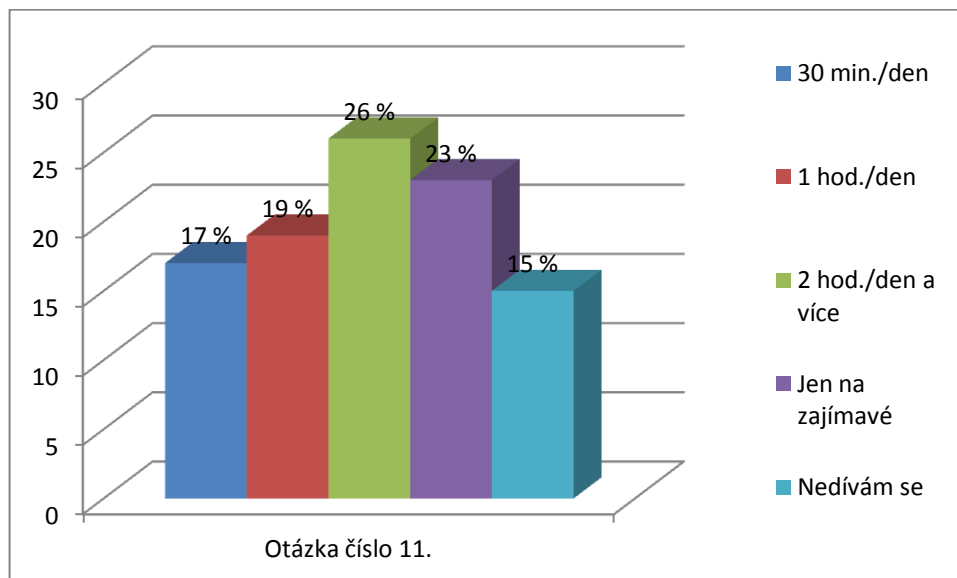
Graf číslo 10: Položka číslo 10 (Zdroj vlastní)

Jelikož se jednalo o děti mladšího školního věku, ukázalo se, že vlastní názor na hudbu se v tomto dětském věku teprve utváří a proto nejčastější odpověď byla – to, co poslouchají rodiče, tuto možnost zvolilo 162 dětí. Jedná se o poměrně vysokou hodnotu, ale je relevantní, protože děti si mohly zvolit více správných odpovědí. Druhá nejčetnější odpověď byla – to, co poslouchají kamarádi, ta se objevila 118 krát. Třetí příčku v oblíbenosti zaujal Hip-hop s 92 označeními. Čtvrtý byl Pop, který si zvolilo 84 dětí. Hudbu určenou pro děti zvolilo 74 dětí, což není vysoké číslo. Je to překvapující fakt, protože je možné pozorovat u dětí při vykonávání své práce, že dětská hudba u nemalého počtu dětí na prvním stupni základní školy takřka ztrácí na jejich zájmu. Dalším překvapujícím jevem bylo zjištění, že 58 dětí si zvolilo vážnou hudbu. Stejný počet zvolily děti u rockové hudby. Dvacet čtyři dotazovaných žáků poslouchá hudební styl Electro. Na poslední příčce v oblíbenosti hudebních žánrů se umístilo Country.

Položka číslo 11: Jak často se díváš na televizi?

Čas	Počet dětí
30 min./den	48
1 hod./den	53
2 hod./den a více	70
Jen na zajímavé	62
Nežívám se	41

Tabulka číslo 11: Jak často se díváš na televizi? (Zdroj vlastní)

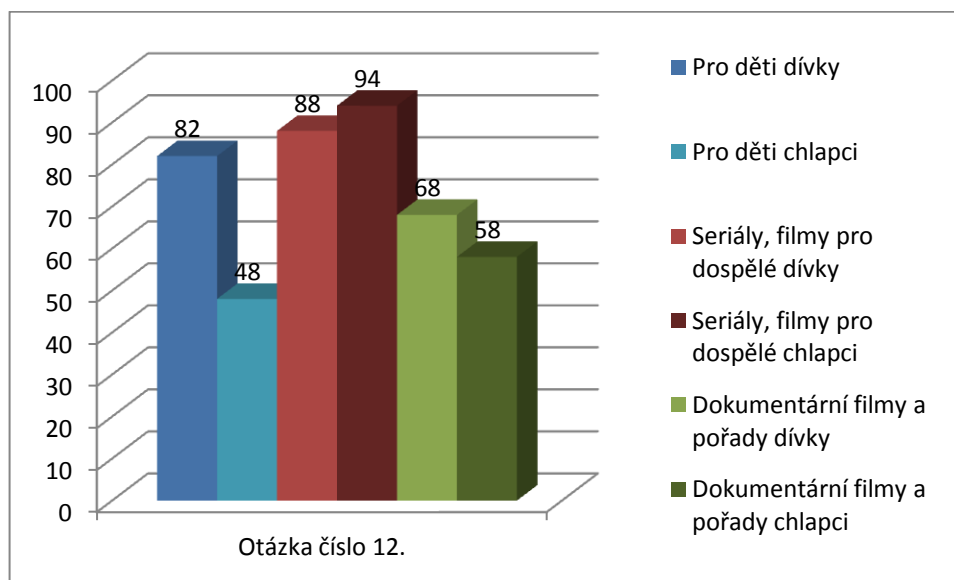
Graf číslo 11: Položka číslo 11 (Zdroj vlastní)

Otázka číslo jedenáct zjišťovala, jak často se děti dívají na televizi. Celkem 48 dětí uvedlo, že sleduje televizi průměrně 30 minut za den, což představuje 17 % respondentů. Průměrně jednu hodinu za den uvedlo 53 dětí, neboli 19 % dotazovaných. Dvě a více hodiny za den sleduje televizi nejvíce dětí v porovnání s ostatními odpověďmi. Tato hodnota představuje 70 (26 %) dotazovaných dětí. Na televizi se dívám, jen když dávají něco zajímavého, tuto odpověď zvolilo 62 dětí (23 %), to byla druhá nejčastěji volená odpověď. Celkem 41 dětí uvedlo, že se na televizi nedívá vůbec, z celkového počtu dětí 15 %. Není to vysoké procento, ale zároveň není zanedbatelné, může to být způsobeno tím, že lidé začínají věnovat více své pozornosti jiným moderním médiím a televize jde do pozadí zájmu.

Položka číslo 12: Na co se v televizi nejčastěji díváš?

Televizní žánr	Dívky	Chlapci
Pro děti	82	48
Pro dospělé	88	94
Dokumentární	68	58

Tabulka číslo 12: Na co se v televizi nejčastěji díváš? (Zdroj vlastní)

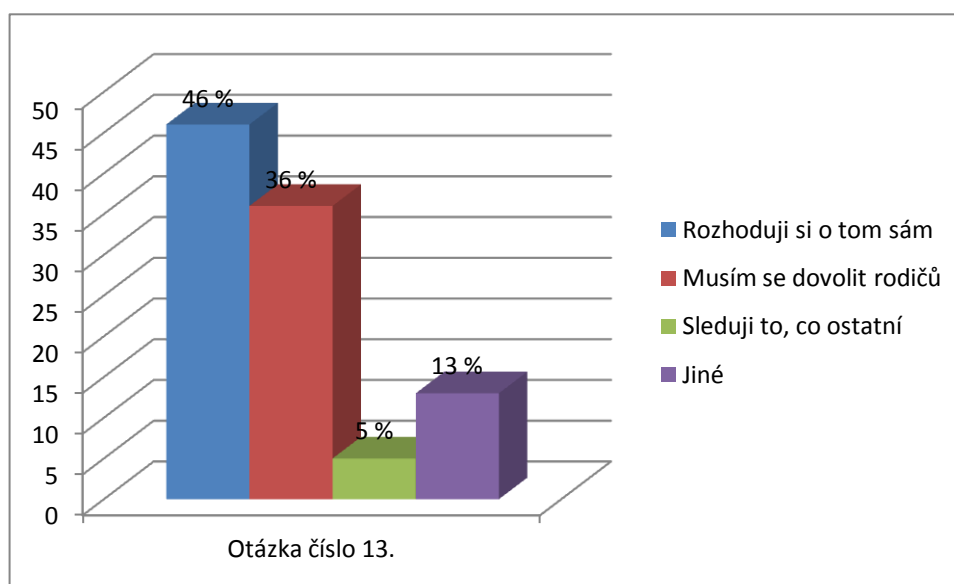
Graf číslo 12: Položka číslo 12 (Zdroj vlastní)

Do tohoto souboru byly zařazeny pouze děti, které odpověděly kladně na otázku číslo 11. Z tohoto důvodu byl v této otázce snížen počet respondentů, ovšem každý mohl zaškrtnout jednu, dvě nebo všechny tři odpovědi. Dětské pořady, filmy a seriály označilo 82 dívek a 48 chlapců. Nejsou to tak vysoké hodnoty, než jak nízký byl předpoklad, ale zároveň nejsou ani nezanedbatelné. Zároveň se ukázalo, že dívky se této televizní oblasti věnují výrazně více. Seriály a filmy pro dospělé uvedlo, že sleduje 88 dívek a 94 chlapců. Celkově vysoké hodnoty u této odpovědi jsou způsobeny společným sledováním televize dětí s rodiči. Dokumentární filmy a pořady, díky kterým se i něco nového naučím, zvolilo 68 dívek a 58 chlapců. Tyto hodnoty můžeme hodnotit velice pozitivně, protože představují pozitivní funkci televize.

Položka číslo 13: Na co se v televizi dívám:

Možnosti	Počet dětí
Sám	107
S dovozením rodičů	84
To, co ostatní	12
Jiné	30

Tabulka číslo 13: Na co se v televizi dívám: (Zdroj vlastní)

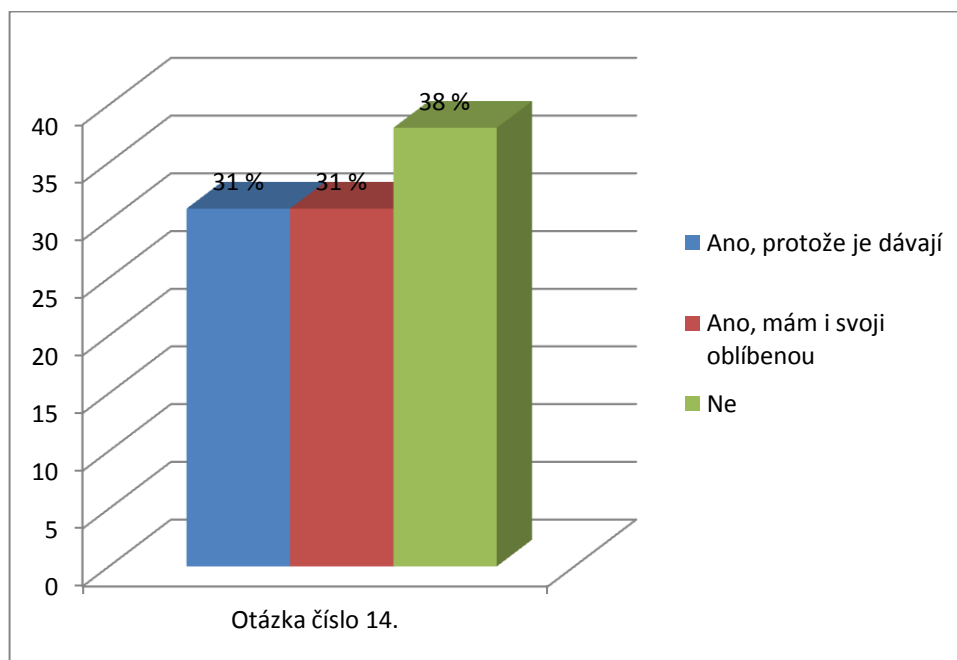
Graf číslo 13: Položka číslo 13 (Zdroj vlastní)

Úkolem této otázky bylo zjistit, za jakých podmínek se děti mohou koukat na televizi. Celkový počet respondentů byl ponížěn o 41, protože takové množství v otázce číslo 11 odpovědělo, že se vůbec nedívá na televizi. U otázky číslo 13 bylo na výběr ze čtyř možností. První možnost zvolilo nejvíce dětí a to 107 (46 %), což poukazuje na velice negativní jev v naší společnosti. Lidé si totiž vůbec neuvědomují, co nám televize dnes a denně způsobuje a velké části z nich nedochází, že by v televizi mohli vysílat něco nevhodného, škodícího dětskému jedinci a negativně ho ovlivňovat. Velká část rodičů je totiž velice ráda, když si od svých ratolestí může na chvíli oddechnout a nezabývá se tím, že v danou chvíli by mohla mít televize na jejich dítě negativní vliv. Na druhé straně jsou rodiče, kteří si tuto neblahou funkci televize uvědomují a jejich děti označily variantu – Musím se dovolit rodičů, těch bylo 84 (36 %), nejedná se o malé číslo, ale je ve společenském zájmu tuto hodnotu navýšit. Třetí možnost byla - sleduji to, co sledují ostatní kamarádi, tuto variantu zvolilo pouhých 12 (5 %) dětí. Poslední jinou možnost označilo 30 (13 %) dětí, zde mohly děti tuto jinou možnost doplnit.

Položka číslo 14: Díváš se na televizní, internetové nebo tištěné reklamy?

Možnosti	Počet dětí
Ano	84
Oblíbená	84
Ne	106

Tabulka číslo 14: Díváš se na televizní internetové nebo tištěné reklamy? (Zdroj vlastní)

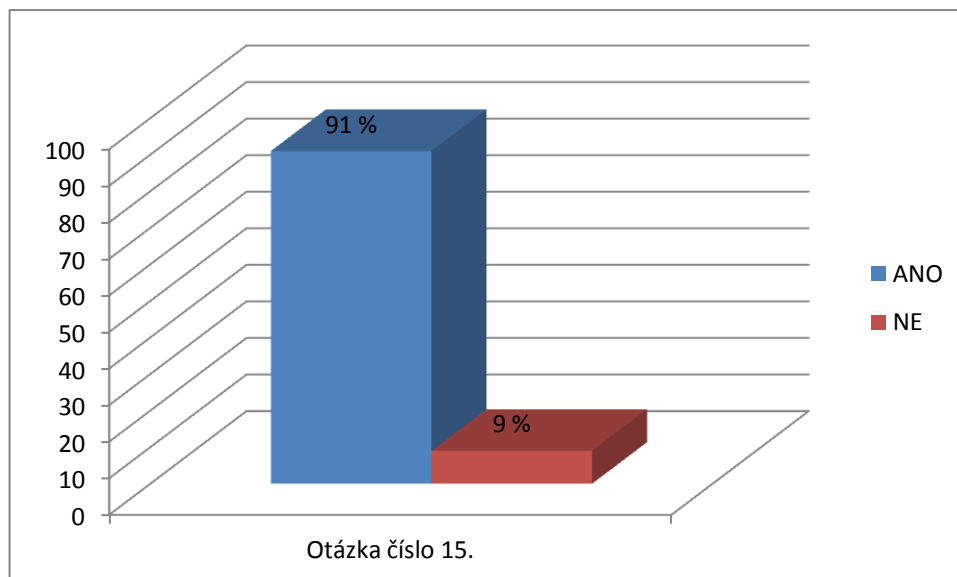
Graf číslo 14: Položka číslo 14 (Zdroj vlastní)

Výsledky této otázky byly poměrně shodné, nejvyšší počet označení získala odpověď ne, a to 106 (38 %). Zbývající odpovědi získaly shodný počet označení, a to 84 (31 %). Děti, které uvedly odpověď – Ano, mám i svou oblíbenou, zmiňovaly nejčastěji reklamy na telefonní operátory, na Kofolu, na Coca Colu, na konkrétní mobilní telefony a tablety a na krmivo pro psy a kočky. Výsledky v této otázce lze také okomentovat tím, že každý jedinec je jiné povahy a proto i názory na pojmání televizních, internetových či tištěných reklam nejsou jednoznačné.

Položka číslo 15: Máte doma počítač, který můžeš používat?

Možnosti	Počet dětí
Ano	248
Ne	26

Tabulka číslo 15: Máte doma počítač, který můžeš používat? (Zdroj vlastní)

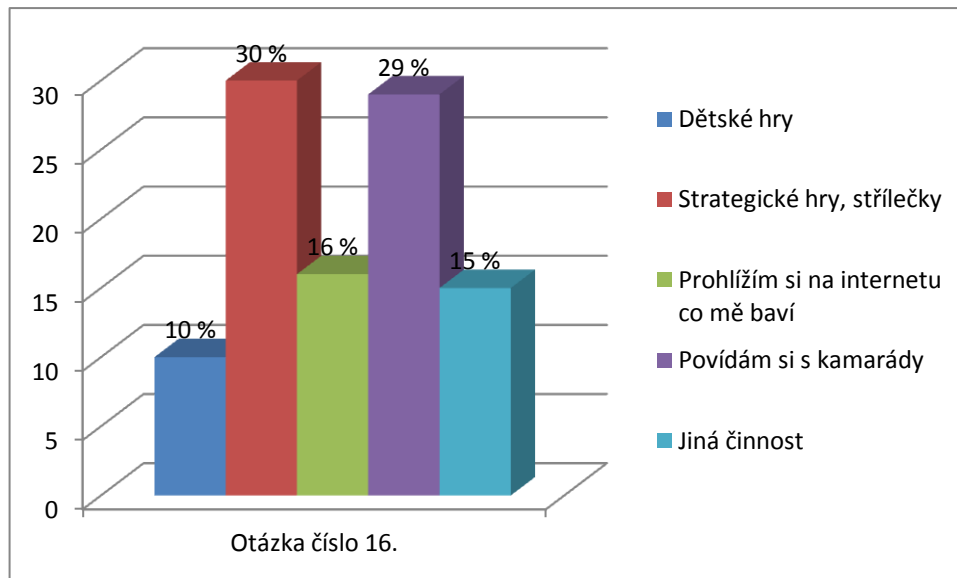
Graf číslo 15: Položka číslo 15 (Zdroj vlastní)

Vyhodnocení této otázky představovalo největší překvapení, nebylo pochyb o tom, že většina dětí přístup k počítači má. Ovšem dotazníkového šetření prokázalo, že 26 (9 %) dětí je doma bez přístupu k počítači. Když si uvědomíme v jaké moderní době žijeme, a že drtivá většina populace si život bez počítače neumí představit. Nejednalo se o děti z nižších ročníků, u nichž by bylo možné si tuto situaci vysvětlit tím, že jim rodiče zpřístupní počítač, až budou umět základní trivium. Tyto děti se vyskytovaly rovnoměrně ve všech třídách, kde dotazníkové šetření probíhalo. Děti co odpověděly, že mají doma počítač, bylo 248 - 91 % z dotazovaných.

Položka číslo 16: Co nejčastěji děláš na počítači?

Možnosti	Počet dětí
Dětské hry	26
Strategické hry, „střílečky“	74
Prohlížím si na internetu	41
Povídám si s kamarády	71
Jiná činnost	36

Tabulka číslo 16: Co nejčastěji děláš na počítači? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 16: Položka číslo 16 (Zdroj vlastní)

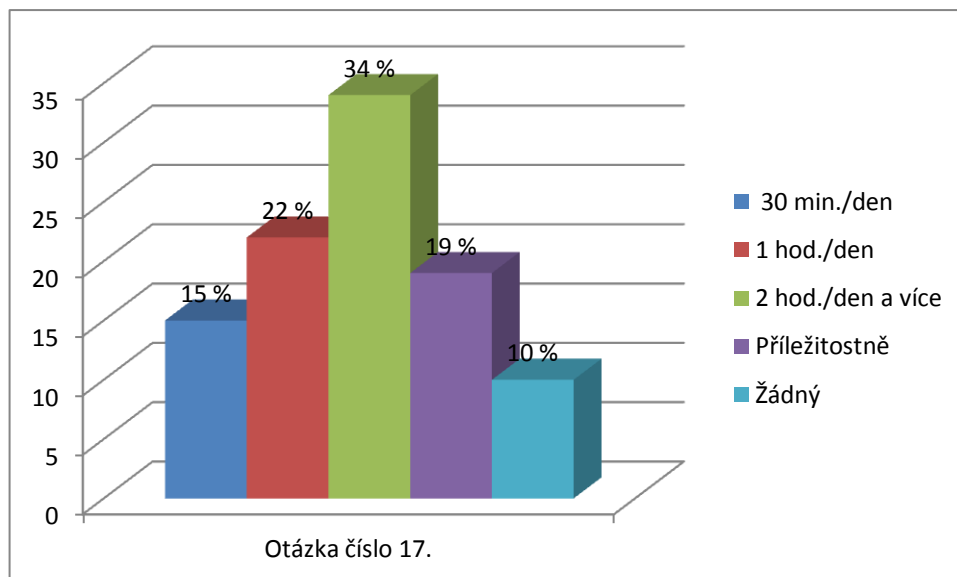
Základní vzorek respondentů byl v této otázce snížen o 26, jelikož tyto jedinci v předchozí otázce označili, že nemají přístup k počítači. Cílem této otázky bylo zjistit, co je nejčastější činností dětí na počítači. Nejvíce dětí 74 (30 %) uvedlo, že nejčastěji na počítači hraje strategické hry a „střílečky“. Což je jednou z příčin zesilování násilí a agrese mezi dětmi. Druhá nejčastější odpověď byla: povídám si s kamarády (Skype, chat, Facebook, ...) tuto variantu zvolilo 71 (29 %) dětí. Tato forma komunikace je samozřejmě oproti klasickému telefonu levnější, ale zároveň má za důsledek, že děti než aby šly společně ven, tak se raději sejdou na hromadném videochatu a pohyb na čerstvém vzduchu zůstane zapovězen. Další možnost byla prohlížení si na internetu, toho co mě baví, tuto možnost si vybralo 41 (16 %). Jinou činnost uvedlo 36 (15 %). Zde se nejčastěji objevovaly odpovědi, jako: dívám se na pohádky a filmy, poslouchám hudbu, dělám si věci do školy. Nejnižší počet označení získala možnost hraní her pro děti, a to 26 (10 %). Z výsledků vyplývá, že je situace podobná, jako u televize, jelikož činnost, která je přímo určená dětem, není pro děti dostatečně atraktivní.

Položka číslo 17: Kolik času denně trávíš na počítači?

Čas	Počet dětí
30 min./den	38
1 hod./den	54
2 hod./den a více	84
Příležitostně	48
Žádný	24

Tabulka číslo 17: Kolik času denně trávíš na počítači? (Zdroj vlastní)

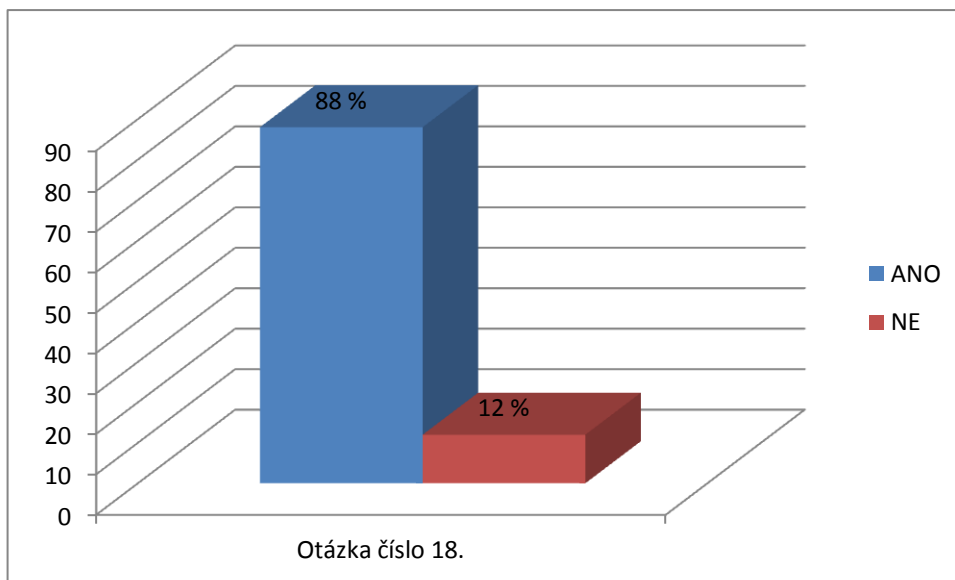
Graf číslo 17: Položka číslo 17 (Zdroj vlastní)

Celkový počet respondentů je ponížěn o děti, které nemají počítač, stoprocentní hodnota vzorku proto představuje 248. Opět se v této otázce potvrdilo to, že děti před médii tráví velkou část svého volného času, 84 (34 %) dětí z celkového počtu respondentů označilo, že na počítači tráví dvě a více hodiny za den. Průměrně jednu hodinu za den označilo 54 (22 %) dětí. Dalších 48 (19 %) označilo variantu jen příležitostně, což je velice pozitivní zjištění, že jsou i děti, které u počítače nesedí každý den a jdou k němu, jen když něco potřebují, počítač pro ně netvoří hlavní zdroj zábavy. Přibližně 30 minut za den si vybralo 38 (15 %). Toto časové rozpětí můžeme hodnotit ještě přijatelně. Poslední 24 (10 %) dětí netráví vůbec žádný čas u počítače.

Položka číslo 18: Máš mobilní telefon?

Možnosti	Počet dětí
Ano	240
Ne	34

Tabulka číslo 18: Máš mobilní telefon? (Zdroj vlastní)

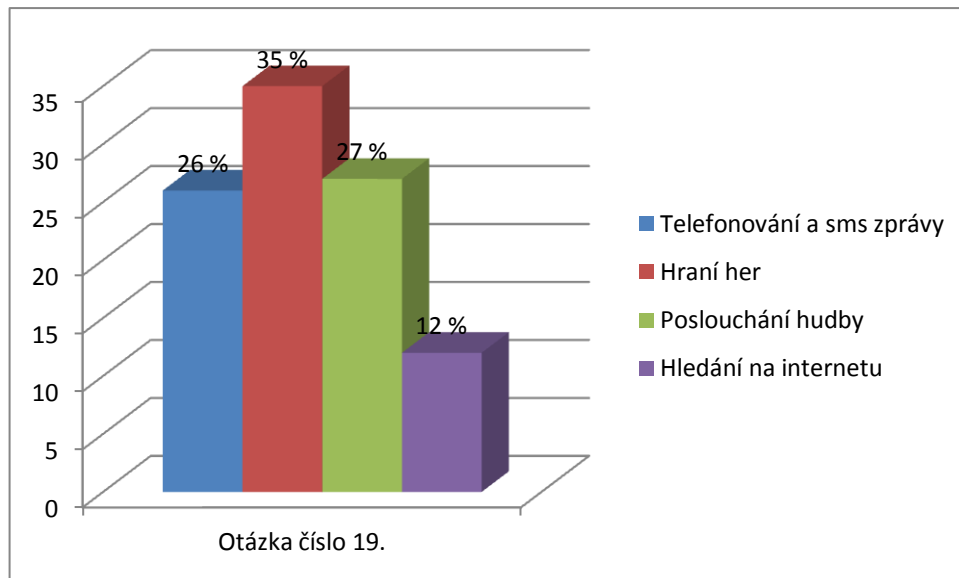
Graf číslo 18: Položka číslo 18 (Zdroj vlastní)

Před deseti lety pro většinu lidí nepředstavitelná věc, aby bylo běžné, že dítě navštěvující první stupeň základní školy vlastní mobilní telefon, respektive má ho k užívání, vlastní ho povětšinou jeho rodiče. Ukázalo se, že z celkového počtu dotazovaných má mobilní telefon 240 (88 %) dětí. Pouhých 34 (12 %) dětí telefon nemá. Jestliže se děti zeptáte, proč mají mobilní telefon, tak většinou odpoví na hraní, jen malá část z nich ho doopravdy má z čistě komunikačních důvodů s rodiči. Tato skutečnost se jenom potvrdilo v následující otázce.

Položka číslo 19: K čemu nejčastěji využíváš mobilní telefon?

Možnosti	Počet dětí
Telefonování, sms	64
Hry	86
Hudba	66
Hledání na internetu	24

Tabulka číslo 19: K čemu nejčastěji využíváš mobilní telefon? (Zdroj vlastní)

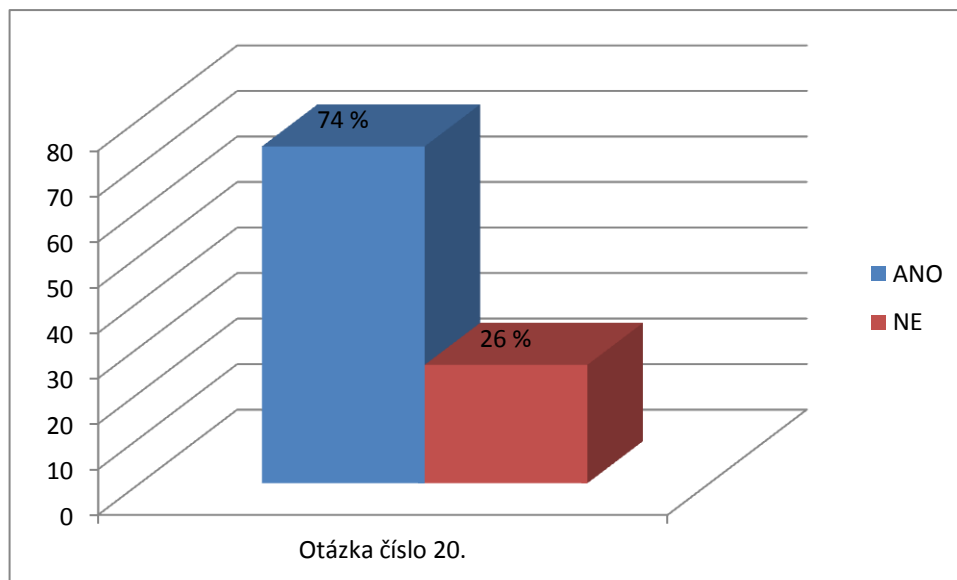
Graf číslo 19: Položka číslo 19 (Zdroj vlastní)

Z grafu a tabulky výše uvedených můžeme vidět, k jakému účelu děti mladšího školního věku využívají mobilní telefony. Uvedená data jsou získávána ze vzorku 240 dětí, které uvedly, že používají mobilní telefon. Pouhých 64 dětí, což je 26 % uvedlo, že využívá mobilní telefon k jeho původnímu účelu, ke kterému byl vyvinut, a to k telefonování a posílání zpráv. Největší část dětí 86 (35 %) používá telefon ke hraní her. Dalších 66 (27 %) uvedlo, jako nejčastější činnost poslech hudby. Nejméně dětí 24 (12 %) označilo možnost hledání na internetu. Tuto skutečnost je možné objasnit tím, že v tomto věku ještě děti nejsou dostatečně technicky zdatné, pro ovládání internetu z mobilního telefonu.

Položka číslo 20: Máte doma tablet, který můžeš používat?

Možnosti	Počet dětí
Ano	204
Ne	70

Tabulka číslo 20: Máte doma tablet, který můžeš používat? (Zdroj vlastní)

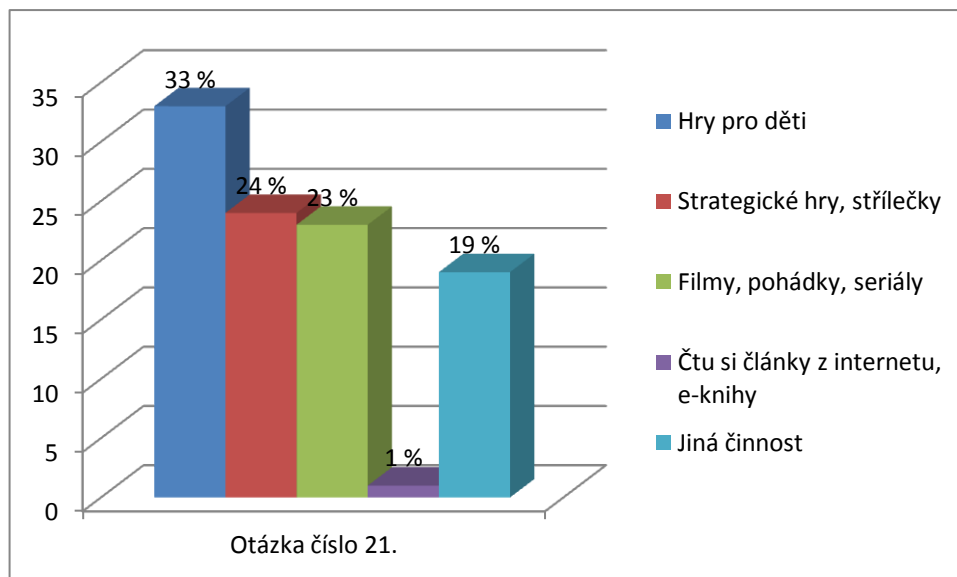
Graf číslo 20: Položka číslo 20 (Zdroj vlastní)

Oblíbenost tabletů v posledních letech vzrostla i u dětí, důkazem toho jsou získaná data 204, což je 74 % z celkového vzorku, má doma k dispozici tablet, který používá. Zbývá část dětí 70 (26 %) tablet k užívání nemá. Nejsou to tak vysoká čísla, jako byla získána u mobilních telefonů, ale z praxe lze potvrdit, že po mobilním telefonu začíná být tablet standardem malého školáka.

Položka číslo 21: Co na tabletu nejčastěji děláš?

Možnosti	Počet dětí
Hry pro děti	68
„Střilečky“	50
Filmy, ...	48
Čtení	2
Jiná	36

Tabulka číslo 21: Co na tabletu nejčastěji děláš? (Zdroj vlastní)

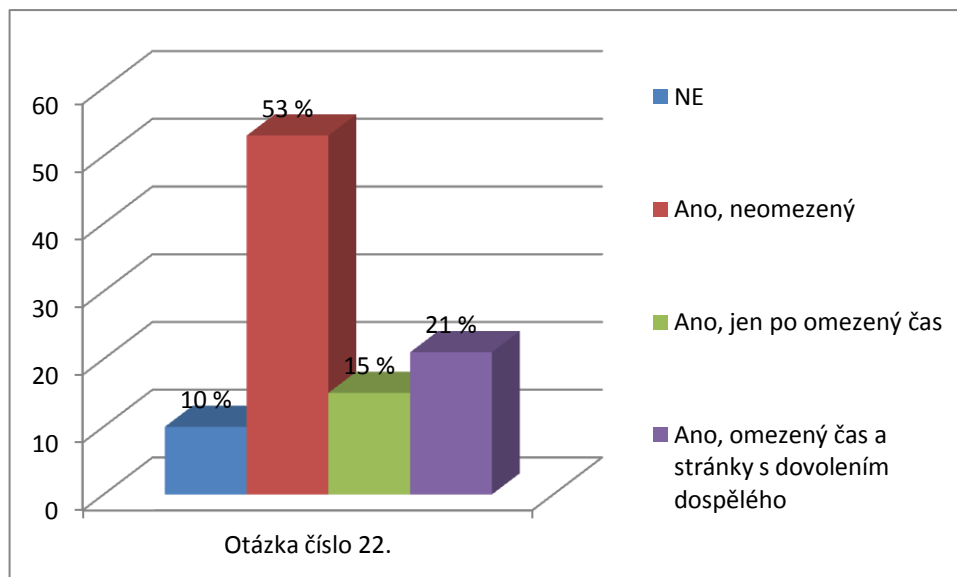
Graf číslo 21: Otázka číslo 21 (Zdroj vlastní)

Pokud se podíváme na Graf číslo 16., který se týkal počítače a nejčastější činnosti na něm a na Graf číslo 21, týkající se činnosti na tabletu, i přes to, že se jedná o podobné možnosti, výsledky jsou rozličné. Vysvětlení pro tuto odlišnost může být způsobeno grafickou náročností strategických her. Jelikož u počítačů nejvyšších hodnot dosahovaly strategické hry a u tabletů nejvyšších hodnot 68 (33 %) dosáhly hry pro děti. Strategické hry získaly 50 (24 %) označení. Podobné hodnoty dosáhly i filmy, pohádky a seriály, konkrétně 48 (23 %). U jiné činnosti, která dosáhla 36 (19 %) označení, děti nejčastěji zmiňovaly poslech hudby z Youtube, komunikace přes Skype, věci týkající se školy. Čtení knížek a článků z internetu označily pouze 2 (1 %) děti.

Položka číslo 22: Máš doma přístup na internet?

Možnosti	Počet dětí
Ne	28
Neomezený	146
Časově omezený	42
S dovolením	58

Tabulka číslo 22: Máš doma přístup na internet? (Zdroj vlastní)

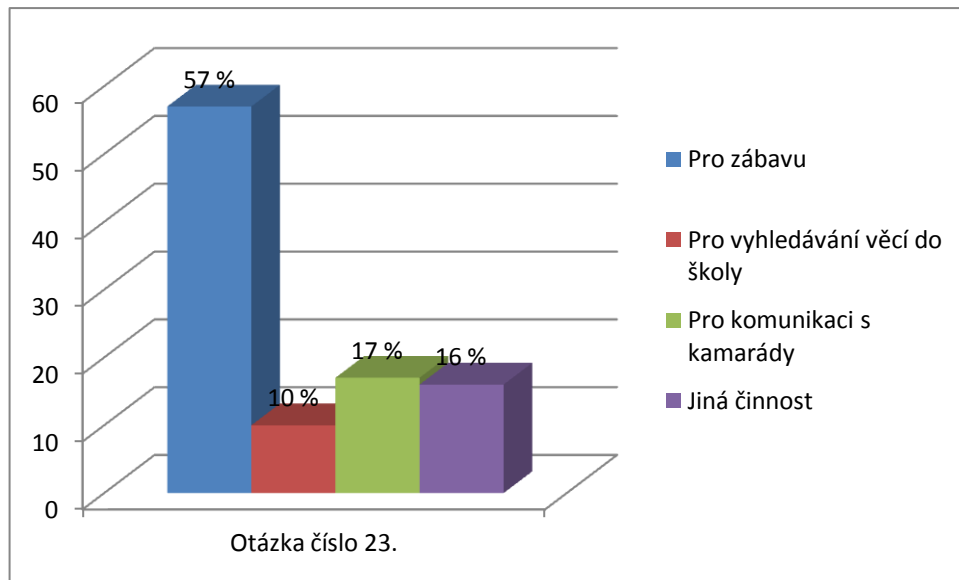
Graf číslo 22: Položka číslo 22 (Zdroj vlastní)

Cílem této otázky bylo zjistit, jak vlastně funguje rodičovská kontrola, jestli se rodiče zajímají, jaké stránky jejich děti navštěvují a kolik času na internetu tráví. Z šetření vyplynulo, že 28 (10 %) nemá zpřístupněný internet vůbec. Dalších 146 (53 %) uvedlo, že čas na internetu může trávit neomezeně dlouho a navštěvovat jakékoliv stránky. Tato skutečnost je odstrašujícím zjištěním, pokud si uvědomíme, co všechno dětem na internetu hrozí – dětská pornografie, kyberšikana, ... Časově omezený internet a zpřístupněné všechny stránky uvedlo 42 (15 %) dětí. Jen u 58 (21 %) byla označena odpověď s variantou: Omezený čas a jen na určité stránky s dovolením dospělé osoby. Jedná se o poměrně malou část rodičů, kterým jde o bezpečnost a zdraví jejich dětí, protože nadměrný čas u počítače má neblahý vliv například na zrak, držení těla a další.

Položka číslo 23: K čemu internet nejvíce využíváš?

Možnosti	Počet dětí
Zábava	140
Škola	24
Komunikace s kamarády	42
Jiná	40

Tabulka číslo 23: K čemu internet nejvíce využíváš? (Zdroj vlastní)

Graf číslo 23: Položka číslo 23 (Zdroj vlastní)

Jak se v této otázce dalo předpokládat, nejvíce dětí 140 (57 %) využívá internet pro zábavu. Do tohoto vzorku nebyly započítány děti, co internet nepoužívají, tudíž byl vzorek respondentů snížen o 28 dětí. Nízký počet dětí 24 (10 %) uvedlo, že internet využívá pro vyhledávání informací do školy. Komunikaci s kamarády si zvolilo 42 (17 %). Jinou činnost označilo 40 (16 %) přičemž většinu uvedených činností, by bylo možné zařadit do kategorie zábava. Děti zde uváděly například Youtube, hry, navigace, jak chovat zvířátka, Facebook, ...

6.7 Metody ověření stanovených hypotéz

Metodou pro ověření stanovených hypotéz bude test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Jestliže zjišťujeme závislost mezi dvěma pedagogickými jevy, které byly získány formou dotazníkového šetření, je použití této metody zcela na místě. V první řadě se musí výsledky z dotazníkového šetření zapsat do tabulky se dvěma vstupy, nebo častěji nazývané kontingenční tabulky. Číselné hodnoty v této tabulce vyjadřují četnosti dětí, které odpovídaly nějakým způsobem na první otázku a zároveň nějakým způsobem na otázku druhou. Číslice uváděné na spodním a pravém okraji kontingenční tabulky jsou tzv. marginální četnosti, představující součty četností v konkrétních řádcích i sloupcích.

Samotný test nezávislosti chí-kvadrát začíná stanovením nulové a alternativní hypotézy. H_0 neboli nulová hypotéza předpokládá, že mezi četnostmi odpovědí na obě uvedené otázky není souvislost. H_A neboli alternativní hypotéza naopak předpokládá, že mezi četnostmi odpovědí souvislost je. Vlastní testování významnosti bude prováděno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Pro pokračování ve výpočtech je nezbytné spočítat tzv. očekávané

četnosti O , a to pro každé pole v tabulce. Očekávané četnosti budou uváděny v závorkách a odpovídaly by platnosti nulové hypotézy. Jejich hodnoty vypočítáme vynásobením odpovídajících marginálních četností, které musíme vydělit celkovou četností.

Dalším krokem bude vypočítání tzv. testového kritéria χ^2 , které představuje součet hodnot $\frac{(P-O)^2}{O}$ pro všechna pole kontingenční tabulky. Vypočítaná hodnota χ^2 nám ukazuje velikost rozdílu mezi vyslovenou nulovou hypotézou a skutečností. Pakliže chceme vypočítanou hodnotu dále posuzovat, určíme takzvaný počet stupňů volnosti plynoucí ze vztahu $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$. Písmeno r představuje počet řádků a písmeno s počet sloupců v kontingenční tabulce. Ve statistických tabulkách, v příloze číslo 3, je možné pro spočítaný počet stupňů volnosti a pro vybranou hladinu významnosti vyhledat kritickou hodnotu testového kritéria. Pokud je hodnota testového kritéria χ^2 větší než hodnota kritická, díky tomu zjištění je možné odmítnout nulovou hypotézu a přijmout alternativní hypotézu. To znamená, že mezi odpověďmi na zadané otázky byla prokázána statistická souvislost. Je nezbytné uvést, že použití testu nezávislosti chí-kvadrát nelze uplatnit v situaci, jakmile ve více než 20 % polí kontingenční tabulky jsou očekávané četnosti menší než 5 a v situaci, že v nějakém poli se nachází očekávaná četnost menší než 1.⁸⁸

---

⁸⁸ Srov. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2008, s. 76-80.

Ověření hypotéz:

1) Děti, které pravidelně navštěvují kroužek, tráví u televize méně času než děti, které pravidelně kroužek nenavštěvují.

	30 min.	1 hod.	2 hod. a více	Jen zajímavé	Vůbec	Σ
Ano	44 (40,99)	44 (45,26)	47 (59,78)	60 (52,95)	39 (35,01)	234
Ne	4 (7,01)	9 (7,74)	23 (10,22)	2 (9,05)	2 (5,99)	40
Σ	48	53	70	62	41	274

Tabulka číslo 24: Kontingenční tabulka 1 (Zdroj vlastní)

Nejprve byly stanoveny hypotézy – nulová (H_0) a alternativní (H_A).

H_0 Mezi pravidelným navštěvováním kroužku, a časem stráveným u televize, není statistická závislost.

H_A Mezi pravidelným navštěvováním kroužku, a časem stráveným u televize, je statistická závislost.

Testování významnosti bylo provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Byly vypočítány jednotlivé očekávané četnosti uvedené v závorkách, dále pak marginální četnosti nacházející se po okrajích tabulky. V dalším kroku bylo vypočítáno testové kritérium $\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O}$ pro všechna pole tabulky se rovná hodnotě 31,393. Počet stupňů volnosti $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$ se pro výše uvedenou tabulku rovná 4. Ve statistických tabulkách byla na základě hodnoty hladiny významnosti a počtu stupňů volnosti vyhledána kritická hodnota testovaného kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Závěrem lze konstatovat, že byly porovnány výsledné hodnoty testového kritéria a kritické hodnoty, kdy bylo zjištěno, že hodnota testového kritéria převyšuje hodnotu kritické hodnoty a tím pádem byla prokázána závislost mezi oběma testovanými otázkami a byla přijata alternativní hypotéza. Platí tedy, že děti, které pravidelně navštěvují kroužek, tráví méně času u televize než děti, které pravidelně kroužek nenavštěvují.

2) Děti, které pravidelně navštěvují kroužek, tráví u počítače méně času než děti, které pravidelně kroužek nenavštěvují.

	30 min.	1 hod.	2 hod. a více	Příležitostně	Vůbec	Σ
Ano	36 (33,86)	50 (48,12)	67 (74,85)	46 (42,77)	22 (21,39)	221
Ne	2 (4,14)	4 (5,88)	17 (9,15)	2 (5,23)	2 (2,61)	27
Σ	38	54	84	48	24	248

Tabulka číslo 25: Kontingenční tabulka 1 (Zdroj vlastní)

Nejprve byly stanoveny hypotézy – nulová (H_0) a alternativní (H_A).

H_0 Mezi pravidelným navštěvováním kroužku, a časem stráveným u počítače, není statistická závislost.

H_A Mezi pravidelným navštěvováním kroužku, a časem stráveným u počítače, je statistická závislost.

Testování významnosti bylo provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Byly vypočítány jednotlivé očekávané četnosti uvedené v závorkách, dále pak marginální četnosti nacházející se po okrajích tabulky. V dalším kroku bylo vypočítáno testové kritérium $\chi^2 = \frac{(P-o)^2}{o}$ pro všechna pole tabulky se rovná hodnotě 11,872. Počet stupňů volnosti $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$ se pro výše uvedenou tabulku rovná 4. Ve statistických tabulkách byla na základě hodnoty hladiny významnosti a počtu stupňů volnosti vyhledána kritická hodnota testovaného kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Závěrem lze konstatovat, že byly porovnány výsledné hodnoty testového kritéria a kritické hodnoty, kdy bylo zjištěno, že hodnota testového kritéria převyšuje hodnotu kritické hodnoty a tím pádem byla prokázána závislost mezi oběma testovanými otázkami a byla přijata alternativní hypotéza. Platí tedy, že děti, které pravidelně navštěvují kroužek, tráví méně času u počítače než děti, které pravidelně kroužek nenavštěvují.

3) Chlapci, kteří používají počítač, na něm hrají více strategické hry a „střílečky“ než dívky, které používají počítač.

	Dětské hry	Střílečky	Internet	Kamarádi	Jiná	Σ
Dívky	10 (13,42)	29 (38,19)	19 (21,16)	60 (36,5)	10 (18,58)	128
Chlapci	16 (12,58)	45 (35,81)	22 (19,84)	11 (34,35)	26 (17,42)	120
Σ	26	74	41	71	36	248

Tabulka číslo 26: Kontingenční tabulka 1 (Zdroj vlastní)

Nejprve byly stanoveny hypotézy – nulová (H_0) a alternativní (H_A).

H_0 Mezi chlapci, kteří používají počítač, a kteří na něm hrají více strategické hry a „střílečky“ než dívky a dívky, které používají počítač, není statistická závislost.

H_A Mezi chlapci, kteří používají počítač, a kteří na něm hrají více strategické hry a „střílečky“ než dívky a dívky, které používají počítač, je statistická závislost.

Testování významnosti bylo provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Byly vypočítány jednotlivé očekávané četnosti uvedené v závorkách, dále pak marginální četnosti nacházející se po okrajích tabulky. V dalším kroku bylo vypočítáno testové kritérium $\chi^2 = \frac{(P-o)^2}{o}$ pro všechna pole tabulky se rovná hodnotě 45,763. Počet stupňů volnosti $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$ se pro výše uvedenou tabulku rovná 4. Ve statistických tabulkách byla na základě hodnoty

hladiny významnosti a počtu stupňů volnosti vyhledána kritická hodnota testovaného kritéria $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Závěrem lze konstatovat, že byly porovnány výsledné hodnoty testového kritéria a kritické hodnoty, kdy bylo zjištěno, že hodnota testového kritéria převyšuje hodnotu kritické hodnoty a tím pádem byla prokázána závislost mezi oběma testovanými otázkami a byla přijata alternativní hypotéza. Platí tedy, že chlapci, kteří používají počítač, na něm hrají více strategické hry a střilečky než dívky, které používají počítač.

4) Více dětí mladšího školního věku má mobilní telefon než tablet.

	Mobilní telefon	Tablet	Σ
Ano	240 (222)	204 (222)	444
Ne	34 (52)	70 (52)	104
Σ	274	274	548

Tabulka číslo 27: Kontingenční tabulka 1 (Zdroj vlastní)

Nejprve byly stanoveny hypotézy – nulová (H_0) a alternativní (H_A).

H_0 Mezi tím, zdali více dětí má mobilní telefon než tablet, není statistická závislost.

H_A Mezi tím, zdali více dětí má mobilní telefon než tablet, je statistická závislost.

Testování významnosti bylo provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Byly vypočítány jednotlivé očekávané četnosti uvedené v závorkách, dále pak marginální četnosti nacházející se po okrajích tabulky. V dalším kroku bylo vypočítáno testové kritérium $\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O}$ pro všechna pole tabulky se rovná hodnotě 15,38. Počet stupňů volnosti $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$ se pro výše uvedenou tabulku rovná 1. Ve statistických tabulkách byla na základě hodnoty hladiny významnosti a počtu stupňů volnosti vyhledána kritická hodnota testovaného kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Závěrem lze konstatovat, že byly porovnány výsledné hodnoty testového kritéria a kritické hodnoty, kdy bylo zjištěno, že hodnota testového kritéria převyšuje hodnotu kritické hodnoty a tím pádem byla prokázána závislost mezi oběma testovanými otázkami a byla přijata alternativní hypotéza. Platí tedy, že více dětí mladšího školního věku má mobilní telefon než tablet.

5) Děti ve věku 11 a 12 let používají tablet více než děti ve věku 7 a 8 let.

	7 a 8 let	11 a 12 let	Σ
Používají	60 (62,9)	42 (39,1)	102
Nepoužívají	14 (11,1)	4 (6,9)	18
Σ	74	46	120

Tabulka číslo 28: Kontingenční tabulka 1 (Zdroj vlastní)

Nejprve byly stanoveny hypotézy – nulová (H_0) a alternativní (H_A).

H_0 Mezi větším používáním tabletů u dětí ve věku 11 a 12 let, než u dětí ve věku 7 a 8 let, není statistická závislost.

H_A Mezi větším používáním tabletů u dětí ve věku 11 a 12 let, než u dětí ve věku 7 a 8 let, je statistická závislost.

Testování významnosti bylo provedeno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Byly vypočítány jednotlivé očekávané četnosti uvedené v závorkách, dále pak marginální četnosti nacházející se po okrajích tabulky. V dalším kroku bylo vypočítáno testové kritérium $\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O}$ pro všechna pole tabulky se rovná hodnotě 2,326. Počet stupňů volnosti $f = (r - 1) \cdot (s - 1)$ se pro výše uvedenou tabulku rovná 1. Ve statistických tabulkách byla na základě hodnoty hladiny významnosti a počtu stupňů volnosti vyhledána kritická hodnota testovaného kritéria $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$. Závěrem lze konstatovat, že byly porovnány výsledné hodnoty testového kritéria a kritické hodnoty, kdy bylo zjištěno, že hodnota testového kritéria nepřevyšuje hodnotu kritické hodnoty a tím pádem nebyla prokázána závislost mezi oběma testovanými otázkami a byla přijata nulová hypotéza. Platí tedy, že děti ve věku 11 a 12 let nepoužívají tablet více než děti ve věku 7 a 8 let.

7 DISKUZE

Dosud provedené výzkumy a projekty

Média a jejich technologie se v dnešní době enormně rychle rozvíjejí. Část laické veřejnosti tento rychlý vývoj nestíhají ani zaznamenat. Mnohdy také odborná a vědecká veřejnost má časový deficit ve vydávání nových studií a psaní odborné literatury. Z těchto důvodů odborná literatura, studie a výzkumy vycházejí čím dál méně častěji v knižní podobě, ale zůstávají online v elektronické podobě. Není sporu o tom, jak důležitou úlohu v současnosti, ale hlavně pro budoucnost společnosti sehrávají kvalitní a aktuální studie či projekty.

Existuje studie EU Kids Online⁸⁹, která tvoří nadnárodní výzkumnou síť. Snaží se zlepšit znalosti evropských příležitostí, rizik a bezpečí pro děti na internetu. Používá různé metody ke zmapování zkušeností rodičů a dětí na internetu a vede dialog se zúčastněnými stranami národními a evropskými politiky. Je financována z fondu Evropské komise programem Lepší internet pro děti. Pro mě, jako pro pedagoga volného času je důležité vědět, že se tento problém celoevropsky kvalifikovaně řeší.

Dalším Evropským projektem je eSafety Label⁹⁰, který se uskutečňuje na národní úrovni v každém státě zvlášť. V České republice ho realizuje Národní centrum bezpečného internetu. Jedná se o projekt podporující prosazování bezpečného prostředí informačních technologií, provozované na školách. Zaregistrované školy v tomto projektu mají povinnost předávat zkušenosti žákům v rámci bezpečného používání informačních technologií a online technologií. Projekt si dává za úkol dosáhnout více bezpečného a obohacujícího prostředí, jak pro žáky, tak i pro učitele. ESafety Label úzce souvisí s kapitolou číslo čtyři, ale neřeší jenom online prostředí na internetu, ale i informační technologie obecně (počítač, chytrý telefon, tablet, ...). Směr působení projektu je poněkud odlišný, oproti EU Kids Online, již zmíněnému výše. ESafety Label si zvolil jako své primární působiště školu, a to konkrétně oblast primární prevence, což je dle mého názoru dobře. Velká část rodičů se totiž o tuto problematiku bezpečí nezajímá, a pokud by k ní dítě nepřišlo ve škole, tak je pravděpodobné, že se o rizicích, které používání médií přináší, nepoučí vůbec.

---

⁸⁹ LSE. *EU Kids Online* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z:<<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx>>.

⁹⁰ Saferinternet. *ESafety Label* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z:<<http://www.saferinternet.cz/kategorie/esafety-label/registrace-esl/index.php>>.

Posledním zmiňovaným projektem je E-Synergie⁹¹. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace tohoto projektu sídlí na Univerzitě Palackého v Olomouci, konkrétně na Pedagogické fakultě. Zaměřuje se na boj proti kyberkriminalitě a rizikovému chování spojeného s virtuálním prostředím. Prevence sice není primárně zaměřena na děti mladšího školního věku, jako moje práce, ale souvisí s problematikou vlivu a problémů médií, která je v dnešní době velmi aktuální.

V nedávné době byla vydána kvalitativní studie *Byl jednou jeden tablet: děti (0-8) a digitální technologie*⁹² zabývající se problematikou užívání tabletů a digitálních technologií v rodině. Studie je zároveň národním reportem České republiky a byla prováděna Masarykovou Univerzitou, Fakultou sociálních studií. Podle pojmenování studie by bylo možné zkonstatovat, že se jedná o příliš nízkou věkovou skupinu, pokud ale do studie nahlédneme, zjistíme, že se účastnily i děti desetileté. Můžeme tedy zkonstatovat, že se jedná o mladší školní věk. Tato studie oproti mému výzkumu je kvalitativní. Probíhala formou návštěv v deseti rodinách, kde byly vedeny s každým členem rodiny individuální rozhovory. V těchto rozhovorech bylo mimo jiné zjišťováno používání televize, počítače, tabletu, chytrých telefonů, MP3 přehrávače. Jsou to technologická zařízení, kterými jsem se zabývala i v mé práci. Oproti mému výzkumu, bylo v této studii zjišťováno používání i herní konzole, kterou se z deseti rodin používají pouze ve dvou případech.

Dále uvedu několik diplomových prací, které se zabývaly podobnými tématy. První z nich byla napsána na téma – Děti a masmédiá, kdy autorem práce je Richard Neuschel⁹³. V teoretické části této práce je kapitola, oproti mé práci, věnována mediální výchově a potřebě jejího pevného místa ve vzdělávacím systému, což hodnotím velice kladně. Já jsem se více věnovala vlivům jednotlivých médií na dítě, které v této práci nejsou zahrnuty. Nalezneme zde pouze kapitolu věnovanou násilí v médiích. Domnívám se, že kromě násilí jsou i pozitivní vlivy médií, a proto jsem je ve své teoretické části uvedla. Praktická výzkumná část je více zaměřena na televizi a počítač. Jelikož práce byla napsána v roce 2011, tak je to pochopitelné, že se v ní ještě neobjevují nové moderní mediální prostředky (tablet, chytrý telefon), které jsou uvedeny a dotazovány v mé práci. Výzkumný vzorek respondentů je staršího školního věku. Tato věková skupina je častěji zkoumanou skupinou, proto jsem se zaměřila na děti mladšího školního věku, jelikož se jedná o méně probádanou věkovou

---

⁹¹ E-Synergie - vědecko výzkumná síť pro rizika elektronické komunikace. *E-Synergie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <<http://esynergie.upol.cz/index.php/home>>.

⁹² Irtis.fss.muni. *Byl jednou jeden tablet: děti (0-8) a digitální technologie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://irtis.fss.muni.cz/wp-content/uploads/2015/02/0-8__National_report_final_CZ.pdf>.

⁹³ NEUSCHEL, Richard. *Děti a masmédiá: diplomová práce*. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2011, 78 l., 5 l. příl., Vedoucí diplomové práce Evžen Růžička.

kategorii. Další práce, která se také zabývá tímto tématem, nese název *Média a volný čas dětí*, autorkou je Marie Kovářová⁹⁴. Zabývá se uchycením mediální výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu a praktická část se věnuje zjišťováním postojů dětí k médiím a jejich volnému času. Věková skupina, kterou tato práce zkoumá je shodná s věkovou skupinou mé práce. Jelikož je práce z roku 2011 a média se neustále vyvíjejí, není zde zahrnut chytrý telefon, tablet, či podobná moderní zařízení. Práce se zabývá i postoji, názory dětí na média a jejich hodnotovým žebříčkem. Nemyslím si, že děti mladšího školního věku jsou reálně schopny usuzovat o svých hodnotách. Poslední diplomovou práci na podobné téma, kterou jsem zvolila do diskuze, byla pojmenována – *Vliv rodičů na využívání elektronických médií dětmi a mládeží v jejich volném čase*, tuto práci napsala Lucie Vaňková⁹⁵. Práce zhodnocuje přístup rodičů k využívání elektronických médií a jejich dětmi ve volném čase. Výzkumný soubor byl složen jak z rodičů, tak z dětí. Pro každou skupinu byl vytvořen individuální dotazník, tyto odpovědi bylo zajímavé vidět vyhodnocené vedle sebe, protože samozřejmě pohled dítěte a rodiče se liší. Tato práce byla vydána v roce 2013, v době kdy ještě u dětí nebyly v tak velkém měřítku rozšířeny chytré telefony nebo tablety. Proto se jimi práce ani nezabývala, telefony jen z části. Pokud porovnáme výsledky ve věci používání chytrých telefonů z roku 2013 v práci Lucie Vaňkové a v mé práci, zjistíme, že se poměrně liší. Dříve jasně převažovalo telefonování a posílání zpráv, dnes má chytrý telefon mnohem více zábavnou funkci, než tu primární - telefonování. Tablety v této práci nebyly řešeny vůbec, na rozdíl oproti mé práci.

Je podstatné, že existují studie a projekty, které se této problematice věnují. Můžeme to považovat za důkaz toho, že nám jako společnosti není jedno, jaký mají média vliv na děti a co způsobují. Děti jsou naší budoucností a je jenom na nás, se postarat o to, aby nastupující generaci nepohltila konzumní společnost.

Vlastní diskuze k práci

V samotném úvodu mé diplomové práce byl vymezen hlavní cíl práce spolu s dílčími cíli pro teoretickou část. Za hlavní cíl diplomové práce bylo stanoveno charakterizovat a analyzovat využívání médií dětmi mladšího školního věku v jejich volném čase.

První kapitola vymezuje základní pojmy, které se prolínají celou prací. K definování základních pojmů (média, volný čas, dítě, mladší školní věk) bylo využito pedagogického

---

⁹⁴ KOVÁŘOVÁ, Marie. *Média a volný čas dětí: diplomová práce*. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, 2011, 78 l., 11 l. příl., Vedoucí diplomové práce Marie Pavlovská.

⁹⁵ VAŇKOVÁ, Lucie. *Vliv rodičů na využívání elektronických médií dětmi a mládeží v jejich volném čase: diplomová práce*. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2013, 152 l., 8 l. příl., Vedoucí diplomové práce Pavla Vyhnálková.

slovníku a slovníku mediální komunikace s pomocí další odborné literatury uvedené v citacích v první části. Kapitola druhá se věnuje osobnosti dítěte mladšího školního věku, jelikož je velice důležité znát vývojová specifika jedince z pohledu tělesného, motorického, kognitivního, vývoje řeči a jazyka, citového a sociálního, s ohledem na jeho ovlivňování danými médii, která jsou objasněna a přiblížena v části třetí. Dle Piagetovy teorie morálního vývoje, uvedené v druhé kapitole, lze potvrdit, že dítě do devíti let věku nemá schopnost rozeznávat fakta od snů a akceptuje vše, co vidí nekriticky, bez odlišení reality od fantazie. Z tohoto důvodu je velice důležité vedení dospělou autoritou a směřování daného jedince. Dítě ještě nerozezná, že hra, kterou hraje na počítači, či tabletu nemusí souviset s realitou. Ve třetí kapitole charakterizována média. Kapitola je členěna na mediální prostředky, díky kterým se mediální informace šíří k samotným příjemcům mediální informace a na multimediální technické prostředky dnešní moderní doby, jakými jsou počítač, chytrý telefon, tablet, jenž nejvíce poutají pozornost dětí. Odborné literatury k této problematice je velké množství, kdy zpočátku bylo náročnější rozeznat kvalitní zdroj informací. Čtvrtá kapitola je věnována vlivům a problémům jednotlivých médií, jak pozitivních, tak negativních. Jsou zde uvedeny sociální teorie ke vztahu k médiím, které si kladou otázku, jaký je podíl na podobě společnosti, a jak média ovlivňují socializaci jedince. Je dobré, že se děti média učí používat již od útlého věku, ale je už méně správné to, že u nich tráví velkou část svého volného času. Nejenže nedostatkem pohybu trpí jejich tělesná schránka, což má za důsledek například vadné držení těla, křehké kosti, ... ale i to, že v tomto věkovém období by se děti měly naučit zdravému soutěžení, prohrávat. V důsledku toho, že velkou část stráví doma před/s médiem, tak pak naráží na problém v běžném životě, těžce přijímají kritiku, nesou, že je někdo lepší, než oni sami. Proto činnosti, jejichž cílem je soutěživost, či srovnávání se s druhými, radši vzdávají předem. Co se bude dít v jejich dospělosti, když se nenaučí zdravé konkurenceschopnosti ve věku, kdy měly? Budou přicházet do zbytečných konfliktů. V poslední kapitole teoretické části je věnována volnému času dětí, který je i součástí názvu této práce. Důležitým faktem je, že by volný čas dětí měl být ovlivňován, směřován, jelikož dítě v tomto věkovém období není dostatečně zralé, aby si o svém volném čase mohlo rozhodovat samo. Jsou zde představeny funkce, které by měl volný čas naplňovat pro zdravý vývoj jedince, mezi tyto funkce jsou řazeny: zdravotně-hygienická, seberealizační, formativně-výchovná, socializační a preventivní. Některé z těchto funkcí samozřejmě média naplňovat můžou, ale zdaleka ne všechny. Je na zamyšlení každého z nás do jaké míry necháme ve volném čase působit média na děti, a do jaké míry se budeme přikládat této oblasti společenskou váhu.

Praktická část je věnována výzkumnému šetření, jsou zde vytyčeny cíle, stanoveny výzkumné otázky, hypotézy, určena metoda výzkumného šetření v podobě anonymního dotazníku. Výzkumné šetření probíhalo na dvou základních školách, dotazníky vyplnilo 124 chlapců a 150 dívek. Výzkum probíhal na prvním stupni základních škol od 2. do 5. třídy. Otázka číslo čtyři a pět se týkala volnočasových aktivit dětí. Ukázalo se, že 85 % pravidelně navštěvuje zájmovou aktivitu. Mezi nejčastější činnosti patřily pohybové, ty uvedlo 72 % dívek a 71 % chlapců, druhou nejčastější činností byla vzdělávací, tu uvedlo 45 % dívek a 29 % chlapců. Pohybové aktivity jsou v životě dětí důležitým aspektem, proto je velmi dobře, že se vyskytly mezi nejčastější volnočasovou aktivitou. Na druhou stranu je smutnou skutečností, že děti zřídka navštěvují kulturně zaměřené kroužky, do nichž se řadí návštěva například základní umělecké školy, takže už dávno neplatí přísloví „Co Čech, to muzikant.“. Velkým a pozitivním překvapením pro mě byla skutečnost, že děti čtou knížky a nikoliv v zanedbatelné míře, 104 dětí uvedlo, že přečte více jak pět knížek za rok. Pokud se podíváme na výsledky otázek, které se zabývaly hudbou, zjistíme, že děti nejčastěji poslouchají hudbu z mobilního telefonu, což uvedlo 74 % dětí. Čímž jsme se dostali k tomu, že mobilní telefony jsou u dětí velmi atraktivní. MP3, či zvukový přehrávač u dětí ztrácí na významu. Také se prokázalo, to že děti ještě nemají v tomto věku svůj striktně vymezený, oblíbený hudební žánr, převažovaly odpovědi – poslouchám to, co poslouchají rodiče nebo kamarádi. U otázky, která se týkala sledování televize, bylo zjištěno, že 15 % dětí televizi nesleduje. Můžeme se jen domnívat, jestli daná rodina televizi nevlastní, nebo jestli dítě o ni nejeví zájem. Pokud nahlédneme do práce Kovářové 2011⁹⁶, kde z výzkumu vyplývá, že ještě každé dítě sleduje televizi. Můžeme tedy zkonstatovat, že televize u dětí ztrácí na atraktivnosti. Rodičovská kontrola při sledování televize není taková, jaká by měla být, protože 46 % dětí uvedlo, že o tom, na co se v televizi bude dívat, si rozhodují sami. V dnešní počítačové době bylo překvapivým zjištěním, že 26 dětí nemá v domácnosti počítač. Mezi nejčastějšími aktivitami, které děti uvedly, se na prvním místě objevovaly strategické hry a „střílečky“ (30 %). V těsném sledu pak následovala komunikace s kamarády 29 %. Pokud se podíváme na otázku, která zjišťovala čas trávený u počítače, tak hodnoty dosažené jsou vyšší, než u sledování televize. Lze rozhodně tvrdit, že počítač se pro děti stává více atraktivní, než televize. Z otázek týkajících se mobilních telefonů vyplynulo, že 34 dětí nemá mobilní telefon. Převažující činností na telefonu bylo hraní her a poslech hudby, děti tedy nepoužívají telefon k čemu je primárně určen, převažuje zábavná funkce. Možnost používání tabletu

---

⁹⁶ KOVÁŘOVÁ, Marie. *Média a volný čas dětí: diplomová práce*. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, 2011, 78 l., 11 l. příl., Vedoucí diplomové práce Marie Pavlovská.

uvedlo 204 dětí, značí to dynamický rozmach v oblíbenosti tabletů v poslední době. Činnosti, které děti na tabletu vykonávají, jsou velmi podobné těm na počítači. Úplná rodičovská kontrola v přístupu na internet se objevila pouze u 58 dětí z celkového počtu, což je velice nízké číslo, když si uvědomíme, o jakou věkovou kategorii se jedná. Je to další alarmující fakt směrem k rodičům. Z činností na internetu převažovala zábava, jen 10 % uvedlo, že ho využívá na věci do školy.

V úvodu praktické části bylo stanoveno pět hypotéz. První se týkala návštěvnosti kroužků v souvislosti s nižším sledováním televize, tato hypotéza byla potvrzena. Hypotéza číslo dvě byla taktéž potvrzena, potvrdila se závislost mezi návštěvností kroužku a nižším časem stráveným na počítači. Z uvedených hypotéz je možné usuzovat, že navštěvování zájmových kroužků snižuje u dětí čas strávený před médiem, a tím je snížen negativní dopad médií. Třetí hypotézou bylo potvrzeno, že chlapci na počítači hrají častěji strategické hry a „střílečky“, než dívky. Toto zjištění mě do jisté míry pozitivně překvapilo, jelikož jsem očekávala negaci této hypotézy, vzhledem k tomu co u dětí mladšího školního věku mohu pozorovat ve své práci. Čtvrtá hypotéza byla taktéž potvrzena, jelikož více dětí má mobilní telefon, než tablet. To je v celku pochopitelné z důvodu pořizovací ceny. Pokud by ovšem pořizovací cena tabletů byla nižší než u telefonů, domnívám se, že by tomu bylo právě naopak. Pátá hypotéza potvrzena nebyla, bylo vyvráceno tvrzení, že děti ve věku 11 a 12 let používají tablet více, než děti ve věku 7 a 8 let. To potvrzuje fakt, že dětem jsou moderní multimediální prostředky zpřístupňovány čím dál více v nižším věku.

ZÁVĚR

V globalizované společnosti 21. století jsou média a člověk v každodenní interakci. Média je termín zahrnující obsáhlou škálu jednotlivých médií, přičemž každá z nich má svá specifika. Spolu s dynamickým rozvojem zejména multimediálních technických prostředků (počítačů, chytrých telefonů a dalších) se lidská společnost začala rozvíjet mnohem intenzivnějším tempem, které pro ni přineslo nesčetné změny, na které je potřeba správně reagovat. Velmi specifickou skupinou ve vztahu k médiím jsou děti, které jsou již od útlého věku obkloповány nejrůznějšími mediálními prostředky. Mohou jim přinášet řadu výhod, ale zároveň také celou paletu nežádoucích jevů. Ukazuje se, že role ve výchově dětí ze strany rodičů a školy, není v tomto směru z nejrůznějších důvodů zcela dostačující. Nezastupitelnou roli má pro každého mladého jedince volný čas. V průběhu volnočasových aktivit se dítě pohybuje v kolektivu vrstevníků, kdy dochází k utváření podstatných dovedností a vlastností, nezbytných pro správný psychický vývoj dítěte. Stěžejní pro volný čas je jeho odborné organizování prostřednictvím pestré nabídky institucí, klubů, spolků či organizací, kde se děti mohou mimo jiné naučit jak, kdy a k čemu používat i využívat média, jaké existují hrozby a nebezpečí.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo charakterizovat a analyzovat využívání médií dětmi mladšího školního věku v jejich volném čase. Na základě hlavního cíle a stanovených dalších dílčích cílů bylo hlouběji rozpracováno pojmosloví, na něhož navazuje bližší seznámení se s osobností dítěte mladšího školního věku, hlavně s jeho psychologickým vývojem. V práci jsou zapracovány pohledy nejvýznamnějších psychologů zabývajících se touto oblastí, jakými byli Erik H. Erikson, Sigmund Freud nebo Jean Piaget. Důležité bylo také rozčlenit jednotlivá média a více je konkretizovat. Podstatnou část práce představovalo posoudit vliv vybraných typů médií ve vztahu k předemné skupině. Zabýváme se zde mimo jiné negativními důsledky, způsobenými nadměrným působením médiím na mladého jedince. Dalším úkolem bylo pojmenovat funkce volného času, pohledy na volný čas z různých úhlů, roli výchovy ve volném čase či prezentovat pedagogiku volného času.

V praktické části diplomové práce byly prostřednictvím dotazníkového šetření zanalyzovány aktivity ve volném čase dětí, jaký čas věnují používání médií, zdali rodiče kontrolují používání nebo přístup k některým médiím a podobně. Dotazníkové šetření probíhalo u dětí druhých až pátých tříd dvou základních škol – Základní škola v Týništi nad Orlicí a Základní škola Komenium v Olomouci. Získaná data byla zanesena do přehledných tabulek i grafů a následovalo jejich statistické zpracování včetně deskriptivní

analýzy. Použitím statistické metody pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku byly potvrzeny čtyři z pěti předem vyslovených hypotéz.

Nedílnou součástí diskuze, předcházející této části, je detailnější zhodnocení diplomové práce, její teoretické i praktické části. Na základě výstupů z této diplomové práce je zřejmé, že děti v mladším školním věku jsou médií ovlivňování ve vyšší míře, než je pro ně optimální. Rodičovský výchovný podíl v otázkách ovlivňování médií dětí v jejich volném čase není dostačující. Stejně tak je tomu i s institutem školy. Nezastupitelnou roli zde proto hrají pedagogové volného času nebo jiní odborníci, kteří ovšem nemůžou kvalitně působit na děti, pokud je rodiče do kroužku nepřihlásí, nepošlou je na tábor, zkrátka nemají zájem o to, jak jejich děti tráví volný čas. Tento impuls musí přicházet od rodičů samotných, podporovaný doporučeními a snahou učitelů i volnočasových odborníků tuto situaci změnit k lepšímu. S ohledem na vysokou dynamiku mediálního odvětví je dosti komplikované predikovat směr, jakým se média a jejich vliv na mladé jedince bude ubírat.

Potvrzuje se, že kvalitní a hlavně aktuální zdroje v některých oblastech „nestíhají“ zachycovat problematiku například on-line rizik pro děti (kyberšikana, grooming, ...). Proto by mělo být předním společenským zájmem věnovat velkou míru pozornosti právě vlivu médií na děti obecně, ale i v souvislosti s takovým fenoménem, jakým je volný čas a jeho nezastupitelná role v životě dětí. Zde se nachází nemalý prostor, skýtající řadu nezodpovězených otázek a problémů, kterými by se dalo i nadále zabývat.

Přínosem této práce bylo mimo jiné zmapování nejaktuálnějších trendů v oblasti používání mediálních prostředků u dětí, způsob trávení volného času ve vztahu k médiím, zmapování literatury a kvalitních zdrojů, či poukázání na nedostatky v této oblasti. Chtěla jsem také vyzdvihnout důležitost volného času pro děti, jaká existují rizika i problémy. Zároveň ale také zmínit, v čem dle mého názoru, vidím přínos z hlediska působení médií na děti, kde jsou silné stránky či další prostor pro správné využití multimediálních prostředků, s ohledem na správné potřeby dětí, představující nastupující generací moderních lidí.

SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK

- Graf číslo 1: Položka číslo 1. (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 2: Položka číslo 2. (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 3: Položka číslo 3. (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 4: Položka číslo 4. (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 5: Položka číslo 5. (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 6: Položka číslo 6 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 7: Položka číslo 7 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 8: Položka číslo 8 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 9: Položka číslo 9 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 10: Položka číslo 10 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 11: Položka číslo 11 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 12: Položka číslo 12 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 13: Položka číslo 13 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 14: Položka číslo 14 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 15: Položka číslo 15 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 16: Položka číslo 16 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 17: Položka číslo 17 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 18: Položka číslo 18 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 19: Položka číslo 19 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 20: Položka číslo 20 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 21: Položka číslo 21 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 22: Položka číslo 22 (Zdroj vlastní)
  - Graf číslo 23: Položka číslo 23 (Zdroj vlastní)
-
- Tabulka číslo 1: Jsi holka nebo kluk? (Zdroj vlastní)
  - Tabulka číslo 2: Kolik ti je let? (Zdroj vlastní)
  - Tabulka číslo 3: Kde bydlíš? (Zdroj vlastní)
  - Tabulka číslo 4: Navštěvuješ pravidelně nějaký kroužek nebo zájmovou činnost? (Zdroj vlastní)
  - Tabulka číslo 5: Pokud jsi odpověděl/a ano v otázce číslo 4., jakého zaměření kroužek/kroužky jsou? (Zdroj vlastní)

- Tabulka číslo 6: Čteš knížky? Jaké? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 7: Kolik si přibližně myslíš, že přečteš knížek za rok? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 8: Posloucháš někdy rádio? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 9: Z jakého zařízení nejčastěji posloucháš hudbu? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 10: Jaký druh hudby nejčastěji posloucháš? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 11: Jak často se díváš na televizi? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 12: Na co se v televizi nejčastěji díváš? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 13: Na co se v televizi dívám: (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 14: Díváš se na televizní internetové nebo tištěné reklamy? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 15: Máte doma počítač, který můžeš používat? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 16: Co nejčastěji děláš na počítači? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 17: Kolik času denně trávíš na počítači? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 18: Máš mobilní telefon? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 19: K čemu nejčastěji využíváš mobilní telefon? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 20: Máte doma tablet, který můžeš používat? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 21: Co na tabletu nejčastěji děláš? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 22: Máš doma přístup na internet? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 23: K čemu internet nejvíce využíváš? (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 24: Kontingenční tabulka 1 (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 25: Kontingenční tabulka 2 (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 26: Kontingenční tabulka 3 (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 27: Kontingenční tabulka 4 (Zdroj vlastní)
- Tabulka číslo 28: Kontingenční tabulka 5 (Zdroj vlastní)

POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

ALLEN, Eileen K. a MAROTZ, Lyn R. *By the Ages*. Delmar Thomson Learning, 2000, ISBN 978-0766820487.

BLAŽEK, Bohuslav. *Venkov, města, média*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, ISBN 80-85850-59-1.

ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1999, ISBN 80-7067-953-0.

DEFLEUR, Melvin L. a kol. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-09-8.

ECKERTO VÁ, Lenka a DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013, ISBN 978-80-251-3804-5.

ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002, ISBN 80-7203-380-8.

FREUD, Sigmund. *Vybrané spisy*. Praha: Avicenum, 1991, ISBN 80-201-0224-8.

FÜRST, Maria. *Psychologie*. Olomouc: Votobia, 1997, ISBN 80-7198-199-0.

HÁJEK, Bedřich a kol. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-262-0030-7.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-888-0.

CHLUP, Otokar a kol. *Pedagogika : příručka pro vysoké školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2008, ISBN 978-80-247-1369-4.

KOVÁŘOVÁ, Marie. *Média a volný čas dětí: diplomová práce*. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, 2011, 78 l., 11 l. příl., Vedoucí diplomové práce Marie Pavlovská.

KRATOCHVÍLOVÁ, Emília. *Pedagogika volného času : výchova v čase mimo vyučování v pedagogické teorii a v praxi*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, ISBN 978-80-8082-330-6.

JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ Barbora. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-466-3.

JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbora. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-287-4.

JIRÁK, Jan a kol. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996, s., ISBN 80-7184-099-8.

KLUSÁK, Miroslav. *Morální vývoj školáků a předškoláků: paradigmatické výzvy dle Jeana Piageta*. Praha: Karolinum, 2014, ISBN 978-80-246-2325-2.

Kolektiv autorů. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna, 2000, s. , ISBN 80-7168-683-2.

KOŘÍNKOVÁ, Kateřina a kol. *Děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012, ISBN 978-80-904920-2-8.

MACHALA, Lubomír a kol. *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s., ISBN 978-80-244-2056-1.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-853-8.

MCCOMBS, Maxwell. *Setting the Agenda: Mass Media and Public Opinion*. 2. ed. Cambridge: Polity Press Ltd., 2014, s., ISBN 978-0-7856-6109-4.

MCCHESENEY, Robert W. *The Political economy of media*. New York: Monthly Review Press, 2008, s., ISBN 978-1-58367-161-0.

MCLUHAN, Marshall a kol. *The Essential McLuhan*. Ontario: Anansi Press, 1995, s., ISBN 978-0465019953.

MCLUHAN, Marshall. *Understanding media: The extension of man*. California: Gingko Press, 2013, s., ISBN 978-1-58423-512-5.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál. 1999. ISBN 80-7178-200-9.

- MIČIENKA, Marek. a. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007, s., ISBN 978-80-7367-315-4.
- NEUSCHEL, Richard. *Děti a masmédia: diplomová práce*. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2011, 78 l., 5 l. příl., Vedoucí diplomové práce Evžen Růžička.
- PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-295-5.
- PIAGET, Jean. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2014, ISBN 978-80-262-0691-0.
- PLEVOVÁ, Irena. *Kapitoly z vývojové psychologie*. Olomouc: Universita Palackého v Olomouci, 2006, ISBN 80-244-1412-0.
- PLEVOVÁ, Irena a PETROVÁ, Alena. *Obecná psychologie*. Olomouc: Universita Palackého Olomouc, 2012, ISBN 978-80-244-3246-5.
- POKORNÝ, Vratislav a kol. *Prevence sociálně patologických jevů:Manuál praxe*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2003, ISBN 80-86568-04-0.
- PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-647-6.
- REIFOVÁ, Irena. a. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-926-7.
- RŮŽIČKA, Vlastimil. *Politika a média v konzumní společnosti*. Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-3667-9.
- SCHELLMANN, Bernhard. a. *Média základní pojmy, návrhy, výroba*. Praha: Europa-Sobotáles cz. s.r.o., 2004, ISBN 80-86706-06-0.
- SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita*. Praha: Triton, 2007, ISBN 978-80-7254-926-9.
- URBAN, Lukáš. a kol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-3563-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum, 2005, ISBN 80-246-1074-4.

VAŇKOVÁ, Lucie. *Vliv rodičů na využívání elektronických médií dětmi a mládeží v jejich volném čase: diplomová práce*. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, 2013, 152 l., 8 l. příl., Vedoucí diplomové práce Pavla Vyhnálková.

VRÁTIL, Zdeněk. *Postavte si PC*, Praha: Grada, 2005, ISBN 80-247-1160-5.

ZELENÁ, Pavla. a kol. *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012, ISBN 978-80-244-3271-7.

Internetové zdroje

Asociace televizních organizací. *Roční data - share* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <<http://www.ato.cz/vysledky/rocní-data/share/15>>.

Český knižní trh. *Portál české literatury* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <<http://www.czechlit.cz/index.php?cmd=show&imageID=63844&title=>>>.

Čtenost deníků. *Unie vydavatelů* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.unievydavatelu.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni>.

E-Synergie - vědecko výzkumná síť pro rizika elektronické komunikace. *E-Synergie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <<http://esynergie.upol.cz/index.php/home>>.

Hospodářské noviny. *Našli jste pod stromečkem chytrý telefon? Máme pro vás pár tipů* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <<http://tech.ihned.cz/c1-63298440-mobil-smartphone-pod-stromeckem-navod-2014>>.

Irtis.fss.muni. *Byl jednou jeden tablet: děti (0-8) a digitální technologie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://irtis.fss.muni.cz/wp-content/uploads/2015/02/0-8_National_report_final_CZ.pdf>.

LSE. *EU Kids Online* [online]. 2015 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <<http://www.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/Home.aspx>>.

Masarykova Univerzita. *Byl jednou jeden tablet a digitální technologie* [online]. 2015 [cit. 2015-03-8]. Dostupné z: <http://irtis.fss.muni.cz/wp-content/uploads/2015/02/0-8__National_report_final_CZ.pdf>.

Median. *Radioprojekt 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.median.cz/docs/RP_2014_3+4Q_zprava.pdf>.

Saferinternet. *eSafety Label* [online]. 2015 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <<http://www.saferinternet.cz/kategorie/esafety-label/registrace-esl/index.php>>.

Saferinternet. *Online rizika* [online]. 2015 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.org/c/document_library/get_file?uuid=2c265e28-f1ee-4739-bc7e-69ddb8cc60f0&groupId=10137>.

Technet.cz. *Tablety: zbytečné hračky, nebo užitečný luxus? Dva roky zkušeností* [online]. 2015 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://technet.idnes.cz/tablety-zbytecne-hracky-nebo-uzitecny-luxus-dva-roky-zkusenosti-p9f-/tec_technika.aspx?c=A111205_153027_tec_technika_pka>.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha číslo 1: Tabulky a grafy
- Příloha číslo 2: Dotazník
- Příloha číslo 3: Tabulka kritických hodnot testového kritéria chí-kvadrát
- Příloha číslo 4: CD

Příloha 1

PŘEHLED O POČTU VYDANÝCH TITULŮ KNIH V ČR ZA ROKY 2010–2006				
2010	2009	2008	2007	2006
17 054	17 598	18 520	18 029	17 019

Příloha 1.1: Přehled o počtu vydaných knih v České republice⁹⁷

	odhad poslekovosti včera (v tisících)	odhad podílu na trhu (v %)
Rádio Impuls	1 063	12,1
Evropa 2	901	8,6
ČRo Radiožurnál	850	9,1
Frekvence 1	837	10,5
ČRo Dvojka (Praha)	389	5,2
ČRo Vltava	71	0,7
ČRo Plus (dříve ČRo6, ČRo Leonardo, ČRo Rádio Česko)	25	0,2
Programová síť BBC ČR (Zet)	20	0,1
ČRo Radio Wave	9	0,1
ČRo D-dur	8	0
ČRo Jazz	6	0
Rádio Junior	6	0

Příloha 1.2: Poslekovost celoplošných stanic v České republice⁹⁸

	odhad poslekovosti regionálních rozhlasových stanic (v tisících)
Rádio Blaník	598
Country Rádio	262
Rádio Beat	259
Radio Čas	193
Hitrádio Orion	184
ČRo Brno	128
Rádio Krokodýl	116
Rádio Černá Hora	111
Rock Rádio	103
Fajn Radio	100
Rádio City	88
Hitrádio Vysočina	86
Kiss Hády	85
Hitrádio Faktor	82
ČRo Plzeň	80

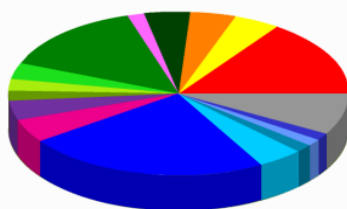
Příloha 1.3: Poslekovost regionálních stanic v České republice⁹⁹

⁹⁷Český knižní trh. *Portál české literatury* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <<http://www.czechlit.cz/index.php?cmd=show&imageID=63844&title=>>>

⁹⁸Median. *Radioprojekt 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.median.cz/docs/RP_2014_3+4Q_zprava.pdf>

⁹⁹Median. *Radioprojekt 2014* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.median.cz/docs/RP_2014_3+4Q_zprava.pdf>

ČT1	ČT2	ČT24	ČT sport	ČT:D / ČT art	Prima	Prima COOL	Prima love	Prima ZOOM	Stanice At Media	TV Barrandov	Nova	Nova Cinema	FANDA	SMÍCHOV	Telka	Ostatní stanice
15,21%	4,36%	4,34%	4,37%	1,59%	14,04%	3,25%	2,25%	2,01%	3,88%	4,58%	23,24%	4,39%	1,58%	1,37%	1,40%	8,14%

Příloha 1.4: Sledovanost českých televizních stanic za období 1. 1. - 31. 12. 2014¹⁰⁰

¹⁰⁰Asociace televizních organizací. *Roční data - share* [online]. 2015 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z:<<http://www.ato.cz/vysledky/rocní-data/share/15>>

Česká republika - základní údaje o filmovém trhu				
Czech Republic - basic data				
rok	předst.	diváků	čisté tržby (CZK)	prům. vstupné
year	shows	admissions	box office (CZK)	average (CZK)
1989	540 592	51 452 520	354 404 326	6,90
1990	494 480	36 361 230	286 212 891	7,90
1991	362 614	29 897 814	323 186 510	10,80
1992	353 295	31 239 352	430 162 970	13,80
1993	301 154	21 898 200	432 904 594	19,80
1994	248 967	12 870 355	302 851 487	23,50
1995	187 369	9 253 214	254 206 096	27,50
1996	169 570	8 846 030	304 004 622	34,40
1997	168 009	9 815 024	436 960 890	44,50
1998	163 796	9 246 676	508 896 857	55,00
1999	181 291	8 370 825	496 062 893	59,30
2000	197 607	8 718 776	593 019 758	68,00
2001	252 692	10 363 336	817 681 525	78,90
2002	306 082	10 692 996	946 005 083	88,50
2003	341 332	12 139 638	1 084 009 955	89,30
2004	326 646	12 046 139	1 105 869 640	91,80
2005	318 212	9 478 632	854 485 624	90,15
2006	345 239	11 508 965	1 043 322 604	90,65
2007	353 801	12 829 513	1 200 004 225	93,53
2008	386 319	12 897 046	1 220 237 088	94,61
2009	403 198	12 469 365	1 251 065 375	100,33
2010	399 099	13 536 869	1 497 321 770	110,61
2011	408 760	10 789 760	1 209 874 087	112,13
2012	402 194	11 181 851	1 275 596 489	114,08
2013	413 251	11 057 559	1 424 245 647	128,80*)
2014	438 405	11 558 586	1 462 670 233	126,54*)

*)Pozn: Vzhledem k platnosti nového zákona č.496/2012 Sb., o audiovizí, od 1.1.2013 (proti stejným údajům z minulých let) UFD vykazuje průměrnou cenu vstupenky a celkovou tržbu včetně platné sazby DPH a poplatku z kinematografického představení!

Příloha 1.5: Základní údaje o filmovém trhu od roku 1989¹⁰¹

¹⁰¹ Unie filmových distributorů. Česká republika - základní údaje o filmovém trhu [online]. 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <<http://www.ufd.cz/prehledy-statistiky>>.

Příloha 2

Dotazník

VLIV MÉDIÍ NA VOLNÝ ČAS DĚTÍ

Ahoj, před tebou leží dotazník, který je anonymní (nebudeš ho podepisovat). Tento dotazník mi pomůže zjistit, jak jsou na tom dnešní děti ve vztahu k médiím. Všechny odpovědi prosím tě uveď pravdivě, jak si myslíš, že to doopravdy je.

1. Jsi?

2. Kolik ti je let?

 1.

6

7

8

9

10

11

12

3. Kde bydlíš?

4. Navštěvuješ pravidelně nějaký kroužek nebo zájmovou činnost?

 ANO NE

5. Pokud jsi odpověděl/a ANO v otázce č. 4., jakého zaměření kroužek/kroužky jsou?

 pohybový (sport, tanec,...) vzdělávací (hudební, jazykový, vědecký,...) kulturní (dramatický,...) jiný (rybářský, šachový, modelářský, ...)

6. Čteš knížky? Jaké?

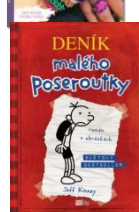
jenom ty do školy

ty co se týkají mých zájmů

ty co obsahují příběh, děj

knížky nečtu

7. Kolik si přibližně myslíš, že přečteš knížek za rok?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 a více

8. Posloucháš někdy rádio?

- ano
- ne
- jen když ho mají zapnuté rodiče, babička, ...

9. Z jakého zařízení nejčastěji posloucháš hudbu?

- zvukový přehrávač
- MP3/MP4
- mobilní telefon, tablet, počítač

10. Jaký druh hudby nejčastěji posloucháš?

- určený dětem
- to co poslouchají rodiče
napiš skupinu: .....
- to co poslouchají kamarádi
napiš skupinu: .....
- pop
- rock
- country
- electro
- hip-hop
- klasická - vážná

11. Jak často se díváš na televizi?

- 30min/den
- 1h/den
- 2h/den a více
- jen když je v televizi něco zajímavého
- vůbec se nedívám na televizi

12. Na co se v televizi nejčastěji díváš?

- pro děti
- seriály, filmy pro dospělé
- dokumentární filmy a pořady, díky kterým se i něco naučím

nového

13. Na co se v televizi dívám:

- rozhoduji si o tom sám
- musím se dovolit rodičů
- sleduji to, co sledují ostatní kamarádi
- jiné .....

14. Díváš se na televizní, internetové nebo tištěné reklamy?

- Ano, jenom protože je dávají
- Ano, mám i svoji oblíbenou .....
- Ne, reklamy nesleduji. Když je začnou dávat, tak je vypínám/přepínám

15. Máte doma počítač, který můžeš používat?

- ano
- ne

16. Co nejčastěji děláš na počítači?

- hraji hry pro děti
- hraji strategické hry, střílečky
- prohlížím si na internetu to, co mě baví
- povídám si s kamarády (Skype, chat, fb, ...)
- jiná činnost .....

17. Kolik času denně trávíš na počítači?

- 30min/den
- 1h/den
- 2h/den a více
- jen příležitostně
- vůbec žádný

18. Máš mobilní telefon?

- ano
- ne

19. K čemu nejčastěji využíváš mobilní telefon?

- telefonování a posílání sms zpráv
- hraní her
- poslouchání hudby
- hledání na internetu

20. Máte doma tablet, který můžeš používat?

- ano
- ne

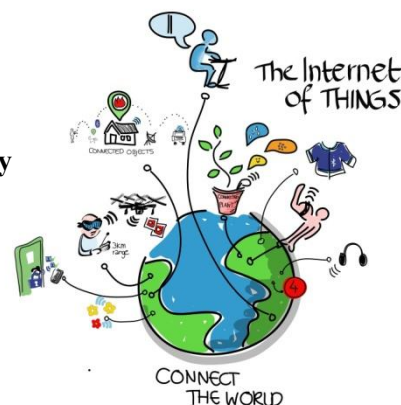

21. Co na tabletu nejčastěji děláš?

- hraji hry pro děti
- hraji strategické hry, střílečky
- koukám se na filmy, pohádky, seriály, ...
- čtu si články z internetu, e-knihy
- jiná činnost .....

22. Máš doma přístup na internet?

- ne
- ano, časově neomezený a zpřístupněné všechny stránky
- ano, jen po omezený čas
- ano, omezený čas s dovolením dospělé osoby a jen na určité stránky

23. K čemu internet nejvíce využíváš?

- pro zábavu
- pro vyhledávání věcí do školy
- pro komunikaci s kamarády
- jiná činnost .....

24. Dělal/a ti některá otázka obtíže a nevědě/a jsi, jak odpovědět?

Napiš prosím číslo otázky a důvod:

.....

.....

Pokud jsi odpověděl/a na všechny otázky, vezmi si do ruky svůj vyplněný dotazník a můžeš si ke mně přijít pro odměnu ☺

Příloha 3

Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrát

Stupně volnosti	Hladina významnosti	
	0,05	0,01
1	3,841	6,635
2	5,991	9,210
3	7,815	11,341
4	9,488	13,277
5	11,070	15,086
6	12,592	16,812
7	14,067	18,475
8	15,507	20,090
9	16,919	21,666
10	18,307	23,209
11	19,675	24,725
12	21,026	26,217
13	22,362	27,688
14	23,685	29,141
15	24,996	30,578
16	26,296	32,000
17	27,587	33,409
18	28,868	34,805
19	30,144	36,191
20	31,410	37,576
21	32,671	38,932
22	33,924	40,289
23	35,172	41,638
24	36,415	42,980
25	37,652	44,314
26	38,885	45,642
27	40,113	46,963
28	41,337	48,278
29	42,557	49,588
30	43,773	50,892